

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI: MOHÁCSY LAJOS SZÁZADOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal BUDAPEST, I. KER., BŐSZÖRMÉNYI-ÚT 21	Megjelenik minden hó 1-én és 15-én	Előfizetési ára: Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő	Telefon: 501-90.	Postatakarékpénztári csekk száma: 25.342
--	--	---	---------------------	--

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Véres számok tanulsága.

Ha a szolgálat halottait jelző véres számokat összehasonlítjuk, az arány a többi országok csendőrségeinél sokkal kedvezőtlenebb, mint nálunk. Az osztrák, német, cseh és a többi csendőrségeknél a szolgálat halálos áldozatai a világháború utáni időkben jóval felül vannak a százon, mi meg tizenkét bajtársunkat veszítettük így el. Azóta pedig, hogy legutolsó szolgálati halottunktól búcsúztunk, évek múltak. Nem vettük számításba ennél az összehasonlításnál sem nálunk, sem külföldön a forradalmi áldozatokat, tehát sem ilyen alapon, de egyes országok nagyobb népességével sem indokolható ez a feltűnő számkülönbözet.

Pedig úgynevezett virtus dolgában egyik népet sem lehet a magyarhoz hasonlítani, különösen ha egy-két liter bor is benne van a fajtánkban. Azt sem lehet mondani, hogy nálunk a fegyveres szolgálati fellépéseket kirobbantó gazdasági és egyéb körülmények rózsásabbak volnának, mint másfelé. S hogy mégis ennyire feltűnően kisebb a mi véres számjegyünk, elsősorban a szolgálati rendszerünknek köszönhetjük.

A kettős járőr nem kétszer annyi biztonságot ad, mint egy ember, hanem legalább hatványozottan: négyszer, de a veszély perceiben talán százszor is annyit. Nehéz pillanatokban a társtalanság tudata sok olyan ember erejét is megbénítja, aki pedig bátor, nagy dolgokra képes, ha valakit érez maga mellett. A járőrtárs tehát nemcsak erőbeli, hanem elsősorban lélektani biztonságot jelent a magyar csendőr számára. Köszönhetjük azután ezt a javunkra billenő mérleget azoknak a mindenre gondoló és kiterjedő előírásoknak, amelyekkel utasításunk a járőrök magatartását és eljárását szabályozza. Lehetnek az utasítások rendelkezései között olyanok is, amelyeket terhesnek és fölösleges alakiságnak tartanak egyesek — főleg a fehérasztalnál, ahol baj nélkül lehet úgynevezett nagyvonalúan gondolkodni —, a valóság mégis az, hogy amelyik járőr az utasítás előírásait pontosan betartja, nagyobb bajba nem kerülhet. Szomorú, de nagyon megszívlelendő ellenpróbája ennek a tételnek az, hogy ahány szolgálati csendőrhálál az

utóbbi másfél évtizedben előfordult, szinte kivétel nélkül mindegyikben megtaláljuk azt a kisebb-nagyobb utasításellenes hibát, ami az adott pillanatban egy csendőrélet rovására végzetessé vált. Ezek az egymagukban kicsinek látszó mulasztások azok a közmondásos narancshéjak, amelyeken csendőréletek buknak el, mert fegyveres szolgálatban az ilyen elcsúszások végzetes kockázatot jelentenek. Igaz, hogy az elővigyázatosság mellőzéséből nem mindig származik baj, mégsem felesleges a pontosság, mert azt mindenki tudja, hogy ebben a pillanatban mi van, de hogy a következő pillanatban mi történhetik, azt senki előre nem számíthatja ki.

Tanulság tehát: mindig és mindenben betűre be kell tartani az utasítás rendelkezéseit még akkor is, ha pillanatnyilag talán nem tudjuk felfogni egy-egy rendelkezés tulajdonképpeni célját és jelentőségét. Akik az utasítást írták, azoknak annyi példa, eset, tanulság, ötvenéves csendőrmult tapasztalata állott rendelkezésükre, amennyit egy ember semmiféle hosszú szolgálattal egymaga töredékében sem tud gyűjteni, de nem is volna célszerű, hogy kiki a maga tapasztalatain okuljon, mikor ott hever előttünk kitarva a tapasztalatok összessége, mindannyiunk kincsesbányája: az utasítás. Minden mondatának, szavának oka, rendeltetése van. Tekintsük az utasítást az eleven eszményi csendőrnek, akin se folt, se támadási felület nincsen. Ehhez az eszményi csendőrhöz kell minél hasonlatosabbá érlelődünk, hogy támadási felület rajtunk se maradjon, ehhez azonban az kell, hogy vérünkbe menjen át az utasítás egésze rések és hiányok nélkül.

Már az is nagy előny és fölény számunkra, hogy százával elhalt csendőrök siratása helyett azoknak az ezreknek örülhetünk, akik az utasítás bátyája mögött megőrizték magukat a szolgálatnak és családjuknak, mennyivel nagyobb biztonság és erő lesz tehát, ha a mi véres számjegyünk, ez a többi csendőrséghez arányítva kicsiny — nekünk mégis sok — tizenkettes szám hiába várja a tizenharmadikat és a többit. Hosszú idő óta megállottunk ennél a számnál, de ez még nem ok arra, hogy akár intézményesen, akár egyénileg szemernyit is engedjünk még a legalakibbnak látszó, legkisebb elővigyázatosságból is, sőt ellenkezőleg.

Szerencsére a magyar csendőr szívesen alkalmazkodik az utasítás rendelkezéseire. Sokan azt mondják, hogy itt-ott túlzásba is megy vele, még a betűket is alaposan megrágja. Lehet, de az még igazabb, hogy kár és veszély dolgában ennek a túlzásnak a legmagasabb foka is jámbor bárány ahhoz a farkashoz viszonyítva, amely a csendőrt már a legkisebb szabálytalanság alakjában nyomköveti.

Bűnügyi apróságok.

Írta: OLVHÁRY-MILVIUS ATTILA őrnagy.

Egy német író mondja egyik munkájában, hogy „Egy nagyvonalú csaláshoz mindig két ember szükséges. Egy nagy csaló és egy nagy számár.” Erre kell gondolnunk, ha a csalók és szélhámosok fogásait szemügyre vesszük. A csalók nem mindig nagyok, de nagy számár mindig akad. William Naughton és James William Browning Ausztráliában született nemzetközi angol csalók és tolvajok végiglopták és csalták a félvilágot. Arra, hogy milyen módszerekkel szedték áldozataikat, példa a következő esetük. Naughton Münchenben egy átutazó amerikai házaspárt szólított meg az utcán. Dél-afrikainak mondotta magát és végigjárta velük a város látnivalóit. Este elváltak, de másnapra az egyik templom előtt Naughton és az amerikai találkát adtak egymásnak. A megbeszéléshez híven találkoztak is és nekivágtak a városnak. Néhány lépés után egy előttük haladó úr elejtett valami tárgyat, melyet Naughton felvett és utána sietve visszaadott gazdájának, — ki természetesen nem volt más, mint a derék Browning. Az idegen hálálkodott, majd a megtalálót és társát meghívta a közeli kávéházba egy csésze kávéra. Naughton és az amerikai a meghívást elfogadták. A kávéházban összebarátkoztak az idegennel, ki Dally nevű írországi emberként mutatkozott be. Beszélgetés közben megemlítette, hogy milliós vagyont örökölt egy amerikai nagybátyjától. Pénztárcája, melyet ügyesen mutogatott, szintén emellett látszott tanúskodni, mert tömve volt dollárbankjegyekkel. Dally kijelentette, hogy a várat-

lan nagy örökség miatt mintegy lekötvelevezve érzi magát Amerikával szemben s ezért nagyobb adományt szándékozik juttatni amerikai jóléti intézmények számára. Ha vendégei előttte, mint megbízható egyének igazolnák magukat, hajlandó volna erre a célra mindkettőjüknek fejenként 5000 angol fontot átadni. Naughton és az amerikai erre készségesen igazolták magukat. Az amerikai, aki a két jómadár között ült, kivette a levéltárcáját és megmutatta útlevelét, majd újból eltette a tárcát. Dally úr valami nehézséget támasztott és bőkezűsködését másnapra halasztotta, majd ügyes ürügyekkel ő és Naughton egymásután búcsút véve eltávoztak. Az amerikai csak akkor vette észre, hogy meglópták, midőn fizetni akart és tárcáját nem találta. Tárcájával együtt odaveszett egész készpénzkészlete és igazolványai is.

Naughton és Browning egyébként régi jó ismerőseink, nem kerültek még horogra. Körözésük még ma is fennáll. Nevüket megtalálhatjuk a nyomozó osztály nyilvántartásában és a Nyomozókulcsban is.

A csalók kedvelt fogásai közé tartozik a hivatalos minőség színlelése. Berlinben két csaló számtalan embert károsított meg. Magánlakásokban megjelenve, detektíveknek adták ki magukat azzal, hogy a lakás tulajdonosa ellen hamis pénz forgalombahozása miatt feljelentés érkezett. Főleg egyedülálló nőket szerencsétlenné tettek látogatásaikkal. Miután mint detektívek igazolták magukat, mindenhol házkutatást tartottak, a talált papírpénzt őrizetbe vették és azt borítékba helyezve, saját és a tulajdonos pecsétjével ellátták. Ezután felszólították a tulajdonost, hogy a lefoglalt pénzt tartalmazó borítékot vigye az illetékes rendőrkapitányságra, mert ott az ügyben részletesen kikérdezik. Ezután eltá-

Éjjeli őrjáratban.

Írta: MARGITTH LÁSZLÓ.

Régen volt. Sötét felhőben feküdt el a nap a téli égen. Karácsony utáni napok járták. Még rajta ült a kedélyeken a nagy keresztény ünnep békét és örömet osztó hangulata. A közeledő Újév is előre vetette biztató, reménykedő érzéseket könnyed árnyait.

A havas országúton lassan léptetett egymás mellett két lovascsendőr. Komoly arcukon a kötelesség-odarögzítette férfias vonások s a szemöldök alól figyelő szemek vigyázták a határt, vidéket, utat szegélyező fát, bokrot, mindent.

Parancsuk volt Vida Laci elfogására. Nemrégén feltűnt vakmerő rabló, aki szervezett bandával bujkált a hevesi hegyek közt és szent Karácsony előtti héten, egy ködbe takart éjjelen, a tarnaméri paplakba is beherészkedett. Legényeivel kifosztatta a téli élskamrát. A szakácsnét az udvaron félig megfagyva és a szájába tömött kendőtől félig megfulladva találták meg.

Mikor nagy nehezen magához tért, remegve, szakadozott szavakkal beszélte el, hogy a Vida Laci bandája tört be hozzájuk. Csupa fenyegető külsejű, vad, marcona alak; de Vida Laci, a vezér, nem volt közöttük. Csak hazulról irányította el őket a gáztetre. Meg is volt a rávaló oka s az éles, ravasz eszére valló számítása. Ugyanis ugyanazon az éjjelen Tarnamérán vidám keresztelést ülték Roboti csendőrszervező házában. Első gyermek és fiú volt a kis jövevény, akit boldogan ringatott karjában a szőke Hevedi Julis, Roboti Gáspár őrszervező szép kis felesége.

Egyéves házasság volt s bár a szép és vagyonos leány kezéért sokan versengtek, Julis híven kitarított első szerelmese, a derék Roboti Gáspár mellett.

— Téged választottalak s míg a világ világ marad, nem tágitok mellőled; édes szülém halálos ágyán is téged jelölt ki nekem, mint a legjobb embert, akire rábízhatom az életemet — szokta mondani Julis, amikor Roboti felkereste. — Igazmondó embert a csendőrök között keress, leányom! — mondogatta Julis édesanyja; mert hiszen ő tudhatta legjobban, milyen az, egy italos, tétovázó jellemű férfi feleségének lenni. Julis megboldogult édesapja ilyen volt. — Sok keserű óránk volt miatta nekünk gyerekeknek, meg szegény édesanyámnak is — mesélte Julis. — Roboti Gáspár ilyenkor gyöngéden fonta át erős karjával a leány karcsú derekát. — Úgy lesz angyalom, — szölt, — minket egymásnak teremtett az Isten.

Hanem hát Vida Laci is Julist szerette. Vidám legény volt akkor. Míg apja házában élt, segített a kis gazdaságban. A dolog, mint a tűz, égett a keze alatt, amikor jókedvében volt. Hajnalok-hajnalán indult ki a földre, mikor még az éjjel barna árnyai viaskodtak a hajnal rózsaködével és versenyre kelt a madarak dalával a Laci hangos nótája, füttye.

Am, mikor elfogta a bánat, akkor hosszú nyári délutánokat áthevert a lombos fa árnyékában, sötét szemei baljóslatú tekintettel meredtek a távolba, az égen úszkáló felhőkre, a messze távol hegyek erdős sátrai felé. Ilyenkor néha lóra kapott és nekivágott az országútnak. Csattogott vágatás nyomán a kemény föld, Laci szemei meg szikrát hánytak, amint üzte-hajtotta lovát, csak előre, előre. Ha ábrándos lelki

voztak. Az áldozat még aznap, vagy másnap, ártatlan-sága tudatában, felháborodva megjelent a rendőrségen, ahol természetesen mit sem tudtak az ügyről s ezért rögtön rosszat sejtettek. A felbontott borítékból, a tulaj-donos legnagyobb csodálkozására, nem a „detektívek” által belerakott bankjegyek, hanem papírszeletek hul-lottak ki. Az áldetektívek ugyanis mindenhol két borí-tékkal dolgoztak, amelyeket észrevétlenül ügyesen fel-cseréltek.

Hasonló fogást használt a közelmúltban egy K. M. nevű magyar család is, aki a falvakat kereste fel láto-gatásaival és a munkanélküliséget kihasználva, minden-hol azzal vezette félre a hiszékeny embereket, hogy házmesteri állást szerez számukra. Az áldozatoktól azután 10, 20, 30 pengő „kauciót” vett fel. A pénzt borí-tékba helyezte, a borítékot megcímezte és azt magával az áldozatokkal adatta postára. A levelek természetesen rövidesen visszaérkeztek a légből kapott címekről és szintén nem pénzt, hanem csupán papírszeleteket tartal-maztak. Az ügyes fogás itt is abban állt, hogy a család a pénzt tartalmazó borítékot, másik már előre elkészí-tett borítékkal cserélte fel észrevétlenül. Ez a jómadár Bihar, Hajdu és Szabolcs megyékben követett el így sorozatos csalásokat, míg végül a poroszloi örs rátette a kezét. Hála a nyomozó osztály nyilvántartásának, bűnlajstroma már készen várta és elfogatása után rá lehetett bizonyítani mindent.

*

Erőszakos, nagyfokú kegyetlenséget eláruló bűncse-lekmények esetén a tettet rendszerint férfiakban sejt-jük, nőre legfeljebb mint bűnrészesre merünk gondolni.

suhanc lett volna, a fájdalom talán még könnyet is sajtolt volna szeméből. De Vida Laci keménykötésű legény volt; annál jobban hallotta a szíve heves, kö-vetelő dobogását, ami egyre csak a szép, szőke Julis iránti szerelméről beszélt neki. Makacs agyában csak egy képet látott: Julist, aki az ő felesége lesz, vagy — a többit még nem gondolta végig, de hosszas, ke-serű tépelődései lassan felépítették elszánt tervét.

És amikor Julis nem az ő felesége lett, elbujdo-sott. El a határból is. Találkozott aztán régi cimbo-rákkal, akik között szintén akadt elég elkeseredett, züllésnek indult legény. Részeges vagy dologkerülő, vagy éppen már csendőrkézen is járt, börtönből ki-került ember. Aki nemhogy javult volna, csak annál dologkerülőbb lett; mert a jóhoz szükséges mag hiányzott a lelkéből.

Bandát szervezett hát Vida Laci. Betörés, lopás elég terhelte már a lelkét; gyilkosság még nem.

*

A Roboti Gáspáréknál megült keresztelő napja vidáman befejeződött. Roboti Gáspár megcsókolta asz-szonyát s a kisfiú újszülött vörös pofikáját s azután Markos próbacsendőrrrel éjjeli ellenőrző szolgálatba indult.

Kis petróleumlámpa gyenge fénye világította be a hátrahagyott otthon alacsony, takaros szobáját, ahol annyi tiszta öröm tartotta bevonulását a mai napon. Julis szendergett az ágyban, körülötte öreg néni tett-vett, ügyelt a kályhára, hogy a békésen duruzsoló tűz el ne aludjék benne.

... Valami gyanús motoszkalás hallatszott a pitvarban. Julis felrezzent:

Ez az elgondolás rendszerint helytálló is, mert erősza-kos, durva, kegyetlen cselekmények elkövetése rend-szerint olyan lelkiületet, erős idegzetet és legtöbb eset-ben testi erőt is követel meg, amit nőnél, legalább is az átlagos nőnél nem lehet feltételezni. A tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy vannak olyan kivételes nők, akiknél ezeket a tulajdonságokat megtaláljuk, akik szív-telenségben, kegyetlenségben jóval tútesznek a férfibűnözőn. Ezt mutatja az alagi hitvesgyilkosság, mely még élénken él mindnyájunk emlékeztében és erre példa az alábbi eset is.

A világ rendőrhatalóságai több, mint tíz éve üldöztek egy Emilie Bockran nevű 27 éves fiatal nőt, akinek a lelkiismeretét számos gyilkosság terhelte. Bűnös pályafutását még iskolásleány korában kezdte. 17 éves korában tanárnője magaviselete miatt az osztály előtt megdorgálta. Másnap Emilie behatolt a tanárnő lakásába és a tanárnőt kénsavval leöntötte. Kicsapták az iskolából s mint fiatalkorú, valami enyhe büntetést kapott. A hírlapok nagy szenzációként írtak az esetről. Egyik lap őt látta hibásnak, másik viszont a tanárnőt kárhoztatta. Egy Edwin Rhav nevű farmer az újságtudósítások ha-tása alatt nagyon megszánta a fiatal leányt, megismer-kedett vele, majd néhány hét múlva elvette feleségül. Ezt a lépést később keservesen megbánta. Emilie hamar megunt férjét, egy éjszaka összecsomagolta a holmiját és a házat alvó férjére rágyújtva, megszökött. A far-mert csak a szerencse segítségével sikerült a lángok közül kimenteni.

Néhány hónap múlva Emilie Haiti fővárosában Port au Prince-ben bukkant fel, ahol ki akart kezdeni egy mérnökkel. Itt azonban emberére akadt, a mérnök

— Nézzen ki Mari néni, valaki jár odakünn... A férjemet csak reggel várom haza. — Az öregasszony remegve vetett keresztet magára, de bizony nem volt mersze az ajtóig sem menni. Nem is kellett. Kinyílt az magától, Vida Laci lépett be rajta.

Be se lépett; megállt a küszöbön és szorongó, fojtott szóval mondta:

— Julis!...

Julis felült az ágyban. A hirtelen mozdulattól ki-bomlott haja elterült a vállain.

— Vida Laci... — mondta rémülettől el-csukló, gyöngye hangon, de a másik pillanatban, már a bölcső fölé nyúlt. Am Vida Laci is ott termett már. Fokos villogott a kezében, elszánt tűz a szemében, vállán a félrevetett suba lecsúszott és leseperte a kis lámpát az asztalról. Sötét lett. Az öreg Mari néni már előbb kimenekült a szobából. A holtra-rémült fiatal-asszony eszméletlenül feküdt ágyában.

Vida Laci pedig lassan, óvatosan, mint a kúszó macska, tapogatott a kis bölcső felé, kiemelte a gyer-meket, beleburkolta a subájába és kiment vele az ajtón a sötét, zúzmárás téli éjszakába.

*

Csillagok világították az útját a két csendőrnek. Éjjel tizenegyre járhatott.

A járőrvezető éles füle egyszerre figyelmes lett...

— Lódobogás! — szólt oda Roboti röviden a jár-órtársának. Megfordultak, hátra. Kanyarodó volt mö-göttük, onnan neszelték a hangot. Most az út sarká-nál, mögöttük mintegy ötven lépésnyire, hirtelen elő-tűnt egy vágató alak. A csendőrök tollas kalapjára pedig rátűzött e pillanatban a hold sugara, kibukkanva

a tolatkodó fiatal nőt nyersen elutasította. Néhány nap múlva borzalmas vasúti szerencsétlenség történt azon a vasútvonalon, amely a mérnök felügyelete alá tartozott. A vonatot kisiklatták, 37 ember vesztette életét. Valóságos hajtóvadászat indult meg a sárga ördög után. Így nevezték Emiliét, feltűnően sárgás arcúja miatt. Ezután évekig nem hallottak róla. 1930-ban Floridában bukkantak nyomára. Dús, gazdag amerikai asszony saját sportrepülőgépén hosszabb útra készült. Felszállás előtt a gépen nyitott kénsavas edényt találtak. A kénsavas edény úgy volt elhelyezve, hogy a gép megindulása pillanatában a savnak a szárnymerevítő szerkezetre kellett volna ömlenie. Végtelen baleset következhetett volna be. A gép tulajdonosnője elmondta, hogy néhány órával ezelőtt egy tolatkodó kéregetőnőt utasított el. A személyleírás, különösen a sárga arcszín, pontosan Emiliere illett. Két évvel később együtt csavargott egy férfivel, akit az országúton lelőtt. Minden rendőri intézkedés hatástalan maradt, végül is a véletlen vetett véget Emilie bűnös pályafutásának. Megismerkedett egy férfivel, aki magával vitte Ausztráliába, Sidneybe. Egykori ura, Edwin Rhaw, aki üzleti ügyben szintén Sidneyben tartózkodott, egy gyár megtekintése alkalmával felismerte. Emilie férjruhában dolgozott a gyárban. A felismerés majdnem életébe került Rhawnak, mert Emilie hatalmas vasrudat ragadva, neki támadt. Elfogása után hidegvérűen beismerte összes gonosztetteit, azóta valószínűleg túlvan már a büntetésen.

Ma már a beismerést önmagában sehol sem tekintik megnyugtató bizonyítéknak a bűnösség mellett. Bünvádi perrendtartásunk és ennek szellemében a Csendőrségi Szolgálati Utasítás is kötelezővé teszi, hogy beismerés

esetén a bűnösség egyéb bizonyítékai is megszerzendők. Elme-, idegbajok és a legkülönbözőbb érdekek készíthetnek valakit hamis beismerő vallomásra. Erre szolgáljanak az alábbi esetek például.

Egy Indiában állomásozó angol ezred egyik katonája a szülőföldtől távol, forró égöv alatt teljesített szolgálatot megúnta. Az anyaországba való visszahelyezését célzó kérvényei nem találtak meghallgatásra. Ebben az időben az újságok telve voltak egy rejtélyes gyilkossággal. A katona tettesként feljelentette önmagát. Célját elérte: letartóztatták és visszaszállították Angolországba. Csak a főtárgyaláson derült ki, hogy a katona nem követhette el a gyilkosságot és csupán a betegségig fokozódott honvágyból emelt önmaga ellen hamis vádat.

Egy másik alkalommal ugyancsak Angliában valaki feljelentést tett önmaga ellen, hogy gyilkosságot követett el. A feljelentés kapóra jött a nyomozó hatóságoknak, mert a nyomozás a tettes kilétét illetően teljesen eredménytelen volt. A turpisság itt is kisült. Azért tett önmaga ellen feljelentést, mert öngyilkos akart lenni, de ehhez nem lévén elég lelkiereje, a hamis önfeljelentés révén a hóhértól várta azt a „szívességet”, hogy a másvilágra küldje.

Gyilkosság miatt jogerősen halálra ítélt vádlott az utolsó pillanatban azzal állt elő, hogy egy családost elrettel láb alól és a hullákat egy kertben elásta. A halálos ítélet végrehajtását természetesen felfüggesztették és a rendőrség nekilátott, hogy az önfeljelentés helytállóságának bizonyítékait megszerezze. A kérdéses kertben semmit sem találtak. Az elítélt ezután beismerte, hogy az egész mesét csupán azért találta ki, hogy a halálos ítélet végrehajtását elhalasszák, mert a hivatásos bűnözők körében az a babonás felfogás uralkodik, hogy az elhalasztott halálos ítélet végrehajtására nem kerül sor.

*

Tekintélyes azoknak a bűncselekményeknek a száma, melyeket csupán a véletlen segítségével sikerült kideríteni.

Érdekes eset a következő, amelynél a véletlen a nyomozás mellé és egyben a bűnöző ellen szegődött. 1933 márciusában egy kereskedő a newyorki rendőrségen lopás miatt feljelentést tett. Ismeretlen tettes éjszaka a lakásából értékes ékszereket lopott el. A helyszín nem nyújtott támpontokat a tettesre vonatkozólag, így a rendőrség munkája a zálogházak értesítésére és az ismert orgazdák megfigyelésére szorítkozott. Eredményre nem sok kilátás volt. Néhány nap múlva a sértett sugárzó arccal állított be a rendőrségre egy rendőr és egy ismeretlen ember társaságában és boldogan szedegette elő zsebeiből a már végleg elveszettnek hitt ékszereket. A kereskedő elmondta, hogy üzleti útján az egyik mellékutcában megszólította az ismeretlen egyén és olcsó áron ékszereket kínált megvételre. Legnagyobb meglepetésére a saját ékszereire ismert. Emberét megragadva, rendőrért kiabált, aki azután a póruljárt tolvajt bekísérte. Azt, hogy a véletlen milyen különös játékot játszott itt, csak akkor tudjuk kellően méltányolni, ha figyelembe vesszük, hogy Newyorknak közel 8 millió lakosa van.

A londoni rendőrség egy alkalommal bankjegyhamisító után nyomozott. A hamisító volt háziasszonya a személyleírás felül csak annyi támpontot tudott nyújtani, hogy a hamisítónak egy Nero névre hallgató kedvenc juhászcutyája van, amelytől sohasem vált meg. Londonban rengeteg juhászcutya van és a Nero névre hallgatók száma is tekintélyes, ezért ezek az adatok nem sokat értek. Az ügy nyomozásával megbízott detektív

a felhő mögül. A vágató alak menekülni próbált, de a járőr nyomában termett, mire hirtelen megállott.

A csendőrök földre pattantak, oly hirtelen, mintha rugó vetette volna talpra délceg, kemény alakjukat. A lovas kantárszárát megragadni, csuklóját átfogni: pillanat műve volt. A hold most teljes erővel világította meg a lovas arcát...

— Vida Laci! — tört ki a meglepetés Roboti őrsvezetőből.

Néma csend lett. Az út havas-fehéren feküdt előttük, hosszan, mintegy a végtelenbe. Az országút éjjeli homályába egy sor vörös szem világított bele messziről. A már közeli falu malomépületéből, ahol még dolgoztak.

A percek mászás súllyal látszottak megállni fölöttük. Egy távol elrohanó vonat füttyének megszákított sivitása szállott ide hozzájuk a messze robogó életből.

Aztán egy toronyóra kezdett negyedeket ütni: egy, kettő, három. S a három ember még mindig ott állt és farkasszemet nézett egymással.

Aztán Vida Laci lassan, a kibontott subából hangosan sívalkodó csomagot nyújtott Roboti felé.

— Itt a fia —, vigye! — dörmögött tompán a hangja — aztán vigyenek engemet is. Messze akartam lopni az örömöt, messze, sohse talált volna rá... Hegyen, völgyön túl. Különben jódolga lett volna. Én se bántottam volna... Roboti Gáspár!... legboldogabb ember ezen a világon!

Roboti Gáspár beburkolta a gyermeket, ahogy csak tudta, mialatt járőrtársa rátette a bilincset Vida Laci önként előre nyújtott kezére.

egy napon egy barátja társaságában valamelyik külvárosban sétált, midőn egy juhászkutya baktatott el mellettük. A detektívnek eszébe jutott a hamisító kutya és barátjához fordulva, csak annyit jegyzett meg, hogy „ez a kutya is olyan, mint Nero”. A kutya legnagyobb meglepetésükre visszafordult és farkcsóválva hozzájuk csatlakozott. Bár valószínűtlennek látszott, hogy a véletlen annyira kedvesen, a detektív ezt az eshetőséget sem akarta kihasználatlanul hagyni. A kutyának a közeli mészárosnál olyan nagy csomó csontot vásárolt, amelyet számítása szerint a kutya egy alkalommal nem fogyaszthatott el. Számítása be is vált. A kutya jóllakott, azután a megmaradt készletből a legizesebb falatot fogai közé véve, régi jó kutyaszokás szerint megindult hazafelé, hogy a csontot szűkösebb idők esetére valahol elrejtse. A detektív társával követte a kutyát körülbelül három kilométeren keresztül, majd behatoltak abba a házba, ahol a kutya eltűnt. Néhány pillanat múlva már bilincsek ékesítették a régen keresett pénzhamisító csuklóját.

Közvetlenül a világháború után egy francia detektív üres óráiban valami bűnügyi regényt olvasgatott. Olvasás közben feltűnt neki, hogy a regény tárgya nagyon hasonlít egy, a múlt évben elkövetett kéjgyilkossághoz, amelynek a tettesét nem sikerült megállapítani. Különösen az volt szembeötlő, hogy a regény egész csomó olyan adatot tartalmazott, melyeket a rendőrség ismert ugyan, de amelyek sohasem jutottak a közönség tudomására. A bűncselekmény és a regény adatainak ilyen különös összetalálkozása szeptet ütött a detektív fejébe és ezért másnap felkereste a regény szerzőjét. A szerzőnek nem voltak jó idegei, már akkor láthatólag meghökkent, midőn látogatója foglalkozását és a látogatás célját megtudta. Néhány kérdés után teljesen elveszítette a fejét és beismerte, hogy a regény valóság, ő a tettes.

A sanfranciskoi főpostahivatalban 1931-ben nagyarányú bélyeglopás történt. A nyomozás holtpontra jutott. Minden jel arra mutatott, hogy az eset kiderítenél marad. A nyomozással megbízott tisztviselőnek volt mit hallgatnia előjáróitól. Az illető tisztviselő egy szép napon a lakásán arra lett figyelmes, hogy 10 éves kislánya nagy buzgalommal ragasztgat bélyeget a bélyegalbumába. A bélyegek lebélyegzetlenek voltak, ezért megkérdezte a fiút, hogy beszerzésükre honnan vette a pénzt. A fiú elmondta, hogy a bélyegeket a folyó partján, egy híd közelében találta. A detektív — bár a véletlen ilyen szerencsés segítségére gondolni sem mert, mégis — utánajárt a dolognak. Kiment a fiú által megjelölt helyre. A híd közelében csupán egyetlen, 12 házról álló háztömb állott, így valószínű volt, hogy a bélyegeket e háztömb valamelyik lakója vesztette el. Utánajárt, kik a házak lakói. Köztük volt a főposta egyik tisztviselője is, akinek a személyében a tettes ki is derült. A tolvaj elmondta, hogy a bélyegeket ellopta, de nem merte értékesíteni és ezért a folyóba dobta őket. Erős szél volt, a csomag felnyílt és a szél néhány darabot elragadott. Ezeket találta meg a detektív fia.

✱

1934 júliusában Charlottenburgban egy dohány-nagykereskedő feleségét a lakásban ismeretlen tettes hátulról vascsővel leütötte és azután a lakásból elrabolt egy nagyobb pénzösszeget tartalmazó vasdobozt. A nyomozás eredménytelen maradt. A sértett támadójára nem tudott semmi támpontot nyújtani. Itt is a véletlen segített. Egyik németországi községben, Damsdorfbán egy fűszeres szomszédai látták, midőn a fűszeres elásott vala-

mit a kertjében. A kíváncsiság nem hagyta őket nyugodni, ezért alkalmas pillanatban belopóztak a kertbe és felásták a kérdéses helyet. Rövid munka után vasdobozt találtak, melyet a rendőrségnek szolgáltatottak be. Rövidesen kiderült, hogy a doboz a charlottenburgi rablásból származik, mert a dobozban üzleti papirosok is voltak, amelyek azt kétségtelenné tették. A fűszeres az elébe tárt bizonyítékok hatása alatt beismerő vallomást tett. Üzleti összeköttetésben állt a dohány-nagykereskedővel, aki üzleti körútjain őt is fel szokta keresni. Egy ilyen alkalommal a fűszeres megkérte a nagykereskedőt, hogy vigye őt magával autóján Berlinbe. A nagykereskedő eleget is tett kérésének, sőt lakására is meghívta, ahol a fűszeres segédkezett neki különböző dohányárak rendezésénél. Ekkor szerezte meg a szükséges tájékozódást. Ez az eset abból a szempontból is tanulságos, hogy a sértettet és házanépét a legaprólékosabb részletességgel ki kell kérdezni, ha tőlük valami támpontot akarunk kapni a tettesre vonatkozólag. A nagykereskedőnek olyan lehetőség, hogy régi üzletfelének valami köze lehet a rabláshoz, még álmában sem jutott volna eszébe.

Megelőző karhatalmi és rendfenntartó szolgálat ellátása magas személyiségek utazásánál, nagyobbarányú ünnepeknél és felvonulásoknál.

Írta: BALOGH BÉLA alezredes.

(Befejező közlemény.)

c) A községen keresztül vezető útvonal biztosítása az elhelyezésig — szállásig — vagy az ünnepség színhelyéig.

A községen keresztül vezető útvonal biztosítása a b) pontban foglaltakhoz hasonló elvek szerint történik, azzal a hozzáadással, hogy itt a rendfenntartó szolgálat részéről nagyobb és szigorúbb intézkedéseket kell alkalmazni, tekintettel a sűrű településre. A számításba jövő útvonalakon — utcákban — az álló öröket sűrűbben kell felállítani.

Minden út-, utcakereszteshez, mellékutcák bejáratához, terekre, parkokba, üres telkekre, középületekhez, korcsmákhoz, gyanús épületekhez, magasabban fekvő utcákba és városrészekbe álló őrszemeket kell felállítani.

Hidakon való áthaladásnál, hídavatásnál, a hídszerkezetet szakértővel is át kell vizsgáltatni vizsgálókocsival.

Az örök felállítási helyét, utca és házszámok szerint kell megjelölni. A felállított örök, a részükre kiutalt körletben a biztonságot, rendet és csendet biztosítja, tehát a megelőző, karhatalmi és rendfenntartó szolgálatot a legbehatóbb módon teljesíti.

Fontos, hogy a felállított örök, a részükre kijelölt körletben helyi és személyi ismerettel rendelkezzenek, ezért szükséges, hogy a vezényelt csendőrök a felvonulást, ünnepséget megelőző napon tartott felállítási gyakorlat alkalmával helyi és személyi ismeret szerzése végett, a körletükbe tartozó személyeket és épületeket lehetően megismerjék.

Az örök főkötelessége, hogy a nézőközönséget állandóan figyelemmel kísérik, a gyanús egyéneket igazoltasák és azonnal őrizetbe vegyék. Célszerű, ha az ünnepi menet alkalmával az örök a közönség felé fordulva teljesítik figyelő szolgálatukat. A figyelés a közönségre és az épüle-

tekre, fákra egyaránt kiterjedjen. Ellenőrzés szempontjából az utakat, utcákat, tereket stb. körletekbe kell osztani az ott felállított öröknek egyidejű ellenőrzése végett.

Katonaság, tűzoltók, leventék, polgári őrtestületek, iskolák stb., magánegyesületekből felállított sorfalak ugyancsak a biztonságot szolgálják.

A sorfalak lehetnek egy vagy több sorból állók, aszerint, amint ezt a viszonyok szükségessé teszik. A sorfalakat csak megfelelő igazolvánnyal ellátott személyek léphetik át. A sorfalak feletti ellenőrzést az egyes körletekbe ellenőrző szolgálatra kirendelt csendőrök végzik.

A felvonulás — ünnepség — alkalmával használt kocsit a más járművek közlekedése előtt el kell zárni. A lezárt és az ehelyett használandó útvonalat közlekedést irányító táblákkal kell megjelölni, esetleg a közlekedés irányítására csendőröket kell felállítani, de csak abban az esetben, ha erre a célra más megfelelő közeg, pl. jól kiképzett és megbízható községi rendőr rendelkezésre nem áll. Gyalogosok csakis a sorfal mögött, a gyalogjárón közlekedhetnek.

Gyalogosoknak az utca egyik oldaláról a másik oldalára való átjárását a bevonulást, ünnepség kezdetét megelőző 15 percre lehet megengedni. Ettől az időponttól azután az úttesten való átjárás csakis az erre a célra megengedett helyeken történhetik, mely helyekre egy-egy csendőrt kell állítani.

Az ünnepségen nem hivatalosan résztvenni szándékozók járműveiknek az ünnepség színhelyére való oda-jutását, a járműveknek a várakozási időre telephely-kocsipark kijelölését és ezeknek a járműveknek az ünnepség után sorrend szerinti eltávozását a meghatározott útvonalakon szabályozni kell. Fontosabb útkeresztezésekhez, valamint a telephelyre közlekedést szabályozó csendőrt kell állítani.

Rendkívüli viszonyok között célszerű az alábbiakat a közigazgatási hatóság útján kiadandó hasonló tartalmú hirdetmények, továbbá újságcikkek és dobszó útján közhírré tenni, hogy a lakosság ezekről a rendészeti intézkedésekről tudomással bírjon.

„A bevonulási menet, ünnepség stb. útvonal mentén levő házak ajtajait, kapuit, ablakait, padlásablakait be kell zárni.

Padlásokon, fákra stb. magasabban fekvő helyeken nem tartózkodhatnak senki sem.

Bevonulási ünnepség alkalmával virágcsokrokat, vagy bármilyen tárgyat dobni, vagy a magas személyiségnek átnyújtani tilos.

Fényképezni csakis hatósági engedéllyel szabad.

Házal és lakással rendelkezők az ott tartózkodók megbízhatóságáért és esetleg ezek által a házban, lakásban, vagy ezeken kívül elkövetett erőszakos cselekményekért felelősséggel tartoznak.

A községbe érkezett idegeneket, ha azok bármily rövid időre is érkeztek, a községi előjárásnál azonnal be kell jelenteni.”

Ad V. Elhelyezés, szállás biztosítása. Az elhelyezésül — szállásul — szolgáló épületben lakó személyek előzetes ellenőrzése, priorátatása idegenellenőrzés és kémvédelmi szempontból. Különös gondot kell fordítani az alkalmazottak, főként az alkalmi szolgaszemélyzet legalaposabb ellenőrzésére.

Ha szükséges, az alkalmazottak hangulatának ki-puhatolására polgári ruhás nyomozókat, vagy B. egyéneket kell az alkalmazottak közé beosztani, az ünnepség előtt legalább 3—4 héttel, hogy minden gyanú elkerülhető legyen.

A szállásul szolgáló épületet, különösen a magas személyiség részére fenntartott lakrészeket legalaposabban át kell vizsgálni a pincétől a padlásig, az összes mellék-helyiségekkel, tartályokkal, fűtőtestekkel, vízvezetékkel és fűtőberendezésekkel együtt, előre előkészített erőszakos cselekmények megakadályozása végett.

Kéményeket, vízvezeték, fűtési, világítási, szellőztetési, felvonó- és egyéb műszaki berendezéseket át kell vizsgálni, hogy lehallgató készülékek — mikrofonok — kémkedés szempontjából nincsenek-e felszerelve.

Biztonsági és kémvédelmi okból a szomszédos házakat, azok lakóit, albérliőit az előbb írtak szerint, ugyan-csak a legnagyobb alaposággal kell átvizsgálni, igazolatni és ellenőrizni.

Ezeket az átvizsgálásokat és ellenőrzéseket a fogadás előtt 8—10 nappal előzően, kétszer-háromszor meg-lepően — razzia-szerűen — és a fogadás — érkezés — előtti és a fogadás — érkezés — napján kell eszközölni.

Az elhelyezésül — szállásul — kijelölt háznak állandó őrzéséről legkésőbb az érkezés előtti naptól, a végleges elutazásig, külön örökkel való biztosításáról, a legszélesebb mérvben gondoskodni kell. Az elhelyezésül — szállásul — szolgáló épületben lakó személyeket fényképes igazolvánnyal kell ellátni.

Minden bejáratához egy-egy őrt kell állítani, akik a belépőket az eligazító altiszt segítségével igazoltatják. Amennyiben lehetséges, a mellékbejáratok ajtókat — kapukat — be kell zárni, hogy a közlekedés csak az állandó ellenőrzés alatt levő bejáratokon át történhessen. Az épület kulcsait az őrség őrzi.

Az épület környékét éjjel és nappal őrzőjáratokkal kell átvizsgáltatni. Legcélszerűbb, ha az elhelyezésül — szállásul — kijelölt épület biztosítására külön állandó őrség van kivezényelve. Az állandó őrzést, legkésőbb az érkezés előtti naptól a végleges elutazás megtörténteig kell teljesíteni.

Ad VI. Az ünnepség stb. színhelyének biztosítása. Az ünnepség stb. színhelyének átvizsgálása és biztosítása az előbbi ad V. pontban foglaltak figyelembevételével történjék.

Zárt vagy nyitott helyen levő dobogókat, karzatokat, terjedelmesebb ülőhelyeket, díszleteket, felvonókat, sátrakat, az összes berendezési tárgyakat, virágfüzérek, ajándék-, dísz- vagy nyeménnytárgyakat, mikrofont, telefont, ha kell, szakértők igénybevételével, a legalaposabban át kell vizsgálni.

Az ünnepség közvetlen közelében résztvevő közönséget — ha kell — személyre szóló igazolvánnyal kell ellátni, kiknek igazoltatását a rendezőbizottság által kijelölt, kellő helyi és személyi ismerettel bíró rendezők közbejöttével kell eszközölni.

A megfigyelőszolgálatnak széles körben való teljesíthetése végett a közönség közé, valamint a ruhatárakba polgári ruhás nyomozókat, vagy B. egyéneket kell beosztani.

Gondot kell fordítani arra, hogy az ünnepségről távozó közönség tolongás nélkül hagyja el a helyiségeket.

Szerencsétlenség vagy baleset alkalmával igyekezni kell a közönséget megnyugtani, tolongások elejét venni, a folyosókon, ajtókon, kapukon át távozó közönség pedig futásban hagyja el a helyiségeket, hogy a résztvevők minél előbb szabad helyre juthassanak.

Ad VII. Étkezés helyének és lefolyásának biztosítása. Az étkezés helyének és lefolyásának biztosítása az ad V. és ad VI. pontokban tárgyaltak szerint, hozzávéve a konyha- és felszolgáló személyzet előzetes igazoltatását és ellenőrzését.

Ad VIII. Elutazás biztosítása. Az elutazás, visszautazás az ad III., ad IV. pontokban írtakhoz hasonló módon történik. Az elutazás végleges megtörténtével szűnik meg a különleges alkalommal teljesített megelőző, karhatalmi és rendfenntartó szolgálat.

Ad IX. Egészségügyi szolgálat. Az egészségügyi szolgálatot minden nagyobb népcsoportosulás alkalmával meg kell szervezni, hogy előre nem látott baleset vagy szerencsétlenség alkalmával a szakszerű elsősegélynyújtás késedelmet ne szenvedjen. Az egészségügyi szolgálat megszervezése a közigazgatási hatóság feladata, melynek célszerű beállítását a hivatott csendőrpáncsok a közigazgatási hatósággal beszélje meg.

Az elsősegélynyújtáshoz legalább egy, ha az ünnepség nagyobb mérvű, ez esetben a szükséghez képest, több mentőállomást — segélyhelyet — kell felállítani.

Minden egyes csendőr ismerje az egészségügyi szolgálat megszervezését, távbeszélő állomás hívószámát, hogy szükség esetén késedelem nélkül intézkedni tudjon.

Ad X. Szolgálat irányítása és vezénylése. Hogy az előző pontokban felsorolt szolgálati teendőket a megkívánt cél érdekében, közmegnyugvásra és megelégedésre lehessen ellátni, szükséges:

a) A felvonulás, ünnepség stb. tervszerű ismerése.

b) Vázlat készítése az útvonalakról, a felvonulás, ünnepség stb. helyének részletes és pontos ismerése végett.

c) A felderítés híreinek, valamint az a) és b) pontokban felsoroltak ismerete után, a szükséges erő kirendelése, illetve a szükséges erőnek az előljáró parancsnokság útján való igénylése.

Az erő igénylésénél túlságosan takarékoskodni nem szabad, kellő számú tartalék csendőrrel minden esetben gondoskodni kell, mert az ünnepség stb. napján újabb fordulatok, változások, program bővítések mindig előfordulhatnak, ezért szükséges, hogy minden eshetőségre számítva, megfelelő erő álljon rendelkezésre.

d) A rendelkezésre álló erőnek, az ünnepség rendjének — programjának — megfelelően való felhasználása, elosztása.

e) A rendelkezésre álló csendőröknek a használhatóság és a teendők fontosságához mértén való célirányos elosztása, az ünnepség sorrendjének — programnak — ismertetése, valamint a szolgálat alatt előfordulható különös esetekben teendő intézkedésekre való kioktatása.

f) A rendelkezésre álló csendőri erőről és a rendezőbizottság tagjairól előjegyzés, hogy a számszerinti elosztást tervszerűen lehessen eszközölni.

Az előjegyzés a következőket foglalja magában:
Rendelkezésre álló erő: Tiszt, alhadnagy, tiszthelyettes törzsőrmester v., törzsőrmester, őrmester, jv. tanfolyamot végzett, őrmester, csendőr, prb. csendőr, lovasok rendfokozat szerint, motorkerékpárosok, kerékpárosok, egyenruhás nyomozók, polgáriruhás nyomozók fő.

Polgári főrendező neve:
polgári rendezők nevei:
elsősegélynyújtás

g) A rendelkezésre álló csendőri erőnek elosztásához a következő, vagy hasonló rovatokat tartalmazó „Névjegyzék” használata ajánlatos: 1. Folyószám. 2. Rendfokozat. 3. Név. 4. Anyaörs. 5. Bevonult. 6. Útbaindult. 7. Felállítási helyek és felállítási helyek elfoglalásának időpontja. 8. Hányadik számú őr vagy járőr. 9. Különleges szolgálati teendők rövid felsorolása. 10. Ellenőrző neve. 11. Mikor és hova vonul be. 12. Megjelenése és használhatósága. 13. Az ünnepség alatt hány helyen lesz alkalmazva. 14. Megjegyzés.

Ilyen névjegyzék használatával a parancsnok teljes képet nyer az erő felhasználásáról s ha az ünnepség egyes számai között megfelelő idő áll rendelkezésre, akkor a csendőröket több helyre kell beosztani, a folytatólagos és különböző újabb szolgálati ténykedések elvégzéséhez.

h) Az előző g) pont szerinti névjegyzékben foglalt elosztás után célszerű minden egyes csendőrt az alábbi vagy ehhez hasonló szövegezésű előre sokszorosított paranccsal ellátni, hogy a szolgálat teljesítésére kiadott parancs feledésbe ne menjen, az ünnepség sorrendjéről — programjáról — pontos adatokkal rendelkezék, célszerűen tudjon intézkedni és a kért felvilágosítást bárkinek meg tudja adni.

PARANCS.

Kelt év hó nap és X. alkalommal teljesítendő karhatalmi és rendfenntartó szolgálat ellátásához.

1. Szolgálat teljesítő csendőrök neve, jv.

2. számú őr az első, számú őr a második, számú őr a harmadik számú stb. felállításánál.

3. Mint számú őrnek első felállítási helye a óra perckor kell elfoglalni. (Ezt annyszor kell felvenni, ahányszor az ünnepség sorrendje alatt más és más helyre lesz kirendelve, ha az újabb felállítási hely elfoglalására megfelelő idő áll rendelkezésre. A másod-, harmadszorban folytatólagos szolgálatokat célszerű más színű tintával feltüntetni.)

4. Különös teendők. (Itt fel kell sorolni tömören az egyes őrök által teljesítendő különleges szolgálatokat, megbízásokat.)

5. Közlekedés rendje, használható út:

a) Gyalogosok részére

b) Járóművek részére érkezéskor távozáskor

c) Járóművek részére, a várakozás idejére telep-hely — kocsi-park — helye:

d) Egyirányú forgalom járóművek részére X utakon, vagy X utcákban. (Ezeket szabályozó rendelkezések a Krsz. I. R. III. fejezete szerint.)

6. Az ünnepség idősorrend szerinti rövid tervezete:

7. Az X. számú őr felügyeleti körletébe kirendelt polgári rendezők nevei:

8. Az elsősegélynyújtásra berendezett helyek és ezek távbeszélő hívószámai (Baleset alkalmával a zárt helyiségeket futásban kell elhagyni.)

9. Ellenőrző altiszt neve: az első második stb felállítás alkalmával.

10. Elfogott vagy őrizetbe vett egyéneket hol és kinek kell átadni.

11. Mint számú őr bevonul hova óra perckor.

Mint számú őr bevonul hova óra perckor.

12. Ezt a parancsot bevonuláskor az őrsparancsnokságnál le kell adni.

V. V.

aláírás.

A szolgálatnak ily módon való elosztása és a parancsnak kiadása sok és körültekintő munkát igényel, de a kívánt eredményt biztosítja is.

i) Parancsnoklás. Ha a kirendelt erő 14 főig terjed, parancsnok az őrsparancsnok, 15 főnyi vagy ennél nagyobb összpontosítás esetében, ha tisztet nem rendelnek ki, a parancsnokságot a szakaszparancsnoknak kell átvinni. (Szut. 584. pont.)

Olyankor, midőn a kirendelt csendőrtisztnek a karhatalmi vagy rendfenntartó szolgálat alkalmával a Szut. 19. §. értelmében jelentkeznie is kell, célszerű, ha legalább két tiszt van jelen; a rangban idősebb a jelentkezést teljesíti és az illető magas személyiség kíséretében marad, a rendezőséggel az összeköttetést fenntartja, parancsait távbeszélőn, vagy összekötő altiszt útján a második tiszttel közli, aki egyben a szolgálatot irányítja és a vezénylést ellenőrzi.

NYUGAT NÉPÉHEZ.

Halljátok meg: élni akarunk!

A Kárpátok őrei vagyunk,

Ezer éve itt szántunk-vetünk,

És most, csakhogy éhen nem veszünk:

Vetéseinkre varjak szálltak,

Igazságot Magyarországnak!

Nincsen mibennünk semmi vétek,

Mégis, keresztre feszítetek,

Élő húsunkba belévágtok,

Jajgatnak a papír-határok:

Innen és túl temetők állnak,

Igazságot Magyarországnak!

Szabadka, Brassó, Kassa tája,

Nyugat népe, Hozzád kiáltja:

Revíziót, mert így elveszünk,

S a Kárpátok dölnék ki velünk,

Pedig rátok azok vigyáznak —

Igazságot Magyarországnak!!!

BAJKAY LAJOS

A magyar nemesség s igazolásának mai módja.

Írta: Dr. FÖGLEIN ANTAL országos levéltárnok.

A *Csendőrségi Lapok* szerkesztősége, arra való tekintettel, hogy a nemességüket kutató csendőrök mind nagyobb számban fordulnak útmutatásért a laphoz, és tekintettel arra is, hogy nemzeti hagyományainknak ezt az újabban megerősödő ápolását előmozdítani a lap kötelességének tekintti, felkért engem arra, hogy a magyar nemesség kérdéséről és az igazolás módjairól tájékoztatást írjak. Ennek a megtisztelő kérésnek szíves örömet teszlek eleget az alábbiakban.

A magyar nemesség egyidős a történelmi magyar nemzettel. Eredete visszanyúlik a honfoglaló őskorig. Eredetileg nemes volt mindenki, aki a nemzetért, hazáért fegyvert forgatott. Így nemesek lehettek idegenek is, akiket fegyveres közreműködésükért a nemzet kebelébe fogadott. A honfoglalás után jó ideig a nemzetségek és a nemesség fogalma azonos volt.

Aki a fegyveres szolgálatot nemzetéért nem vállalta, vagy azt megtagadta, a vérbe mártott kard körülhordozása útján történt hadbahívásnak nem engedelmesskedett, örökös szolgaságba került, tehát elvesztette a nemességét. De ugyanúgy szolgasorba kerültek a honfoglalás idején itt lakott népek fiai is. Így tehát már a legrégibb időben voltak a magyar hazának nemes és nem-nemes, vagyis alárendelt és szolgasorban élő fiai.

Mindhogy azonban a vitézi érdem, a kiváló haditett mindenkor legfőbb büszkesége volt a magyarnak, amit a fejedelmek és királyok mindig jutalmaztak is, mindenkinek, a szolgasorban vagy más függő viszonyban élőknek, de épúgy az idegeneknek is meg volt adva a lehetőség, hogy vitéz magaviselettel a nemesek közé emelkedhessenek. A nemesítés szokása tehát egyidős magával a nemességgel.

A nemesítésnek módja a legrégibb időben földnek, birtoknak adományozásában állott és ezen adományozás jogát a nemzet a Szent Koronára, következésképpen annak viselőjére, a koronás királyra ruhazta. Magyar nemességet tehát mindenkor csakis a magyar koronás király adományozhatott.

Ha a király valakit birtokkal megajándékozott, az adományost, tehát az új birtokost, egy éven belül a birtokba be kellett iktatni, amit a király megbízottja, a „királyi ember” (*homo regius*) ellenőrzése mellett a birtokhoz legközelebb működő papi testület, káptalan, konvent kiküldöttje az egybehívott szomszédos birtokosok jelenlétében végzett el. A beiktatás megtörténtéről jelentés tétetvén legfelsőbb helyen, a király kiadta az ünnepléses adománylevelet (*donatio*). Ez az adománylevél féltett kincse lett a családnak; apáról fiúra szállott és ha a szükség úgy kívánta, ezzel igazolták a birtokhoz való jogot és a család nemességét is. A köznyelv ezt a — rendesen nagyobb terjedelmű — bőrre írott, függő, nehéz viaszpecséttel ellátott oklevelet „kutyabőr”-nek nevezte el; holott valójában báránybőrre írták a királyi okleveleket.

A török-nemjárta vármegyékben, a Felvidéken, a mai csonkaország nyugati részein van akárhány család, amely hosszú évszázadokon át a mai napig is ősi, 600—700 éves földjén él és megőrizte régi adományleveleit is. A gondosabbja, óvatosabbja, egy-egy király elé járulván, újabb oklevéllel „átíratva”, újra kiadatta és így megerősítette a régebbi adományt. Az Országos Levél-

tár sokezer ilyen régi adománylevelet őriz ma fiókjaiban.

A birtok apáról fiúra szállott. Eleinte szabadon végrendelkezhetett a birtokos nemes, de Nagy Lajos király megszüntette e jogát. Ettől kezdve a nemesi vagyon már nem volt felosztható: a birtok örökös hiányában testvérére és a férfiágon levő rokonra szállhatott csak. Ha a család kihalt, a birtok visszaszállt az ősforrásra, a Szent Koronára és a király más családnak adományozhatta.

Megtörtént, hogy a család utolsó sarja leány volt. Ilyenkor a királyi kegyelem „fiúsította” a leányt (*prae-fectio*) és a pusztán fiágot illető nemesi jószág így a leányra szállott és ha a leány nem-nemeshez ment is férjhez, utódai a fiúsított anya nevét és nemességét is örökölték. Ez volt az első nemesítés — vitézi, hadi érdem nélkül; bár az ősök érdeme a fiúsításnál mindig tekintetbe vétetett.

Idővel nagyon megfogyatkozott az eladományozható szabad birtok. De a vitézséget, kiválóságot ezután is csak jutalmazni kellett. A királyok tehát — jószágadományozás nélkül — a szolga- vagy jobbágysorban, vagy az idővel már elszaporodott városi polgárok sorában élők közül kiemelve a megjutalmazandót, az ország valóságos nemesei közé emelték, ugyancsak bőrre írott és függő pecséttel ellátott oklevéllel: címeres nemeslevelet, az úgynevezett „armális”-t adományozván neki.

Az armális (*arma*: címer, fegyver) megemlítvén az adományos érdemeit, amelyek a király figyelmét rá fel-

(Thassy-Plávonszky esds. felv.)

hívták, elmondja a király elhatározását, amellyel a megnevezett eddigi alacsony sorsából kiemeli és a magyar nemesek közé sorolja utódaival együtt és ezen királyi kegy látható jeléül címert adományoz neki, amelyet a megnevesített és utódai mindenkor használhatnak. Az adományozott címer leírása mellett ott látható a sokszor művészi kivitelű címerfestmény is.

Nálunk a legelső címeradományok Károly Róbert (1308—1342) idejéből valók, míg az első címerfestmény-nyel is díszített armálisok Zsigmond király (1387—1437) idejéből maradtak reánk. A Zsigmond-féle armálisok legnagyobb része azonban csak címeradomány volt, minthogy a megadományozottak, egy-kettő kivételével, már előzőleg is nemesek voltak.

Maga a címeradomány — miként ezt már Werbőczy is leszögezi (Hármaskönyv: I, 6, 1. §.) — a nemességnek nem szükséges kelléke, hanem csak *ékeessége*. Egy-magában a címer adományozása még nem nemesít. Miként fentebb láttuk, a királyok már a középkorban is nemesítettek és nemesítettek később is birtokadománnyal, anélkül, hogy címet adtak volna. Ezek a nemes családok utóbb önmaguk választottak maguknak címet és használják ma is háborítatlanul.

A tulajdonképpeni armálissal való megnevesítés a Habsburg-ház uralkodóival indult meg hazánkban és különösen Lipót király (1657—1705) adott ki sok ilyen armalist. A legfőbb érdem ekkor már nem egyedül a katonai vitézség, hanem egyéb, a korona, az ország érdekében tett szolgálat is volt; így például ha valaki a kincstár jövedelmét gyarapította. A jobbágyot csakis földesura engedélyével lehetett megnevesíteni és szükséges kellék volt még a vármegye és néhány királyi tanácsos ajánlása.

Kedtben az armális széles, nagy bőrlapját levél-szerűen hajtották össze; a XVIII. században azonban a könyvalak is — rendszeren bársonyba kötve — szokásossá vált.

Az armálisok már a király sajátkezű aláírásával is el vannak látva. 1848-ig a királyon kívül a kancellár és ennek szekretáriusa is aláírják az oklevelet. Újabb időben a kancellár helyett a Felső személye körüli miniszter aláírása került az oklevélre.

Erdély különválása után (1540) Erdélyben és a hozzácsatolt részekben az erdélyi fejedelmek is jogérvényesen nemesíthettek és adhattak ki armalist, amely adományok érvényességét III. Károly és Mária Terézia rendeletei is elismerték.

Az elmúlt századok viharaiiban nagyon sok királyi adománylevél elkallódott vagy megsemmisült. A tulajdonosok tehát újabb adománylevelet kérhettek és kaptak is. A birtokadomány megújítását „új adomány-

nak” (nova donatio) nevezték. Az újabb armálissal kifejezett királyi adománynak viszont „nemességújítás” volt a neve.

Miként a birtokadománynál a beiktatás, az armálissal való megnevesítésnél az egy éven belüli kihirdetés volt az érvényesség feltétele. A kihirdetés a vármegyei közgyűlésen történt, tehát a vármegyei nemesség színe előtt; még pedig ott, ahol a megnevesített család lakott vagy szerepelt. Így a kihirdetés két-három vármegyében is megtörténhetett. A kihirdetést záradék gyanánt a vármegye hites nótáriusa rávezette az armális aljára és ez igazolja az érvényességet.

A Habsburg-házbeli uralkodóink óta a birtok- és címeradományozásokkal kapcsolatos megnevesítéseket, az új adományokat, nemességújításokat, megerősítéseket, általában mindenféle királyi kegyenylvánítást, kiváltságadományozást magánosok és testületek (városok, községek, céhek, stb.) részére, mind bejegyezték az ú. n. „Királyi Könyvek”-be (Libri Regii). Az armálisokat azonban rendszeresen és szószerint csak Mária Terézia óta. 1527-től az összeomlásig 73 vaskos, bőrbe kötött ilyen Királyi Könyvünk van. Van erdélyi Királyi Könyv is (1690-től), számszerint 15. Mind e könyvek ma az Országos Levéltárban őrzöttek és a nemességigazolásnak ma legfontosabb bizonyítékai.

A régi idők szokásának megfelelően, a királyi adománylevelek mind latin nyelven vannak írva. A legelső magyar nyelvű armális a Janics-családé, 1845. évből. Az újabb királyi adománylevelek természetesen mind magyar nyelvűek.

A nemesség birtok és armális adományozásán kívül megszerezhető volt átruházás útján is:

a) *Örökbefogadás* útján, ha nemes ember a nemest fiaként örökbefogadta és ehhez a király megadta a jóváhagyást (consensus Regius) és birtokátruházás esetén a beiktatás is megtörtént.

Nő nemessége nem ruházható át örökbefogadás útján.

Ugyancsak nem ruházható át elhalt egyén nemessége.

b) *Törvényesítés* útján, még pedig a szülők utóházassága vagy királyi kegyelem útján. Ez utóbbi esetben azonban szükséges, hogy a király a törvényesítés megengedésével kapcsolatban a nemesség átruházását külön is kiemelje.

Ebben az ügyben egyébként a jogi vélemények ma eltérők. Vannak, akiknek az a felfogásuk, hogy a törvényesítéssel „ipso facto” a nemesség is átruházott. A Királyi Könyvekben viszont számos, ebbe az ügybe vágó bejegyzés olvasható, amelyekből az tűnik ki, hogy királyaink, ha a nemességátruházást is meg akarták engedni a törvényesítéssel kapcsolatban, ezt külön kiemelték. Volt eset, amikor még az örökösödési jogot sem engedélyezte a király a törvényesített gyermek részére, csak az apa nevének viselését. (1763. évi Kir. Könyv: 207. l.)

Nemes vagy főrangú nő törvénytelen gyermekére az anya nemessége vagy rangja nem szállhat át.

Nem-nemes nő nemes férfival kötött házassága folytán férjének nemcsak nevét, de nemességét is elnyeri (nobilitas communicata). E nemességet özvegysege alatt is megtartja; de elveszti, ha nem-nemes férfival lép újabb házasságra.

Nemes nő, ha nem-nemes férfival lép házasságra, nem veszíti el nemességét. Gyermekai fél-nemesek (agilis) lesznek.

Megszerezhető volt még a magyar nemesség a király által adott és becikkelyezett ünnepélyes honfűsítés (ind-

KI TUDTA?

A Julián-féle naptárt Kr. e. 46-ban Julius Cézár konsul vezette be és Sosigenus tudós állította össze. A görög és orosz egyházak még ma is használják. 1582-ben XIII. Gergely pápa Lilio Aloigi nevű szerzetessel új naptárt állíttatott össze, miután bebizonyosodott, hogy a Julián-féle naptár évszáka 11 perc és 12 másodperccel rövidebb, mint amilyen az tényleg. Ez az oka annak, hogy a Julián-féle naptár eddig körülbelül 13 nappal visszamaradt. A Gergely-féle naptárban is hiba van, de a hiba csak 3600 év múlva (5182-ben) fog egy napot kitenni.

genatus) útján is, amikor idegen országbeli nemes vagy főrangú egyén a magyar nemzet fiává, de egyúttal magyar nemessé is vált. A magyar nemzetnek számos, még maig is idegennevű fia, több főrangú családunk ilyen honfiúsítással nyerte a magyar nemességét.

A rendes, országos magyar nemességen kívül van székely nemesség is. A törzsökös, székely szabadságban élő, székely örökséget bíró székelyek — miként ezt Werbőczy is mondja (Hármaskönyv III: 4 c.) — mind nemesek és nincs elvi különbség a hármaskönyv osztályozásukban. Vannak ugyanis székely főnemesek (primores), székely lófők (primipili, vagy equites) és székely gyalogok vagy ú. n. darabontok (pixidarii). Az egyik osztályból a másikba való átjutás vagyonuk gyarapodásával volt kapcsolatban. A gyalog székely gyalog teljesített hadiszolgálatot; a lófő székely lóháton. A székely nemes magyar nemességet is szerezhetett, külön armális útján.

Van külön hajdú nemesség is. Bocskay István ugyanis hűséges hajdút megjutalmazandó, 1605 dec. 1-én 9254 gyaloghajdúját, 1606 szept. 2-án pedig vagy 700 lovashajdúját, mindannyiát egyenként és leszármazóikat megneemesítette és letelepítette őket a hat hajdúváros területén, birtokukba adván a földet is. E megneemesített hajdúság törvényes utódai mind magyar nemesek.

Nem tekinthetők azonban országos nemeseknek az ú. n. egyházi nemesek (praedialisták) és a jász-kúnok. Az előbbieket az egyház főpapjai — így az esztergomi érsek, a győri püspök, a pannonhalmi apát — emelték nemesi sorba. Ilyenek voltak pl. a verebélyi (Bars vm.) vármegyei szervezetet alkotó szék nemesei. A jász-kúnok viszont a földesúri és vármegyei hatóság alól kivéve, saját területükre nézve maguk gyakorolták ugyan a törvényhatóságot és mint redemptusok (akik t. i. földjüket pénzen megváltották) jószágot is bírtak, de az országnak négy rendje: a főpapság, főnemesség, nemesség és a szabad királyi városok polgársága után csupán az ú. n. kiváltságosok vagy szabad személyek (liberi) közé soroltattak és kiváltságaik még a praedialista nemesekénél is kisebbek voltak. Tévedés tehát jász- vagy kún nemességről beszélni.

A királyi megneemesítéssel kapcsolatban meg kell jegyeznünk, hogy a királyi kegy első megnyilvánítása a királyi elhatározás (resolutio) volt. Ezt követte az ünnepélyes királyi oklevél kiállítása, amit az adományosoknak ki kellett váltaniuk a kancellárián, magyarul: fizetniük kellett érte. A magyar közjog szerint az oklevél kiállítása, annak kiváltása és miként fentebb már említettük, annak egy éven belüli kihirdetése tette csak befejezetté, valósággá a királyi adományt. Az utóbbi évtizedekben a királyi elhatározást azonnal nyilvánosságra is hozták; megjelent a hivatalos lapban (Budapesti Közlöny). Akadt azután a megneemesítettek közt, aki ettől kezdve használta az új hangzatos nevet, esetleg előnevet is; de elfelejtette kiváltani az oklevelet. Ez a nemesség ma nem ismerhető el.

Voltak azonban esetek és éppen a legutóbbi, az összeomlás előtti időben, amikor nagyon sokan háborús érdemért, vagy a cs. és kir. közös hadsereg, a m. kir. honvédség és csendőrség tisztjei által 30 éves tényleges kifogástalan szolgálatért kérelmezhető magyar nemességet kaptak. A tömeges oklevelek kiállítása azonban a címerek megfestése, ezeknek megállapítása, esetleg megváltoztatása és újabb megfestése stb. folytán elhúzódtott és így, noha a néhai I. Ferenc József és néhai IV. Károly királyoknak a Nemesség, főnemesség és nemesi előnév adományozásáról szóló legfelsőbb elhatározása már nyilvánosságra került és közhírré is tétetett, a királyi

Amit vissza kell szerezniünk: Vajdahunyad vára.

hatalom gyakorlásának közbejött szünetelése miatt az adományozásról szóló ünnepélyes királyi oklevél már nem volt kiváltható és így az adomány nem vált befejezetté, jogilag érvényessé. Minthogy azonban az adományosok önhibájukon kívül kerültek ilyen helyzetbe, a m. kir. Belügyminisztérium 33.607/1933. büm. sz. rendelete lehetővé teszi az ilyen adományban részesülők részére is, hogy „igazolványt” kapjanak. Az ilyen igazolvánnyal rendelkezők a jogi helyzetük végleges rendezéséig rangjukat, előnevüket viselhetik és ezen „igazolvány” alapján a nyert rang, előnév az anyakönyvekben is feljegyezhető, illetve bejegyeztetik a királyi elhatározás megtörténte.

A nemességnek két járuléka van: az előnév és a címer. De az előbbi, az előnév — és ezt hangsúlyozni kívánjuk, mert e tekintetben téves felfogás alakult ki — nem feltétlen kelléke a nemességnek. Nem minden nemes embernek van előneve. Előkelő, nagynevű, országos hírnemes emberek éltek 1848 előtt, akik nem használtak soha előnevet.

A nemesi előnevek abban az időben keletkeztek, amikor az egyes családok ágakra szakadtak. Az egyes ágak azon birtokról vették előnevüket, amely tulajdonuk volt s ahol laktak. A magyar előnévnek tehát év-

JEGYEZZÜK MEG,

amit Delattre, francia történész mondott 1931-ben: Angliának, Franciaországnak és Magyarországnak a középkorban egyenlő számú lakossága volt, ellenben azért van ma Angliának 44, Franciaországnak 40 s Magyarországnak csak 9 millió lakosa, mert a magyarság 400 éven át vérezte Európáért, a műveltségért és a civilizációért.

századok óta mindig reális alapja volt; birtok, falu, amely az illető családnak valóságban tulajdona volt; de legalább is részjósággal kellett bírnia a nemesnek az előnévül szolgáló helységben. Az előnév nálunk nem volt fiktív, képzeleti hely, mint más, idegen nemzetek nemes-ségénél, ahol sokszor a legfűcsábbban hangzó romantikus, mesebeli helyneveket vettek fel előnévül.

Később, amikor már sok volt az armalista nemes, tekintélyesebb szint adott az előnév használata, mert azt jelentette, hogy viselője nemesi birtok ura. Ekkor kezdték magukat az előnevek után törni az egyes családok. Kívánságuk, óhajuk a legfelsőbb helyig is eljutott és megkezdődött — a XVIII. század elején — az előnevek adományozása is. Az utóbbi időben már alig olvashattunk nemesítésről előnév adományozása nélkül.

Bizonyos eltérés van a székely és magyar nemesi előnév között. A székelyek előneve nem függ királyi adománytól és a székely nemes lakóhelyéről is vehette előnévét. E szerint ugyanazon székely családnak lehet különböző előneve, aszerint, amint elágazott. Általában azonban csak egy előnevet használ a székely nemes, amiként valakinek lehetett több adományos birtoka, de egyszerre csak egy állandó lakóhelye volt és ez lett az előneve. De ha királyi adományos birtoka is volt a székelynek, két előnevet is használhatott.

A nemes rangemelés útján főúr (főrendek: magnates) is lehetett. De a nemesség egységének alapelve fennmaradt: a nemesi jogok és szabadság tekintetében nem volt lényeges különbség főrendek, zászlósúrak és a köznemesek vagy egyszerűen: nemesek között. A vagyon-szerzés korlátlan lehetősége révén volt olyan köznemes, aki ezekben számlálta a holdjait és százával a jobbágyait; volt ezerholdas, százholdas birtokos. De idővel bizony felaprózódott a birtok és elszaporodtak az egytelkes (sessio) vagy másképp „kurialista” nemesek, akiknek már nem volt jobbágyuk és minthogy a vármegyei tisztségeket — főleg a Felvidéken — rendszeren ilyen szerény vagyonú nemesek viselték, nemsokára még az egy kúria és sessio is elűszott. A közbirtokos nemesség tömegesen egy-egy helyen élt, egész falvakat alkotva és még apróbb, kis birtokon, sokszor alig egy-két holdon gazdálkodott. Ezeket nevezték „hétszilvafás” vagy „bocskoros” (mert még csizmára sem tellett) nemeseknek. Ez utóbbiakkal rendezték a XIX. század 20–30-as éveiben azokat a híres követ- és alispánválasztásokat (restauratio), amikor érvek helyett ölmosbotokkal döntötték el az eredményt.

A nemesek sarkalatos szabadságai voltak:

a) Nemes embert perbeidézés és elmarasztalás nélkül személyében letartóztatni nem volt szabad.

b) A nemes ember csak a törvényes király hatalma alatt állott. De még a király sem háborgathatta őt törvényes úton kívül vagy meghallgatása nélkül, sem személyében, sem vagyonában.

c) A nemes ember szabadon élhetett jövedelmével. Mentessé volt minden szolgaságtól és adózástól és a közterhek viselésétől. Köteles volt azonban az ország védelmére hadba vonulni (insurrectio) vagy (a XVIII. századtól kezdve ez már általánossá vált, így pl. a híres Mária Terézia-féle 1741. évi insurrectio alkalmával), katonát állítani ki maga helyett. Bizonyos közöltségeket is vállalt önkéntes hozzájárulással: így pl. a nemesség fizette az országgyűlési követek napidíjait, szálláspénzeit és ugyanígy a koronázási ajándékokat. A nemesség az országgyűlésen több ízben pénzben és terményben rendkívüli segílyt is megszavazott. A nemesség önkéntes adományaiból épült a legtöbb vármegye középülete, első-

sorban minden vármegye büszkesége: a vármegyeháza.

d) A nemesség híres ellenállási joga az aranybulla (1222) alapult, amelyet azonban a hatalma tetőpontján álló Lipót király az 1687. 4. t.-c.-kel eltöröltetett.

A nemesség kezében volt a törvényhozó, kormányzati és bírói hatalom gyakorlása. Csak nemes ember viselhetett vármegyei tisztséget. E tisztséget el is kellett fogadnia (nobile officium) s ha nem vállalta, büntetést fizetett. (1842 után azonban már az ú. n. „honoratior”-ok, a tanult, iskolázott nem-nemesek is megválaszthatók voltak és tisztséget viselhettek). Nemes ember csak nemesi törvényhatóságnak (vármegye) volt alávetve. A „nemes” vármegye egyáltalán olyan hatalom volt, hogy ellenállásán még II. József császár ereje is megtört. Vadászati joga csak nemes embernek volt. A nemes embernek jószágán, mint földesúrnak, jobbágyai felett bíraskodni is volt joga (Úri Szék).

A nemzet súlypontja a nemességen nyugodott s minthogy a nemesség, mint intézmény, a honfűi erények megkoszorúzása (laurea virtutis) volt, a nemesség képezte tulajdonképpen a magyar népet.

A nemesség ezen kiváló jelentősége 1848-ig tartott. Vagy félmilliónyi lehetett ekkor a nemesek lélekszáma a többi, mintegy 12 millió lakossal szemben, amikor törvényeink kimondták a jogegyenlőséget és a nemesi és nem-nemesi személy- és vagyonbeli különbség a törvény előtti egyenlőség elvéből kifolyólag megszűnt. A törvényhozó hatalom gyakorlása és ugyanúgy a közteherviselés is különbség nélkül mindenkre kiterjesztetett. Eltöröltetett a jobbágyi viszony, megszűnt az úrbéri szolgálat, a robot. Megszűnt a földesúri hatóság is. És nem volt többé „paraszt”.*

Megszűnővén a nemesség kiváltságos joga, mindenki birtokot szerezhetett, amelyhez nem kellett már a legfelsőbb jóváhagyás. Az abszolút kormány felállította a telekkönyvi hivatalokat: nem kellett már olyan féltő gonddal őrizni a régi adományleveleket sem. Különben is egyre fogyott a régi jószág, birtok: a nemesi kúriák, az évszázados birtokok gazdát cseréltek és velük együtt lomtárba, padlásra került sok-sok családi levelesláda tartalma, tömérdek évszázados irat; ha ugyan sokszor még rosszabb helyre, sajtos, hentes, kofa, kezébe nem került, csomagolópapírnak.

Az elnyomatás kora maga sem volt alkalmas a régi hagyományok, családi emlékek ápolására. Az általános szenvedés, türés és reménykedés a jobb jövőben ledöntött minden, esetleg még megmaradt érzelmi válaszfalat volt úr és volt jobbágy között. A családok maguk sem foglalkoztak az elődök ügyeivel: lassanként még azt is elfelejték, hogy az elődök valamikor nemesek voltak.

S most, feldaraboltságunkban, amikor az elődök sírjai, a volt családi kúriák, az a sok-sok emlék hol itt, hol ott, elszakított területen maradtak, az emberek mintha megint többet gondolnának a letűnt időkre. Egyik-másik, mint történelmi család sarja, újra ápolni akarja a hagyományokat; fel akarja újítani az ősök tiszteletét és a családokhoz való tartozást igazolni is szeretné. Még a „hétszilvafás”-ok utódai is keresik a kapcsolatot a régiekkel, az elődökkel, akik valamikor az ország sorsának intézésébe befolytak.

S bizony a legtöbben itt állnak, tanácstalanul. Irataik nincsenek. De még azt sem tudják, hogyan fogjanak hozzá, hogy őseikbe, elődeikbe bekapcsolódhassanak.

(Folytatjuk.)

* „Paraszt”-nak ma sokan a földjén szántó-vető, a földet tőrő, falusi embert, a föld népet nevezik. Ez téves elnevezés. „Paraszt” (pór: jobbágy) ma már nincs.

Büntetés letöltése más helyett.

Írta: BATÁR ANTAL alhadnagy (Budapest).

Sokat hallottunk már erről, nem ujság, amit leírni akarok, inkább az érdemes a figyelemre, miként jutottunk e bűncselekmény nyomára.

Mert bűncselekmény más helyett letölteni a büntetést és pedig: ha büntett vagy vétség miatt elítélt helyett töltik le a kiszabott büntetést, akkor személyi bűnpártolásról van szó (Btk. 374. §), ha pedig a kihágás tettese helyett, akkor a Kih. Btk. 43. §-ába ütköző bűncselekményről beszélünk. E bűncselekmény nem is ritka. Télen vannak vállalkozók erre, akik munka nélkül állanak s akik a fogházban meghúzzák magukat több-kevesebb időre, ott tűrhető időjárás van és koszt is akad elég. Azonkívül e „szívességet” fizetség is várja a vállalkozót. Nyáron, a munkában állók keresnek maguk helyett valakit, mert nem akarják veszélyeztetni a keresetüket, munkaalkalmukat azzal, hogy eltávoznak a rájuk kiszabott büntetés letöltése végett. A végrehajtás nem nehéz, már a fogházban való „felvételt” értem. Mert a megbízó okmányait, írásait kell felmutatni csupán. Természetesen megközelítőleg egyező személyleírású okmányról lehet szó. Ilyen könnyen akad, mi csendőrök azt jól tudjuk. Nem felesleges tehát utasításunknak az a rendelkezése, hogy a csendőr minél kiterjedtebb személy- és helyi ismeretre törekedjék, nem felesleges az sem, ha meg-megáll a járőr érdeklődni... Ez nincs itthon, a fogházban van... Azt a két hetet tölti, tetszik tudni... Melyik két hetet, mért kaptai?...

En is így jutottam nyomára egy ilyen esetnek.

S. községben nyomoztam. Kerestem Nagy Istvánt, de hiába. Azt mondták, napok óta nem látták. Tudtam, hogy az anyjával együtt lakik, azért ő utána érdeklődtem. Azt felelték a szomszédok, hogy tudomásuk szerint Budapesten van, a toloncházban tölti a büntetését.

Az asszonyra a nyomozás során szükségem volt, mert tudtam, hogy együtt „dolgozik” a fiával. Azért bementem Budapestre és ott a toloncházban engedélyt kértem a kikérdezésére.

Az elzárt egyének nyilvántartásának megvizsgálása után azt a választ kaptam, hogy tévedek, mert az asszony nincs ott. Igaz, hogy S. községből több asszony van ott tejszállítással kapcsolatos kihágás miatt kapott elzárás büntetésük letöltése végett, de Nagy István anyja nincs köztük.

Engedélyt kértem, hogy sorra nézzem az elzártakat. És nem csalódtam, mert Nagy István anyja ott volt bizony a többi között. Kiss Istvánné helyett, aki 4 heti elzárásbüntetését vele tölteti le. Már 24 napot le is ült. Kiss Istvánné vette rá, mondván, úgyis szegény asszony és keresete sincs és kap is érte 120 pengőt, meg kosztot. Meggyeztek.

Átvette Kissnétől az idézést, jelentkezett a toloncházban, ahol szabályszerűen elzárták. Örült, hogy viszonyaihoz képest jó helyen van, keres is az egyezségen. Nem szégyelte a helyzetét, mert nála sokkal jobb módúak is ültek már ott tejkihágás miatt.

Mikor azonban e kis csalafintaság miatt megindult ellene és Kissné ellen az eljárás s ennek során két heti elzárás büntetést kapott, amit „díjtalanul” kellett letöltenie, igen feldühösödött és elmondta mindazok neveit, kik hasonlóan cselekedtek, miut ő és Kissné. Utánajártunk: igazat mondott minden esetben. Újabb feljelentések, újabb büntetések.

Ezek nyomozása során tisztázódott az „üzlet” indító oka is. Ezek a tejesasszonyok a tilos úton járhattak tovább is, megszerezték azzal azt a jövedelmet, amely bőségesen fedezte a toloncházi költségeket, tehát a házson megvolt s amellet szabadon is jártak.

Ha tehát valaki hiányzik a községből, nincs odahaza: nem árt utánajárni, hogy merre van. A csendőrnek nagy-nagy felügyeleti területe van, nagy községekkel, ő maga személyesen nem győzi ezt a munkát. Viszont nem tagadható, hogy valakit megbízni ilyenekkel, nem nagy fáradság.

A muskétától az önműködő puskáig.

Írta: FEKETE PAL százados.

A lőpor feltalálása — melynek dicsősége Schwarz Berthold franciskánus szerzetes nevéhez és állítólag az 1330-as évszámhoz fűződik — forradalmat idézett elő a haditechnika terén és a lőfegyver rendszeresítése által annak teljesen új irányokat szabott.

Az újabb történelmi kutatás ma már bebizonyította, hogy a lőport Schwarz születése előtt már évszázadokkal ismerték. Régi írások bizonyítják, hogy a kínaiak már Krisztus előtt 816-ban, az arabok Krisztus után 816-ban Mekka falai alatt és a granadai mórok Buza várának ostrománál már ismerték és használták a lőport.

A kínaiak, arabok stb. ágyúja minden valószínűség szerint csak tüzet okádott, gyújtogatott, de lövedék hajítására még nem volt berendezve és így azok csak tüzfegyverek, de nem lőfegyverek voltak.

A lőport tehát semmi esetre sem Schwarz Berthold találta fel. Ő csak tökéletesítette elődeinek találmányát és szerepének fontossága abban rejlik, hogy a lőpor robbanóerejét felismerve, tulajdonképpen az ágyút, illetve a puskát találta fel. Hivatásának áldozata lett, mert egykori feljegyzések szerint lelkét eladta az ördögnek és ördögi praktikája pusztította el.

A kézilőfegyverek ősapja, az arkebúz (Hakenbüchse, szakállas puská) a XIV. században született meg. Csövét kovácsolt vasból készítették és egyenes faágyra erősítették. A cső, hátsó elzárt részén gyújtólyuk volt, amelyen át égő kanóccal gyújtották meg a golyó mögött levő lőport. A csövön elől és alul kampó (szakáll) volt, amelylyel valami ellenálló tárgyba, falba, villába akasztották a puskát, hogy a hátralökést csökkentse. A nagy súly

A makói gy. tanalosztály 40 hadirokkant és árva karácsonyáról gondoskodott műsoros háziünnepség keretében, amelyen résztvett a makói csendőr- és honvédtisztikar családosan, minden hitfelekezet lelkésze és a város polgármestere is.

miatt is földbeszúrt villára fektették ezt a puskát és úgy tüzeltek. Menetek alatt egy ember a puskát, egy másik a hozzávaló villát vitte.

A puskagolyók kezdetben vasból, későbbben ólomból készültek: eleinte 2—3, később csak 1 darabot tettek a csőbe. Az ürméret 20—22 mm-nek felelt meg s ezzel arányban a golyó súlya is 70—80 gr volt.

1424 körül már kigyós kanóctartóval és rövid időre rá, kakasfejalakú kalapáccsal — sárkánnyal — látták el a puskát. Az égő kanócot tartó sárkány úgy ereszkedett le, hogy az égő kanóca a gyújtólyukhoz ért és így gyújtotta meg a lőport. Ugyanekkor alkalmazták először a célzókészüléket is. Ez a löfegyver, amelynek muskéta volt a neve, a XVI. században terjedt el jobban. Könnyebb volt, mint a régi nehézkes puskák, de ezzel is villára támaszkodva tüzeltek. A villát a lövész maga vitte.

Feljegyzések bizonyítják, hogy például 1472-ben, Zürichben, egy lövészversenyen már 200 lépésről 120 cm átmérőjű céltáblára lőttek, ami kétségtelenül elismerésre méltó eredmény volt.

1517-ben Kiefuss János nürnbergi puskaműves feltalálta a keresek elcsattantót (németül: Radschloss). Ennél a felhúzott acélkerék lepergésekor a kovából kicsiholt szikrák gyújtották meg a lőport. Hadi célokra kevésbé volt alkalmas. Inkább csak lovassági pisztolyoknál alkalmazták.

A XVII. század végén Franciaországban találták fel az úgynevezett kovás gyújtó szerkezetet, ami ismét nagy haladást jelentett a fegyvertechnika fejlődésében. Lényege abban áll, hogy a cső oldalába fúrt gyújtólyuk előtt kis vasszerpenyő volt, melybe az elsütés előtt finomszemű lőport öntöttek (felporozták). A serpenyőt tengely körül forgatható fedél fedte, melynek szélén a céllap állt felfelé. Ez utóbbival szemben volt a „kakas”, ami a „kovát” (tűzkövet) tartotta. A billentyű hátrahúzása által működésbe hozott rugó a serpenyő fedelét hátraszorította, a kakas előrcsapódott és a kova az acéllaphoz ütődött. Az összeütközés következtében keletkezett szikrák (izzó acélrészek) a lőport felflokkantották.

1660 körül alkalmazták először a célgömböt és az irányzékot, valamint a vadászati célokra készült puskáknál a rögtönzöt.

A kovás puskákkal egyidőben tűnik fel a szurony is először, ami kezdeti alakjában rövidnyelű lándzsa, vagy megfelelő markolattal ellátott kardszerű penge volt, amit a roham előtt a puska csővébe dugtak. Feltalálása Bayonne város nevéhez fűződik, innen ered a „bajonett” elnevezés is. Csak később tökéletesítették annyira, hogy külön szerkezettel a csőre lehetett szerelni és így lehetővé vált a feltűzött szuronnyal való tüzelés is. A régebbi mintájú szuronyok majdnem mind hosszúak voltak és alakjuk a kardra emlékeztetett.

Erre az időre esik az ürméret csökkentése is. A XVIII. században katonai puskákból 10 gr lőporral 28 gr-os ólomgolyót lőttek ki.

A XIX. század elején a kovás puskákról lassanként áttértek a gyutacsos (csappantyús) puskákra, melyeknél ütés folytán felfollobbanó vegyi szerrel megtöltött kis fémhengereket tettek a gyújtólyukhoz vezető üllőke megfúrt végére. Bár a gyutacsos puska már minden tekintetben komoly löfegyverszámba ment, kezelése mai szemmel nézve még igen körülményes volt.

Az első vontacsövű puskákat a XVIII. század harmincas éveiben készítették, de nem ismerték még a módot, mellyel a lövedéket nagy erőfeszítés és idővesztés nélkül a csőbe szoríthatták volna. A század 50-es éveiben

azonban már több hadseregben rendszeresítették olyan vontacsövű előlőtöltő puskákat, amelyeknél a hegyes lövedéket a gáznyomás szorította a huzagokba. Ilyen volt a francia Minié-, és nálunk a Lorenz-puska. Ezek a puskák az első hátultöltő katona-puska (Dreyse) teljesítményét találati pontosság és hordtávolság tekintetében érték, sőt meghaladták. Tüzelési gyorsaságuk azonban sokkal kisebb volt.

A következő lényeges újítást a hátultöltés lehetővé tette jelzi. E kérdés megoldása, bár azon már a XV. század óta folytonosan fáradoztak, csak 1812-ben sikerült. Az első hátultöltő puskát I. Napoleon francia császár Pauli nevű puskaművese találta fel. A találmányt Lefauchaux francia fegyvergyáros 1815-ben tökéletesítette. Lényege, hogy a lőport, gyutacsot és lövedéket egybefoglaló papírhüvely hátulról kerül be a puskába. A gyutacs felett elhelyezett és magába a tölténybe szerelt ütőszeg olyan hosszú, hogy egy, a cső felső részébe fúrt lyukon keresztül abból kiáll. Erre a gyúszegre üt rá a „kakas”, mely a gyúszegre hatva, felrobbantja annak gyútelegét. E rendszernek 1852-ben tökéletesített alakja, mint sörétes vadászpuska még manapság is használatban van.

Pauli gyárában dolgozott Dreyse János Miklós puskaműves, aki 1836-ban a porosz hadsereg részére az első hátultöltős úgynevezett „gyútűspuskát” (Zündnadelgewehr) szerkesztette. Dreyse a lövedéket és a lőport kemény papírhüvelybe helyezte, annak fenekére gyutacsot tett, melyet a puska elsütésekor előrcsapódó acéltű átfúrt. Az előlődzett surlódás gyújtotta meg a gyutacs robbanó anyagát. Az első mintának nagy hibája volt, hogy sokszor magától is eldőrdült, ezt a hibát azonban rövidesen kiküszöbölték.

E puskákkal vívta meg a porosz hadsereg az 1864. és 1866. évi hadjáratokat és győzelmeivel fényesen bebizonyította, — amit addig kétségbe vontak, — hogy a hátultöltő puska hadicélokra is minden tekintetben alkalmas és tüzelési gyorsaság tekintetében és mivel minden testhelyzetben megtölthető, messze fölülte áll az előlőtőknek.

1840-ben megjelenik Amerikában a kis ürméretű, kb. 10 mm-es, hengeralakú, hegyesvégű lövedék, melyet rövidesen Európában is megismernek.

Nevezetes haladást indítottak meg az amerikaiak a múlt század ötvenes éveiben azzal, hogy a töltény főalkatrészeit, lövedéket, lőport és gyutacsot, egybefoglaló hüvelyt nem papírból, hanem vékonyra nyújtott fémötvözetből készítették. Jelenleg is ez az eljárás van alkalmazásban. Leghasználatosabbak a sárgaréz ötvözetek, de újabban alumíniummal is kísérleteznek. Az ekként keletkezett egységes töltény igen nagy haladást jelentett a későbbi ismétlőpuskák megszerkesztése szempontjából.

1850-ben Berella berlini puskaműves feltalálja az úgynevezett „Schnelladegewehr”-t. Ez voltaképpen előlőtöltő puskából készült oly módon, hogy a farsavart levágta, viszont az előlőtöltő gyutacsot megtartotta. A töltény feneke lágy anyagból készült, melyet a gyutacs tüzeinek kellett átütnie. A puska megbízhatatlanul működött és emellett a kezelés is nehézkes volt.

A königrätzi csatavesztés, melyet a német gyútűspuskák nagyobb tűzgyorsaságának tulajdonítottak, az összes államok hadvezetőségét arra ösztökélte, hogy az előlőtöltőpuskákat modern hátultöltőkkel cserélje fel.

A kísérletek lázas erővel folytak, úgyszólván naponta jelentek meg új löfegyverek, azonban a hadikövetelményeknek egyik sem felelt meg teljesen. A hadvezetőség

a fejlődő technikával lépést akart tartani, de viszont óvakodott attól, hogy kevésbé megfelelő, még csak kísérleti állapotban levő puska rendszeresítése által az államháztartásnak felesleges kiadást okozzon, ezért a legtöbb államban a már meglévő előltöltőpuskákat alakították át hátultöltőkkel.

A Monarchiában a gyalogságot az 1867 január 7-i királyi elhatározás alapján szerelték fel Wänzl József wieni fegyvergyáros által szerkesztett hátultöltő puskával, melyet a Lorenz-féle vontacsövű előltöltőkből alakítottak át. A puska tömb-závarzata felfelé nyílt, melyben a felülről lefelé irányuló gyúszeg foglalt helyet. A gyúszeg első részét tekercsrugó fogta körül. A cső csavaralakú huzagokkal volt ellátva. A fémből készült hüvely peremgyújtásra volt berendezve. A lövedéket kemény ólomból gyártották.

A Wänzl-rendszerű puskát rövidesen követte a Werndl József osztrák fegyverkovács által szerkesztett új puska. Werndlnek szülővárosában, Steyerben kis fegyvergyára volt, ebből alakult ki később az Osztrák Fegyvergyár R. T. (Österreichische Waffenfabriks Gesellschaft), melynek Werndl lett az igazgatója. Az általa szerkesztett puskának hengeralakú zárókészüléke van, mely egy, a csővel majdnem párhuzamos tengely körül forgatható s oldalán vályúalakú nyílással van ellátva. E mélyedés (töltővályú) a zárókészüléknek balról jobbra való elfordítása által a felszínre kerül, a töltőürt szabaddá teszi és a töltés lehetővé válik. Elsütésekor a „kakas” gyújtólapja az ütőszegre csapódik, ennek hegyét a záróhengerből kitolva, a töltény fenekén elhelyezett gyutacshoz csapja, miáltal a gyúelegy felrobban és a löportöltetet meggyújtja. A puska egylövetű, hossza szurony nélkül 130 cm. A 278 gr súlyú 26 mm hosszú ólomlövedék tombakbádog hüvelyben van. Löportöltete 55 gr fekete lőpor, a teljes töltény súlya 433 gr. Kezdősebessége 433 m/sec., hatásos lőtáv 800 m. Tüzelési gyorsaság 4—7 lövés percenként.

A fent felsorolt rendszerű pusokák mind füstös löporral működtek. Számos hibája folytán a fegyvertechnika fejlődésével általánossá vált a vágy a jobb, lehetőleg kevés füstöt fejlesztő löpor után. Ugyanis Schwarz Berthold úgynevezett fekete vagy füstös löporának kémiai összetétele, 75 rész faszén, 9 rész kén és 16 rész salétrom, az idő folyamán úgyszólván alig változott.

1846-ban találták fel a robbanó lögyapotot, amit később Br. Lenk porosz százados tökéletesített. Ezzel kezdetét veszi a gyérfüstű (köznyelven füstnélküli) löpor gyártása, azonban a használható löpor előállításáig még nagyon sok nehézséggel kellett megküzdeni. A kísérletezések folyamán a laboratóriumi és gyárrobbanások úgyszólván napirenden voltak. Nöbel Alfréd fizikus 1889-ben feltalálja a „Ballistit” kockaalakú löport és ezzel a modern löporgyártásnak megvetette az alapját.

A jelenleg használatos löporokat gyártásuk szerint három csoportba szokás osztályozni.

1. Nitrocelulózéból, vagyis lögyapotból,
2. Nitrogliceriből készült porok és
3. Vegyületek, vagy más néven, nem zselatinált porok.

A fegyvertechnika következő alkotása az ismétlőfegyverek feltalálása volt.

1866-ban Mauser Pál és Vilmos német mérnökök megszerkesztik a legelső Mauser-rendszerű golyóspuskát, mely ugyan még csak egylövetű volt, de a német hadseregben mint 71. mintájú hadipuska lett rendszeresítve. Később 1880-ban csőtárt kapott és mint 71/84M. hadipuska szerepelt.

Az ismétlőfegyvereknél két rendszer terjedt el, az úgynevezett előágy- és középagytáras pusokák.

Az előágytáras rendszerénél a puska csőve alatt egy második cső van elhelyezve, amelybe hátulról egyenként kell a töltényeket betolni. A tárt hátulról a zárótömb zárja el. Ismétlésnél a zárótömb lefelé mozog s ugyanekkor a tár első végén elhelyezett rugó az egész tölténysort hátrafelé szorítva, egy töltényt tol a záródugattyú elé, amit a záródugattyú a bezárásnál a töltőürbe tol be. Ugyanekkor a zárótömb felfelé mozog és a tár nyílását elzárja.

A különböző rendszerek közül Fruwirth József wieni fegyvergyáros által szerkesztett puskával szerelték fel 1871-ben a csendőrséget. A puska nyolclövetű, a töltények közül hat a tárban, egy az adogatón és a csőben nyer elhelyezést. A lövedék ólomból készült. A löportöltet fekete löpor volt. Ezzel a puskával volt a magyar és az osztrák csendőrség felszerelve.

E pusokákat a m. kir. csendőrségnél 1882-ben Kropatschek Alfréd cs. és kir. altábornagy által szerkesztett, ugyancsak nyolclövetű előágytáras puska váltotta fel, melyet a csendőrség 1906-ig használt. Ezzel a puskával szerelték fel a francia tengerészgyalogságot is.

Az előágytáras pusokák nagy hátránya az időrabló, egyenkénti töltés és ürítés és a rossz súlypontelosztás, ami a pontos célzást, különösen álló helyzetben igen megnehezíti. Továbbá az, hogy a tárban a lövedékek hegye az előttük levő töltényben levő gyutacshoz ért; hogy rázkódtatásnál a töltények el ne süljenek, a lövedékek hegyét laposra le kellett vágni, ami a röppályát hátrányosan befolyásolja.

A középagytáras rendszer tökéletesítésével lassan el is tűntek s ma — a francia gyalogság Lebel-puskáján kívül — már csak mint automatikus, serétes vadászpusokák vannak használatban. (Browning, Winchester).

A középagytáras pusokáknál ismét két rendszert: a látható és a rejtett szekrényű pusokát különböztetjük meg. A látható szekrény a sátorvas előtt foglal helyet és többnyire öt darab, egy keretbe helyezett töltény befogására szolgál. A töltények egyszerre kerülnek a szekrénybe s mivel a tár összetartja őket, egyszerre el is távolíthatók. Ismétlésnél az új töltényt egy, a szekrény fenekén elhelyezett adogatórugó emeli a záródugattyú elé. Az angolok puskájánál maga a levehető szekrény van 10 tölténnyel megtöltve. A puska megtöltése a szekrény kicserélésével történik.

A rejtettsekreényű pusokáknál a töltények nem keretbe, hanem egy fémszalagba vannak foglalva, mely a töltésnél nem kerül bele a tárba. A tárban a töltények nem pontosan egymás felett, hanem egymás mellett és fölött fekszenek. Egyes rendszereknek az ágyba rejtett forgatható dobszerű tölténytára van, melyet ismétlésnél a záródugattyú hoz működésbe és az végzi az új töltény adagolását is.

Ismertebb középagytáras rendszerek: a Mannlicher, Mauser, Mannlicher—Schönaauer, Exzelsior és az amerikai Winchester.

A Monarchiában 1888-ban rendszeresítették a Mannlichert (88-as minta), melyet a gyérfüstű löpor bevezet-

JEGYEZZÜK MEG,

hogy Trianon óta Magyarország az egyetlen állam Európában, amelynek nincs sója.

tése miatt 1890-ben tökéletesítették (88/90-es és 90-es minták), 1895-ben pedig újszerkezetű puskával pótolták (95-ös minta). Ezt a hegyes lövedék rendszeresítése miatt átalakították (95/31-es minta). Jelenleg ezzel a puskával van a m. kir. honvédség és a csendőrség felszerelve.

Az ismétlőfegyverek bevezetésével teljesen eltűnt a tiszta ólomból készült lövedék. Az ismétlőfegyverek ólomlövedékét fémötvözzel, úgynevezett köpennyel burkolják. Célja az átütőerő fokozása és a csőnek az előlmozdástól való megvédése. A lövedék alakja hengeres, vége lekerekített tojásdad, vagy hegyes. Újabban mindinkább tért hódít az úgynevezett torpedóalak, melynél a lövedék hátsó vége is bizonyos fokig hegyesedik, anélkül, hogy teljes csúcsba menne át. Ugyanis a legújabb kísérletek bebizonyították, hogy ez a lövedékalak tudja a levegő ellenállását a legkönnyebben legyőzni. A m. kir. honvédségnél és csendőrségnél 1933 óta van rendszeresítve.

A soha nyugodni nem tudó emberi elme nem állott meg az ismétlőpuskánál, hanem tovább kutatva, az önműködő puskát szerkesztette meg.

Lényege, hogy az elsütő szerkezetnek újból való megfeszítését, a závarzat nyitását, a kilőtt töltény hüvelyének kidobását, az új töltény beadagolását a csőbe és a závarzat csukását nem a lövész maga, hanem az előző lövés okozta visszalökés, vagy gáznyomás, avagy e két hatás együttesen idézi elő. A visszalökés által működtetett önműködőknek mozgó csövik van, elreteszelésük merev, tehát teljesen megbízhatók. A lövés után a cső is hátrafelé mozog, a závarzat nyitása csak akkor történik, mikor a lövedék a csövet elhagyta, tehát az már minden belső behatástól mentes.

A tisztán gáznyomás által működtetett löfegyverek működtetését a töltény elsütésekor keletkező nagy gáznyomás végzi, mely vagy közvetlenül, vagy valamilyen közbeiktatott elem, — gázvezetőcső — révén hat a závarzatra. E rendszereknél a cső merev, az elreteszelés nem teljes.

A visszalökés és gáznyomás által működésbe hozott önműködőknél a závarzat mozgására, mind a visszalökés, mind a gáznyomás hatóereje fel van használva. A hátralökött závarzat helyretolását, illetve becukását, rugószerkezet végzi.

Az első megbízhatóan, igazán kifogástalanul működő önműködő puská az 1903-as mintájú, 22-es ürméretű, 10 lövetű Winchester volt. Javított alakja az 1910-es minta.

Tár tekintetében ugyanúgy, mint az ismétlő puskáknál, előágytáras és középagytáras rendszerek ismeretesek. Egyes középagytáras puskáknál a szekrényt ki lehet emelni és különleges nagy szekrény betételével egész 25 lövetűig fokozni. Főleg kis ürméretű céllövő puskáknál nyer alkalmazást.

Az önműködő puskákból ma már több minta és rendszer ismeretes, azonban hadifegyverül azzal az alapos indokkal, hogy löszerpazarlásra vezet, tudtommal még sehol sem rendszeresítették. Ez érthető is, mert a puska rendeltetése a pontlövés és nem a területűz. Németországban 1897-ben négy gyalogzászlóaljat kísérletképpen Mauser-rendszerű önműködő puskákkal szereltek fel, azonban a kísérletek nem vezettek kielégítő eredményre.

A löhatás fokozása végett rendszeresítették a távcsöves puskát, mellyel körülbelül kétszer olyan nagy távolságra lehet pontosan löni, mint szabad szemmel.

Az utóbbi évek kísérletei a lőpor javítására és a legcélszerűbb lövedékalak megtalálása révén a kezdősebesség és az átütőerő fokozására irányulnak. Hogy a jövő mit hoz, azt persze nem lehet tudni.

A Lombroso-típusról.

Írta: Dr. IMREH PÁL ezredorvos.

A nagy bűnügyek főtárgyalásairól szóló tudósításokban gyakran emlegetik a vádlottak padján ülő Lombroso-típust. Leírják, hogy alacsony homlokú, benőtt hajú, mélyen ülő szemű, tompa orrú, esetleg borotvátlan a vádlott.

A leírások a bűnöző fenti külső jellegzetességeit hangsúlyozva szinte hajlandók azt mondani, hogy ezek miatt a testi adottságok miatt vált az illető bűnözővé. Az a laikus, máskülönben elfogulatlan és pártatlan közönség, amely ezirányú tudományát csak újságtudósításokból s hasonló leírásokból meríti, nagyon hajlamos arra, hogy embertársai iránt gyanakvással, ellenszenvvel viseltessék, ha netán a sors kiszámíthatatlan szeszélye szúrós, beesett szemmel, alacsony, benőtt hajú homlokkal, feltűnőbb szőrzettel látta el.

A börtönlevegő okozta sápadtság, levertség, ruházati rendetlenség, borotvátlanlanság, mely jelenségek a bűnözéssel semmi összefüggésben nincsenek, mégis ellenszenvet, sőt gyanakvást váltanak ki a nézőben, aki hajlamos ezt a gyanakvást a mindennapi életben is igazgátalanul alkalmazni.

Lombroso-típus, mondja a kiképző altiszt első látásra, pusztán külső után ítélve meg a bevonuló ujoncot, esetleges alacsony homlokából kiindulva s meg van győződve, hogy a leghasznontalanabb embere lesz a kiképzés folyamán.

Lombroso-típus, gondolja első látásra esetleg a csendőr is a szótlan, mogorva, tompa orrú, nem kellemes külsejű béréslegényről s előre látja benne a lopások és kocsmái verekedések gyanúsítottját.

A hosszas együttlét és megismerés azonban gyakran azt bizonyítja, hogy az első látásra való elítélése, illetve megítélése embertársainknak, helytelen volt s a kiszemelt „Lombroso-típus” igen rendes, jó erkölcsű, becsületes ember.

Nem éreketlen ezek után, ha megismerjük Lombroso téves és tévesen értelmezett tanait, és hogy tanáiból mit fogadott el az éreketlen, elfogulatlan tudomány.

Lombroso Cesare a turini egyetemen volt elmeorvos. 1876-ban megjelent „L. Gomo delinquente” című művében fejti ki tanait, amely szerint egyesek született bűnözők s a bűnözésre való hajlammal jönnek a világra, amely hajlam belső és külső jelekben is, mint például

Sielő csendőrök.

(Szabó Béla prb.-cső. felv.)

alacsony, hátrahajló homlok, sűrű hajzatszőrzet, ferde szemek stb. kifejezésre jut.

Mint ideggyógyásznak, a gondolatot tétele felállítása minden valószínűség szerint a betegeivel való huzamos beható érintkezés adta. Az ideg- és elmebetegségeken nagy százalékban találhatunk orvosi nyelven stigmata degenerationisnak (magyarul elfajulási jelnek) nevezett s a fentiekben már említett testi és lelki, az ép test és lélektől elütő természetellenes elváltozásokat.

Ezeket az ép és egészségestől elütő tulajdonságokat, jeleket, öröklés útján szerzi az egyed, vagyis önhibáján kívül, akarata ellenére jut hozzá. Degenerált, elfajult utódok beteg, igen gyakran vérbajos szülőtől, illetve őstől származnak, esetleg közeli vérrokonok összeházasodásából.

A lelki terheltség sokszor külső jelek (stigmák) nélkül is előfordul. Az ilyen embert jellemzi, hogy a társadalmi renddel, törvényekkel lépten-nyomon összeütközésbe kerül, túlzottan ingerlékeny, hajlamos az iszákosságra, morphinizmusra, bűnözésre és erkölcstelenségre. Nagymértékben önző s kegyetlenkedésre képes, kórosan hazudozó.

Az ilyen tulajdonságokra hajlamos embert talán nem is hibáztatjuk, ha gyakran kerül szembe a büntető hatóságokkal, hiszen tulajdonképpen beteg, a büntetés helyett, de legalábbis büntetés után gyógyítani kellene.

A lelki terheltséggel karöltve lépnek föl leggyakrabban a testi fejlődésbeli rendellenességek, degenerációs stigmák. Ezeket ugyancsak öröklés útján szerzi az utód, mondhatjuk, hogy ezeket másként szerezni nem is lehet.

A testi elfajulásos fejlődési rendellenességek a legkülönbözőbb formában mutatkoznak. A törpeség az ellenkezője, az óriás-növés épp úgy elfajulásos tünet, mint a kornak nem megfelelő gyermekes külső, mely szőrzet-hiányban, fejletlen nemi szervekben, gyermekes arcban mutatkozik. Ennek ellentét a korai öregség: elég gyakran láthatunk 10—15 éves koravén, ráncos arcú, fejlődésben megállt gyermeket.

A tompa, széles orr, a mongol vágású szemrész, alacsony homlok, nagy előálló fülek, felső karimájukon a ritkán látható (Darvini) gumóval, szintén elfajulásos jelenségek.

A feltűnően nagy koponya (úgynevezett vízfejűség), kellő szellemiek nélkül, a karok túlhoszú volta, — némely kar majomszerűen térden alul ér — a testfelek aránytalansága s nyúlajak, farkos-torok, ritkán ülő fogak, túl kicsiny, hátra hajló vagy túl nagy, előreugró áll, számfölötti ujjak, kevesebb ujj vagy összesen öt ujjak, mind-mind elfajulásos jelenségek, nem szólva a csak orvost érdeklő egyéb számtalan kóros testi elváltozásról.

Ha ezek után meggondoljuk, hogy a bűnözők és gonosztevők 20—40%-án a degenerációs stigmák — akár lelkiek, akár testiek — feltalálhatók, nem hibáztathatjuk Lombrosót, hogy művében véglegesen állást foglalt elmélete mellett.

Műveiben kifejtett tanai, illetve felfogása annakidején a tudományos világban nagy vitákra vezettek. A viták folyamán a tanait ért támadások és valószínűleg saját belátása folytán is, tanait visszavonta, illetőleg lényegesen enyhítette. A viták folyamán leszűrődött Lombroso tanok ezek szerint röviden összefoglalva, a következőképpen módosulnak.

A bűnözők között nagyobb arányszámban találhatók külső és belső elfajulásos jelekkel bíró egyének, ebből a tényből óvatosan levonhatjuk azt a következtetést, hogy a testi, de sokkal inkább a szellemi elfajultság (degeneráció) hajlamosít ugyan a büntettek elkövetésére, illetve

a társadalmi renddel való szembekerülésre, de semmi esetre sem állíthatjuk azt, hogy ezek a tulajdonságok az elfajult (degenerált) egyénnel veleszülettek. Az ilyen egyén nem a bűnt örökölte, hanem a betegséget. A tapasztalat azt mutatja, hogy kellő neveléssel és gyógykezeléssel a degenerált egyének a társadalmi rend korlátai közé terelhetők, s hogy a büntetettek között még mindig nagyobb számmal találhatók, annak egyedül a nevelés hiánya s a gyógyítás elégtelensége az oka.

Lombroso fellépésének, dacára téves tanainak, mégis sokat köszönhet az emberiség. Elmélete fölötti viták folyamán egy új tudományág, a Criminalantropológia alakult ki s a büntető jogtudomány haladásának is új irányokat adott. Felléptéig a büntető jogot csak a bűncselekmény s ez is csak jogi mivoltában érdekelte. Lombroso hatása folytán a figyelem ráterelődött a bűnöző személyi körülményeire és a bűncselekmény társadalmi vonatkozásaira is, aminek szerves folyamánként önként adódott a társadalomnevelés és a bűnözések megelőzésének mai emberies gondolata.

Egy álhadnagy elfogása.

Írta: SEBŐK JÁNOS tiszthelyettes
(Szajol.)

Egy álhadnagy (nem: alhadnagy!) leleplezése és elfogása szolgálati időm legnevezetesebb és azt is mondhatom: legkellemesebb emléke, mert eljárásommal számomra, súlyos bűncselekménnyel gyanúsított embert juttattam az igazságszolgáltatás kezére.

Mindent legnagyobbreszt annak köszönhetek, hogy nem mentem el soha az események mellett érdeklődés és következtetések nélkül.

Mindenki tudja, hogy 1919 őszén élte át Hazánk az újjászületés napjait. A rend helyreállításában a csendőrség derekasan részt vett. Én akkor, november 17-én egy csendőrszázadba voltam beosztva, mely e napon vonult be Ceglédre, hogy ott a rendet fentartsa és az ottani huszárlaktanyában és a fogházban őrzött igen nagyszámú kommunista és terrorista őrizetét ellássa. Parancsnokunk F. Gy. százados úr volt.

November 22-én a nemzeti hadsereg egy osztaga vonult be Ceglédre. E napon 12 órakor lakásomról a huszárlaktanyába igyekeztem, hogy 13 órakor, az őrségváltáskor, mint szolgálatba lépő, jelen legyek.

A laktanya felé menet, egyik utcasarcon befordulva, két cselédlánnyal beszélgetve találtam egy hadnagyi rangjelzést viselő fiatalembert, kinek a mellén igen magas kitüntetések egész sora ragyogott. Vállravetett mentében volt. Megesküdtem volna nyomban, hogy nem igazi tisztel találkoztam.

Őrségváltásnál szolgálati beosztásomat a fogházhoz kaptam, mint felvezető és őrség-parancsnokhelyettes. A parancsnok F. csendőrtiszthelyettes volt. Az őrség létszáma: 8 fő volt. Ebből 3 fő a fogházépület három utcára néző oldalain állott 2—2 órai felváltással.

Este 20—21 óra között ellenőrző útra indultam, mely körülbelül háromnegyed óráig tartott. Az épület keleti oldalán levő kapun mentem vissza az épületbe. Legnagyobb elképedésemre a felügyeletünkre bízott cellák ajtajait kinyitva és a folyosón 30—40 terroristát ácsorogva találtam. Közöttük a délben látott hadnagy járt-kelt és éppen egyik legveszedelmesebbnek jelzett terrorista celláját tárta ki s a fogollyal kezeltfogott. F. tiszthelyettes, az őrség parancsnoka és a pihenőben levő őrség tagjai

A budapesti csendőrtiszti társalgó életéből.

lefejezve szintén a folyosón voltak, körülöttük 8 fegyveres ember.

Rögtön láttam, mi történik, visszafordultam észrevétlenül és kisi tettem a kapu elé. Az őrszemnek hamarosan tudtára adtam, mi van bent, megmondtam neki, mit akarok és hogyan viselkedjék és vele együtt visszasi tettem a folyosóra, az álhadnagyot és 8 emberét elfogtam, az őrség parancsnokának és embereinek a fegyverzetét és felszerelését visszaadtam. Senki sem mert ellenkezni...

Mikor a már szabadon volt terroristákat visszazártam a cellákba, az álhadnagynak megjött a bátorsága, haditörvényszékkal fenyegetett meg, ha azonnal nem bocsátom szabadon őt és embereit. Hajthatatlan maradtam, mert gyanúm, hogy szélhámossal van dolgom, csak megerősödött azok után, amiket a folyosón láttam. Nem engedtem tehát. De az őrsparancsnok már engedékenyebb volt, megijedt az álhadnagy fellépésétől és szabadonbocsátotta az elfogottakat. Azok el is hagyták a fogházat. Én is...

Én is, de olyformán, hogy kellő távolságból kísértem azokat. A sötétség nekem kedvezett. Így jutottam el az állomásparancsnokság épületéig, ahonnan az álhadnagy már egyedül ment tovább, emberei ott maradtak. Én az álhadnagyot nyomon követtem. Lakásával szemben figyelve megállapítottam, hogy háziasszonyával körülbelül negyedórát beszélgetett, majd lefeküdt, szobájában kialudt a fény. Gondolkodtam a helyzeten: lehet, hogy ha én most innen eltávozom, elveszítem szemem elől ezt a veszedelmes szélhámost, ha pedig maradok, akkor nem tudom jelenteni a történeteket F. százados úrnak. Hála Istennek, nem sokáig kellett törni a fejemet a megoldáson, mert véletlenül arra jött egy hadapród-őrmester. Annak átadtam a puskámat, a szomszédból pedig egy kiszolgált katonát kerítettem és kettejüket a kapun átmásztatva,

odaállítottam az álhadnagy ajtaja elé, megfelelő parancssal. Én pedig rohantam F. százados úr lakására.

Ott azt a parancsot kaptam: az álhadnagyot fogjam el azonnal és kísérem a fogházba, ahol ott lesz akkorára a százados úr az állomásparancsnok úrral együtt. Rohantam vissza.

Az álhadnagyot háziasszonya felkeltette. Alig ment be a szobájába, az álhadnagy felöltözve már is megjelent az ajtóban, tehát felöltözve aludt. Ez újabb gyanús körülmény. De ezen nem sokat töprengtem, ellenben, ahogy a szélhámós az ajtóban megjelent, puskámat találta a melle előtt. Azt kérdezte:

— Kicsoda maga? — Azt feleltem:

— Majd később megmondom, most induljon előttem! Persze, ekkorára már bilincs volt a kezén.

Visszatértünk a fogházba. Ott azt kérdeztem az álhadnagtól:

— Ismerős-e itt? — Azt felelte:

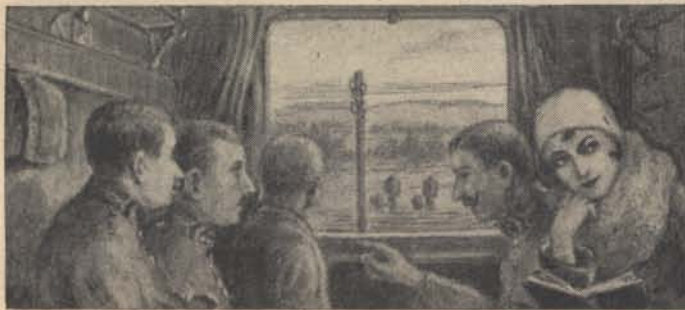
— Sohase jártam itt...

Bezzeg a tiszt urak előtt már nem beszélt így. Rövid tagadás után bevallott mindent. A lényege ennek az volt, hogy célja a vakmerő próbálkozással egy régi barátját, akivel együtt több gazdasági hivatal pénztárát megdézsmálta, kiszabadítani s egyúttal annyi terroristát is megszöktetni, amennyit csak lehet. Egyébként tizedes volt, aki hamis okmányokkal a ceglédi állomásparancsnokságon mint a napokkal előbb bevonult nemzeti hadsereg osztagának a hadnagya jelentkezett.

Kért maga mellé 12 fő legénységet, hogy azzal egész éjjelen át a városban portyázzon. Nem kapott annyit, csak nyolc embert. Ezekkel este megjelent a fogház nyugati kapuja előtti őrszemnél, aki szó nélkül beengedte, majd a fogházigazgatót vezette félre azzal, hogy a fog-

lyok elhelyezését stb. fogja felülvizsgálni, mint a nemzeti hadsereg kiküldöttje. Sikert, azaz amint látjuk: majdnem...

Még csak azt akarom elmondani, hogy a főtárgyaláson elhangzott vádbeszédet és az ítélet indokolását aranybafoglalva szeretném látni, mert azok nem voltak mások, mint testületünk méltatása és dicsérete. A hallgató közönség elragadtatását én is megéreztem, mert a tárgyalás után alig győztem kezefogni és alig bírtam a sok ebéd és vacsora stb. meghívástól szabadulni.

ÓVAKODJUNK A KÉMEKTŐL!

A kémkedés mesterei.

A Csendőrségi Lapok 1935 július 15-i számában megemlékeztünk az osztrák-magyar vezérkar kémvédelmi osztálya volt vezetőjének, Max Ronge tábornoknak „Meister der Spionage” című kiváló műve nyomán a szerbek kém-szolgálatáról a világháború előtt és alatt. Jelen tanulmányomban a fenti mű nyomán a románok kémrendszerét fogom bemutatni.

Románia tevékenysége inkább Magyarországot érdekelte, mint Ausztriát. Igaz, hogy mi is meglehetősen lagymatagon kezeltük e kérdést, még akkor is, midőn Erdélyben hazaáruló munkájuk mind nyilvánvalóbbá válik. Értelmetlen módon a magyar közvélemény és a politikai hatóságok éppen nem, vagy alig törődtek a szemük előtt lejátszódó eseményekkel. A választott főszolgabírák, szolgabírák és városi hatóságok részben erősen román érzelmű emberek voltak, tehát nem bántották honfitársaikat, azonkívül pedig a világháború kitöréséig, illetve 1912/13-ig szövetségben voltunk ezzel az állammal úgy, hogy ügynököket tulajdonképpen nem is volt szabad Románia ellen alkalmazni.

Az első román hazaárulási pört a cattarói haditörvénytörés 1915-ben tárgyalta és Jefta German élelmezési katonát 20 évi fegyházra ítélte. 1916-ban Gömöri Ferencet a „Siguranta Generala Statului” azon aktái és feljegyzései alapján ítélték el, melyek Bukarest elfoglalásakor csapataink kezébe kerültek. Fivére, Gömöri Ernő honvéd hadapród szintén román kém és katonaszökevény volt. 1917-ben a kolozsvár-i honvéd törvénytörés már 15 egyént ítélt el kémkedés miatt, köztük Rebreanu Emilt az 5. honvéd tábori-ágyús ezred tartalékos hadnagyát, akit tettenértek és 1917 május 14-én fel is akasztottak.

A fentebb említett, kezeinkbe került okmányok alapján leplezték le azután a román kém-szervezetet. Értelmetlen módon az iratokat a románok épp úgy nem semmisítették meg, mint annak idején Belgrádban a szerbek sem. Bécsben Jorga Sándor diák, aki a Vörös-Kereszt irodájában tevékenykedett, volt erősen kompromittálva, de a

bécsi román kémkedés lelke az ottani attaché, Starcea százados volt.

Mielőtt Románia beleavatkozott volna a világháborúba, erős volt az együttműködés az orosz kémhálózattal. Különösen kitűntek ebbeli tevékenységükkel a Bukarestben szolgálatot tévő orosz katonai attachék Semenov, Tatarinow ezredek, Weselkin tengernagy, továbbá Vames rendőrtisztviselő Dorohoi-ban.

Ügynökeinknek nem volt könnyű Oroszországba Románián át bejutni. Több helyen, így pl. Jassyban egész hírbörzék alakultak, ahol katonaszökevények, ügynökök, artisták révén lehetett Oroszországból híreket kapni, illetve „kicsérélni”. A közvetítők persze többnyire zsidók voltak.

1914 októberében Temesvárott a 61. gyalogezred 10 önként jelentkező katonája útbaindult, hogy Romániában lévő orosz hajókat felrobbantsanak. A kísérlet nem sikerült, mert vezetőjük, Branca Vazul, elárulta őket. Verscen lakó szüleinek azután megírta, hogy belépett a román hadseregbe, kadétiskolában kiképezték és tiszt lett belőle. 1916-ban Szívó ezredes kitűnően vezetett csoportjának sikerült a Dunánál álló román csapatokat nyílt csatában lefegyverezni, ez alkalommal Branca is kézre és hadbíró-ság elé került.

A „Siguranta Generala Statului” irataiból megtudjuk, hogy bukaresti katonai attachéknak a rendőrség minden lépését ellenőrizte.

Érdekesekek a feljegyzések, amelyek arról számolnak be, hogy Maniu és Serban „magyar képviselők”, akik a románoknak kém-szolgálatot teljesítettek, panaszkodnak, hogy Maniu Gyulát és dr. Vlad Aurélt katonai szolgálatra hívták be, ellenben dr. Vajda Sándornak sikerült Schweizba szöknie. (Most egymást marják a Romania mare-ban.)

A román nagy vezérkarnak (III. Sektio 6. büro) iratai élénk fényt vetnek a román kém-szervezet hivatalos vezetésére. Többek között pl. arról számolnak be, hogy bizonyos területen 54 egyén jelentkezett, hogy majd vezetik a románokat, ha Erdélybe betörnek. Ezek között 31 pópá (görögkeleti pap) volt. A zsákmányolt papírokból kémelhárító szerveink megtudták, hogy 1917 elején már kb. 1000 főt szerveztek be a románok.

A leghírhedtebb román kém Mo'dován Aurél volt (és társai). Ő eredetileg az akkoriban (1915 január) az oroszok által meghódított Bukovinában, Szuczawában működött mint tanár, persze a monarchia fizette. Társai szintén mint tanítók és ügyvédek voltak.

A franciák igen támogatták a román hírszerző szolgálatot. Így pl. 1917 július 23-án egy francia repülőgépes csapataink arcvonala mögött letett Bordeiu Verde-nél 78. román gyalogezredbeli szakaszvezetőt. Postagalambokat is hozott magával, hogy Jassyba jelentéseket küldjön velük.

Midőn csapataink 1918-ban Kiewet is megszállották, ott is igen értékes iratanyagra bukkantak, melyből sok mindent ki lehetett bogozni a román kém-szolgálatra vonatkozóan. Ott is visszahagytak minden iratot, feljegyzést. Hírhedt kémek voltak a románoknak Pop Dávid szászhermányi görögkeleti tanító. Midőn házkutatást tartottak nála és elfogták, eleinte nagy magyarnak adta ki magát, aki csak „látszólag” dolgozott a románoknak, de aztán a levelei, melyeket szintén megtaláltak, rácsáfoltak erre a védekezésére. Nagy-Szebenben, Csíkszeredán, Segesvárt, mindenütt dolgozott s hol a vasutasoktól iparkodott híreket szerezni, — akik közül sokan terjesztettek meggondo-

latlanul pánik-híreket is —, hol az utasoktól, különösen katonáktól, nőktől, majd mint vadász, máskor meg mint kedélyes polgár a hozzá beszállásolt katonákkal kártyázott, nyerni hagyván őket, csak hogy bizalmukba férkőzék, — na és a közlékeny magyarnak ilyenkor több sem kell. Kedves, előzékeny, barátságos volt ez a Pop mindenki iránt. Leghívebb segítőtársa, Boita Spiridion éppen az ellenkezője. Ő szolgabíró, majd ügyvéd volt, gyanús üzelvei miatt az ügyvédi kamarából kizárták. Zárkózott, hamis és hazug jellem.

Már 1911-ben kémgyanús. A világháborúban elesett tisztjeink hagyatékát, hátrahagyott holmijait, térképeit, könyveit veszi meg, majd a magyar-román határ közelében földet bérel, hogy onnét könnyebben tudjon átjáró-

Az istálló.

dözgette el úgy, hogy a betűk alá, melyekre a jelentésben szüksége volt, pontot tett.

A román irredenta-szervezet felfedezésében és nyilvántartásában dr. Jancsó Benedeknek voltak nagy érdemei.

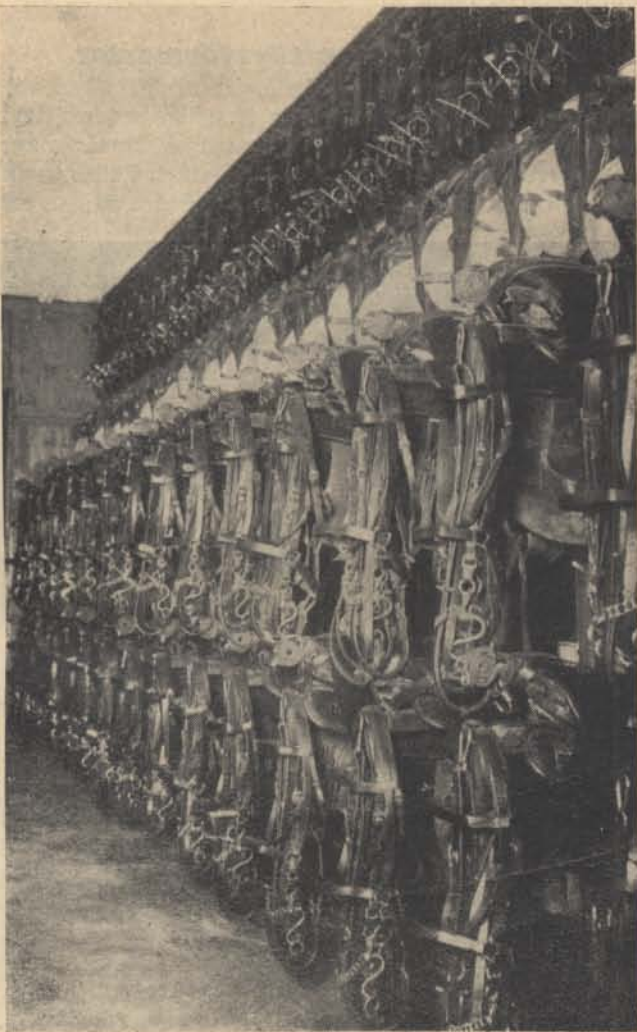
A román bizalmi emberek Bukarestből a pénzt többnyire a Banca Nationale Romana útján kapták, persze a hírhedt „Albina”-nak is nagy szerepe volt a pénzek átutalásánál és kifizetésénél. Ez köz tudomásu volt békében is, de senki sem foglalta le az „Albina” könyveit, levelezéseit, mert hiszen mi „jogállam” voltunk...

Dr. Jancsó jelentéseiben rámutatott, hogy a románok ezt a tevékenységüket éppen nem palástolták, sőt egész nyíltan üzték, csak a magyar közönség és hatóságok végzetes eredményű jóhiszműségének volt köszönhető, hogy olyan sokáig folytathatták üzelveiket, míg csak a katonaság bele nem nyúlt. 2500 különböző művet, röpiratot sikerült Jancsónak felsorolnia ezeknek, de főleg a sajtó segítségével tudta aztán az egész államellenes mozgalmat leleplezni.

A felsoroltakból láthatjuk, hogy a román kémszervezet is erősen dolgozott, hol maradt azonban az oroszról és a szerbtől!

Az oroszok nagy pénzzel, ügyesen, ravaszul működtek, a szerbeknél pedig a fanatizmus pótolta a pénzt. Szerencsére a román könnyelműség, fecsegés, megbízhatatlanság, megvesztegethetőségük sokkal könnyebbé tette katonai kémelhárító szerveink szolgálatát. Az ő embereik hazafiasságát, — teljes ellentétben a szerbekkel, megbízóinknak majdnem minden esetben — jó pénzzel meg kellett fizetniök.

S—y.

Képek a kiskunhalasi lovas tanostályból:

A nyergeskamra.

gatni. Üzeneteit rendszeren egy nővel közvetíti. Boita Moldovánnal is együtt dolgozott — nemcsak Pop Dáviddal —, szolgálatában tart két román lelkészt, sógorát is be-szervezi, majd egy fényképészt is szerez, Popescu Romulust. Egy barátjának, Non Jánosnak, nincs más dolga, mint a magyar tisztek beszélgetését a kávéházban kihallgatni. (Ma is dolgoznak kémek ilyen eszközökkel!) Végül aztán 1916-ban Kolozsvárt kilenc társával együtt az akasztófára kerül, míg öt barátja súlyos börtön büntetést kapott.

Felemlítendő még, hogy Pop híreit a „Sanitas” szobagőzfürdő és a „Nestle gyermek-táplisz” reklámjain kül-

Az állatorvosi laboratórium.

Jubák Márton tiszthelyettes.

Erdély határszélén volt őrsparancsnok. 30 emberrel éberen vigyázta a magyar határt. 1916 augusztusában több jelből arra következtetett, hogy Románia Hazánk ellen támadásra készül. Jubák tiszthelyettes is készült, de a — védelemre.

1916 augusztus 28-án bekövetkezett az orvtámadás. Az őrs megszállta a védelmi vonalat s a románok többszöri heves rohamát visszaverte. Sőt a havasi rejtett utakon az ellenség hátába került s embereivel megtámadta a románokat. Szétszórta azokat s fegyverzetüket, szerelvényüket összeszedte és egy közben elfogott veszedelmes kémmeleggel együtt, erős fedezettel, hátra szállította. Mint a havasi utak alapos ismerője, mindenütt váratlanul bukkant fel s lepte meg az ellenséget. Csataerőszámaival állandóan nyugtalanította az ellenséget és mind emberéletben, mind hadianyagban számottevő veszteséget okozott azoknak.

Nagytamáshegyen nagyobb ellenséges járőrrel vette fel a harcot s azokat megfutamította. Ez alkalommal több foglyot ejtett s súlyos veszteséget okozott a járőrnek.

1916 október 2-án Pusztacelinánál szakaszával a harcban álló rajvonal mögött tartalékban állott. A heves támadásokat visszaverni már alig tudó rajvonal

megerősítésére kapott parancsot. Hirtelen berohant a rajvonalba. Heves tüzeléssel, majd rohammal megtörte az ellenség erejét. Alighogy rendbeszedte kis csapatát, észrevette, hogy állásától nem messze az ellenség áttörte rajvonalunkat, 2 géppuskát és 2 hegyiágyút zsákmányolt. Jubák tiszthelyettes, parancs megvárása nélkül, azonnal megtámadta a románokat, heves harc árán visszavette a géppuskákat és ágyúkat, az ellenséget megfutamította, majd a rajvonalból visszavonult legénységgel ismét megszállta az állásokat. Szilárdan kitartott mindaddig, amíg a kimerült és az állandó harcokban elcsigázott embereket felváltották. Ebben a harcban igen súlyosan meg is sebesült.

Jubák Márton tiszthelyettest vitéz magatartásáért a 2. osztályú ezüst vitézségi éremmel tüntették ki.

Koródi Ferenc törzsőrmester.

1916 augusztus 26-án este éppen szolgálatban volt a predeáli magyar-román határon. Sejtelve sem volt arról, hogy pillanatok alatt kezdetét veszi a román-magyar ellenségeskedés. Éberen vigyázta a határt. Feltűnt neki a szokatlan élénkség, mozgolódás. Este 9 óra tájban aztán

a fegyverpogásból, ágyúzásból megtudta, hogy az orvtámadás megtörtént.

Most már minden neszre felfigyelt. Nyitott szemmel járt a sötét éjszakában, hogy híreket vihessen haza. Közeledő lépések zajára megállott s nemsokára egy román tizedest fegyverzett le. Futár volt. A támadást vezető ezred parancsnoka küldte vissza a csapatok parancsnokához azzal az írásbeli paranccsal, hogy a lovaság, tüzérség s a gépfegyveres osztagok vonuljanak előre Brassóba. Koródi törzsőrmester a futárt a paranccsal együtt az oláh csapatok között, állandó életveszedelemben elővezette saját előljárói elé. Igen értékes adatok birtokába jutott hadvezetőségünk e jó fogással.

Az oláh betörés után kivette részét a lövészárokból s a rohamból. Mindenhol ott volt, ahol talpig férfira volt szükség. 1916 október 11-én a Magyarostető alatt küzd

az oláhok ellen. A gyilkos pergőtűz az állások elhagyására készítette embereinket, de Koródi törzsőrmester fegyverrel kezében akadályozta ezt meg. Nemsokára két messzehordó ágyúnk vette tűz alá Magyarostetőt, telitalálatai egymásután robbantották fel az oláhok ágyúit és lőszerkészleteit. Az ellenség halálüvöltésétől volt hangos minden. Mikor a tőlük balra volt csapatok rohamra indultak, Koródi törzsőrmester is rohamra vitte embereit. Férgeteges erővel rontottak az ellenségre s pár órai kemény viaskodás után Magyarostető újra a miénk lett. Kevés pihenés után üldözőbe fogták a megvert ellenséget s mindaddig nem nyugodtak meg, míg az oláhokat a szorosokon át Herzsa felé nem kergették.

Koródi Ferenc törzsőrmestert bátor magatartásáért a 2. osztályú ezüst és bronz vitézségi éremmel tüntették ki.

Feleki Ferenc tiszthelyettes.

A világháború kitörésekor a Máramarosmegyei majdánkai őrsön volt őrsparancsnok. Az őrsöt — a határszélre való tekintettel — megerősítették és Toronya községben egy határszéli különítményt állítottak fel parancsnoksága alatt. Ez a különítmény 23 emberrel — jórészt népfelkelőkkel — vigyázta a magyar határt mintegy 26 km hosszúságban.

Nagy feladat hárult itt minden emberre. A csempészes, de különösen a kémkedés megakadályozása képezte a fő feladatot.

Feleki tiszthelyettes a szolgálat minden ágazatában otthon volt. Mindenütt megállta a helyét s minden parancsot a leglelkiesmeretesebben hajtott végre. Lehetetlent nem ismert. Buzgó csendőr volt s nagyon szerette hazáját, azt a Hazát, melynek mindenét köszönhetette! Ezért a Haza legnagyobb ellenségeit, a kémeket üldözte kíméletlenül szigorral. Nem volt olyan útja, hogy kémeket ne fogott volna el.

1914 novemberében előre küldték embereivel, hogy az ellenséges állások felől szerezzenek hírt. Bement Lengyelország területére s a kapott parancs végrehajtása után négy kémekkel jött vissza. Kiderült, hogy ezek az elvetemült emberek különböző jelekkel állandóan tudósították az oroszokat állásainkról és csapataink mozdulatairól. De Feleki tiszthelyettes ébersége az igazságszolgáltatás kezére juttatta őket.

Hasonló tettekért elfogta Tarújfalu község görögkeleti papját és jegyzőjét. Ezeket a katonai parancsnokság, miután a súlyos vádak igaznak bizonyultak, felakasztatta.

A hazánkba betört oroszok kiverése után, a visszamaradt oroszokból bandák alakultak, melyek nemcsak a lakosságot sarcolták, hanem bizony sokszor csapataink kisebb egységeit is megtámadták. Ezek a fegyveres rablók rettegésben tartották a környéket. Ezeknek ártalmatlanná tételére rendelték ki Feleki tiszthelyettest. Hetekig tartó üldözés után sikerült is neki az egész bandát elfogni és a vidéket megtisztítani. Ebben a harcban majdnem életét vesztette.

Katonaszökevények összefogdosása, eldobált fegyverek, elhagyott anyagkészletek, lőszer stb. felkutatása és összegyűjtésében igen szép eredményeket ért el.

A forradalom kitörésekor a fegyveresen hazaözönlő katonákat lefegyverezte és a fegyvereket beszállította a máramaroszigeti állomásparancsnoksághoz. Így elejét vette a harcterről hazajött katonák fegyveres fosztogatásainak.

Feleki Ferenc tiszthelyettest bátor és kötelességű szolgálataiért az 1. osztályú ezüst vitézségi éremmel tüntették ki.

CSENDŐR LEKSZIKON.

5. kérdés. Veszett kutya által megmart egyén gyógyítása és a Pasteur-intézetbe elszállíttatása kinek a kötelessége? Kit terhelnek a költségek?

Válasz. Az elsőfokú egészségügyi hatóság kötelessége a veszett eb megmarta egyént gyógyíttatni, orvosi felügyelettel ellátni és esetleg a Pasteur-intézetbe Budapestre elszállíttatni. (5000 B. M. 1902 sz. rendelet.)

Ha veszett eb megmarta vagyontalan egyén Budapestre felutazni kíván, ott díjtalan elhelyezést és ellátást kap, csak azt kell hatósági okiratokkal igazolni, hogy veszett eb marta meg s hogy vagyontalan. Vagyontalan gyermekek kísérői szintén díjtalan elhelyezést és ellátást kapnak az intézetben. A vasúton a betegek és kísérőik ingyen utazhatnak. Az intézetben ápoltak kórházi költségeinek megtérítése egyébként az 1875:III. tc.-ben megadott eljárás szerint történik. (32047 B. M. 1890. sz. rendelet). Budapest székesfőváros eb-tartó szabályrendelete a kutya tulajdonosának költségviselő felelősségét is megállapítja. A Pasteur-intézetben adott védőoltás igénybevétele nem kötelező s így aki azt saját elhatározásából igénybeveszi, saját költségére teszi. Szó lehet természetesen arról, hogy költségéért később mást tegyen felelőssé.

6. kérdés. Milyen büntetőjogi védelemben részesülnek az ország határainak megjelölésére szolgáló jelek?

Válasz. Az 1891:XLI. tc. 1. §-a szerint aki az ország határainak megjelölésére szolgáló szobrot, kő- vagy faoszlopot, árkot, kő- vagy földhalmozatot vagy más jelzőt szándékosan és jogtalanul megrongál vagy a határszobornak, oszlopnak feliratát vagy egyéb megjelölését részben vagy egészben olvashatatlaná vagy felismerhetetlenné teszi: vétséget követ el és 6 hónapig terjedhető fogszállal büntetendő. Az eljárás a kir. törvényszék hatáskörébe tartozik.

A határkövek rendszerint az illető állam nevére utaló jellel vannak ellátva s így könnyen felismerhetők. A határkörön túlsó területre az illető állam felségjoga nem terjed ki. A nemzetközi tárgyalások anyagát tevő határvonal-megállapodás rendszerint nem érinti a magánjogi viszonyokat. Vagyis az a körülmény, hogy az ország határvonalának megállapításakor valamely terület idegen államba szakad, nem érinti annak tulajdonjogát, aki nem állampolgára ennek az idegen államnak. Ha az egymással szemben álló határkövek közt valamely sáv maradna szabadon, ennek a sávnak jelentősége vagy használata külön államközi megállapodás tárgya.

7. kérdés. Milyen bírósági rendelkezéseket és felhívásokat lehet közzétenni a Büntügyi Közzételek Lapjában?

Válasz. Büntető ügyekben a kibocsátott nyomozóleveleket, személyleírás-körözéseket, elfogató parancsokat, kiutasításokat és ezek visszavonásait a 34000 I. M. 1922. sz. rendelet szerint kell közzétenni a Büntügyi Közzételek Lapjában. Ezt a lapot az Országos Büntügyi Nyilvántartó Hivatal szerkeszti. A körözések, illetve a visszavonások közzététele céljából az igazságügyi hatóságok a figyelőlapokkal együtt az azok alapjául szolgáló nyomozólevelet, személyleírás-körözést vagy elfogató parancsot küldik be az Országos Büntügyi Nyilvántartó Hivatalnak; a figyelőlapvisszavonásokkal együtt pedig olyan átiratot küldenek a hivatalnak, amely a körözött egyén nevén és a bűncselekmény megjelölésén felül a korábban beküldött nyomozólevélnek, személyleírás-körözésnek és elfogatóparancsoknak, valamint a visszavonó határozatnak keltét és számát is tartalmazza.

Az országból kiutasított egyén részletes személyleírását, valamint a kiutasító határozat keltét és számát tartalmazó átiratot küldenek az igazságügyi hatóságok az Országos Büntügyi Nyilvántartó Hivatalhoz közzététel végett.

A körözések és az országból kiutasítások közzétételéért

díjat kell fizetni meghatározott árszabás szerint. Ezt a díjat bűnügyi költségként kell elszámolni.

8. kérdés. Milyen országos érvényű szabályok állnak fenn az üzleti kiadások (végeladások) szabályozására vonatkozólag?

Válasz. Az ipar gyakorlásában a rendes üzletmenet mellett szokásos az árusításnak olyan módja is, amely az iparcikkeknek egyszerre tömegesen való értékesítést tűzi ki célul. Az árusítás ilyen tömeges értékesítésre irányított módja a végeladás (kiadás). Végeladason az áruaktárnak vagy egy részének egyszerre, tömeges eladására irányított értékesítő modját kell érteni. A végeladásra okul szolgálatát az iparüzletnek abban nagysága (például a tulajdonos nélküli miatt); lenet azonban a végeladás hirdetése az üzleti reklámnak is eszköze azért, hogy a közönségen az előnyös vásárlás híradását keltezzék ezzel az utat tömeges vásárlásra buzdítsa. Kapcsolatos ez a szokásos reklám határait átlépő üzleti fogásokkal, amikor a kereskedő rendkívüli (hatalmatlan, bamulatos), olcsóságnak, meyen leszállított (igen mérsékelt, gyári, beszerzési) áraknak, az üzleti reosztálásának, végleges kiadásnak, alkalmi (occasions) vételnek, stb. hangzatos hirdetései a közönséget a rendes üzletmenetet meghaladó módon magához vonja és így tömeges eladást ér el.

Ha az iparosnak vagy kereskedőnek illetően eljárása korlátlanul megengedettnek, visszavételek történnének. A kevésbé szigorú erkölcsi felfogású iparosok és kereskedők a nagy forgalmat nem az áruk jó minőségével, hanem hangzatos reklámmal kívánják elérni, tömegesen és ismételtelen rendeznek végeladásokat. Az árusításnak ez a módja nemcsak a közönség karavánja, hanem a rendes üzletmenettel dolgozó, tisztességes iparosok és kereskedők hátrányára egyenlőtlen versenyt okozna, miért is az ipartörvény az árusításnak ilyen, tömeges vételre ingerlő modját korlátok közé szorította.

Az ipartörvény 51. §-a értelmében saját vagy mások készítményeit végeladás, árverés vagy más, tömeges és gyors vásárlásra ingerlő módon eladni csak az iparhatóság engedelmével szabad. Az iparhatóság üzletbonyolítás céljából engedélyezi a végeladást vagy árverést oly üzletek részére, amelyek tulajdonosa meghalt vagy amelyek már két év óta fennmaradtak. Az iparhatóság az engedélyt az illető iparos vagy kereskedő megalkotott kerelmére adhatja ki. Az iparhatóság beiktatására van bízva az engedély megadására vagy megtagadása; szabadon mérlegelheti az iparos (kereskedő) által előterjesztett okokat. Ha a helyi viszonyok a végeladást (árverést) nem teszik kívánatosnak vagy annak megtartása sértene a közönség érdekeit, az engedélyt nem kell kiadni. Az engedély kiadásáért az elsőorú iparhatósághoz kell folyamodni; az a kereskedelmi és iparkamara megalkotása után határoz. Az engedély csak meghatározott helyre szólhat, ennek megállapításához a rendőri hatóság egyetértő hozzájárulása is szükséges. Az engedély továbbá csak meghatározott időre vonatkozhat; üzletrelosztás esetén legfeljebb 6 hónapra, amely időtartam figyelemreméltó körülmények esetén 1 évre meghosszabbítható, egyébként pedig legfeljebb 3 hónapra. Végül az üzletbonyolítás céljából kiadott engedély csak az üzletben meglevő és bemutatott letárban felsorolt árukra vonatkozhat, tehát a végeladás (árverés) tartama alatt beszerzett árucikkek árusítása tilos. Az engedélyért díjat kell fizetni, amely az eladás helyének lakosszáma szerint* változik (Budapest 200, 10.000-nél több lakosú városban és községben 100, más helyen 40 aranykorona); azonkívül az engedélyesnek az eladás során befolyt összeg egytizedrészét is be kell szolgáltatnia a község pénztárába. Az iparhatóság méltánylást érdemlő esetekben (nálal, üzletfelosztás) a díjakat és a tizedet elengedheti. Az engedélyért járó díjnak és tizednek megfizetését az iparhatóságnak ellenőriznie kell; e végbő az iparosnak (kereskedőnek), olyan könyveket kell vezetnie, amelyekben minden eladott tárgyról fel van jegyezve, milyen áron kelt el. A díjat és tizedet ipari és kereskedelmi oktatás céljaira kell fordítani.

Megjegyezzük, hogy a végeladással egy tekintet alá esik az áruaktárnak vagy egy részének minden olyan értékesítő módja, amely a vevőközönségben az előnyös vásárlás lehetőségének hitét keltheti fel. Nem lehet tehát a törvényt kiénekező ügy, hogy az iparos (kereskedő) nem beszél végeladásról, hanem ezzel egyértelmű eljárással iparkodik tömeges kiadásra rendezni.

Az iparhatóság attól, aki a végeladásra adott engedélyben megállapított feltételeket nem tartja meg, a bűnvádi (kihágási) eljárás eredményének bevárása nélkül köteles az engedélyt nyomban visszavonni.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

I.

Alapos helyszínelés.

írta: KISS KÁLMÁN tiszthelyettes (Makó).

1933 május 21-én éjjel Torkos Kálmán* dobozi lakos, uradalmi főerdész, a birtokon éjjeli ellenőrző körútját végezte. 22 óra tájban az úgynevezett „Fácános erdő” irányából két lövést hallott. A főerdész vadászokra gondolt és elhatározta, hogy kézrekeríti őket. Visszatért a körülbelül 2 kilométerre fekvő lakására, honnan 18 éves Károly nevű fiát kerékpáron a mintegy 3 kilométer távolságra levő utaszhazához küldte azzal a kérelemmel, hogy hívja magával az utaszt is és majd a fácános és a műút sarkán találkozni.

Torkos főerdész ezek után elindult a fácános irányába. Midőn a megbeszélte helyre (a fácános és műút sarkához) érkezett, a fácánosból két ismeretlen egyén jött ki, akiket a főerdész kérdőre vont, mi célból jártak a fácánosban. Mivel kielégítő választ nem kapott, elhatározta, hogy megmotozza őket, nincse-e náluk elejtett vad, esetleg szétszedett puska a kabátjuk alatt. Eközben a főerdész és a vadászok között dulakodás támadt, úgyanynira, hogy mind a hárman az országút árkába kerültek. A vadászok egyike látva, hogy a főerdész a társát már maga alá gyűrte, elővette kabátja alól a szétszedett puskát s azzal addig ütötte a főerdész fejét, míg eszméletét veszítette. Ezuán a két vadászó ismeretlen irányba elmenekült.

A főerdész fia az utaszt nem találta otthon s így egyedül érkezett vissza. Apját a megbeszélte helyen, de az út árkában és eszméletlen állapotban találta. Torkos főerdészt a gyulai mentők súlyos állapotban még az éj folyamán beszállították a gyulai kórházba.

A dobozi őrs az ügyben a nyomozást szintén még az éjjel megkezdte, majd másnap reggel az esetről a szegedi nyomozó alosztályparancsnokságnak jelentést tett. Harmadnapon, midőn Izsó töltszörmesterrel a dobozi őrsre megérkeztünk, az őrs nyomozó járőrétől az eset mikénti elkövetéséről és az eddig elért eredményről felvilágosítást kértünk és részletes megbeszélést tartottunk.

Az őrs járőre többek között közölte, hogy a helyszíni szemlét részletesen megtartották, de a helyszínen a vérnyomokon kívül csupán a főerdész kétsővű vadászfegyverét találták, más olyan adathoz, mely a tettesek kilétére mutatott volna, nem jutottak.

Tekintettel arra, hogy a nyomozás eddig a tettesekre vonatkozóan egyéb támpontokat nem szolgáltatott,

*A neveket megváltoztattuk. (Szerk.)

elhatároztam, hogy a helyszíni szemlét újból megtartjuk, hátha elkerülte valami az első járőr figyelmét.

Az úttesten a dulakodás nyomait és nagyobb vértócsát találtunk. Az út mentén levő eperfa törzsén, a földtől 10—15 centiméter magasságban, véres kéztől eredő vérnyom volt, mely valószínűleg a főerdész kezétől származott, amidőn az út árkából az eperfába kapaszkodva, az úttestre akar feljutni. Dulakodási nyomokat találtunk még az út árkában, a 25—30 centiméter magas fűben is. Az eperfáról előző évben lenyesett és az út árkában elhelyezett rőzserakás mellett a fűben egy csokornyakkendőre bukkantunk. A helyszínt tovább vizsgálva, ugyancsak a fűben megtaláltuk egy, egycsővű vadászpuska csövét, amelynek a töltény befogadására szolgáló része véres volt. Néhány méterrel odébb a fűből előkerült a puskacső ágya, mely szintén véres volt. Ezeket a bűnjeleket a tettesek, mint később megállapítást nyert, dulakodás közben ejtették a fűbe, a sötétség miatt nem találták meg, így azokat hátrahagyva menekültek el.

A puskát tüzetesen megvizsgáltuk és megállapítottuk, hogy régi katonapuskából alakították át vadászpuskává. Az átalakítás szakember munkájára mutatott.

A további nyomozást most már a helyszínen talált tárgyakra alapítottam. Izsó törzsrőmestert Dobozra és a békéscsabai tanyák közé küldtem azzal a feladattal, hogy a csokornyakkendő tulajdonosát állapítsa meg, én pedig Békéscsabára mentem puhatolni a lakatosok és fegyvermesterek közé aziránt, hogy a puskát melyikük és ki részére alakította át.

Puhatolásom Békéscsabán teljes sikerrel járt. Megállapítottam azt a lakatosmestert, aki a kérdéses puskát átalakította, sőt azt is megtudtam, hogy a munkát kinek a részére végezte. Itt azonban a nyomozás újból megakadt. A puska tulajdonosa ugyanis megdönthetetlen alibit igazolt és így tettesként nem jöhetett figyelembe. A későbbi nyomozás során kiderült, hogy a puska tulajdonosa kölcsön adta a puskát egyik vadász barátjának, Janovics Józsefnek, aki, mint a tettesek egyike került kézre és beismerte, hogy ő volt az, aki a főerdészt megtámadta.

Izsó törzsrőmester a csokornyakkendő tulajdonosa után szintén eredményesen puhatolt, mivel a békéscsabai tanyák között tanyáról-tanyára járva, a nyakkendő tulajdonosát Sente Kálmán személyében sikerült megtalálnia. Sente tagadta ugyan, hogy a nyakkendő az övé, de hozzátartozói és ismerősei határozottan rácafoztak. Alibit sem tudott igazolni és az arcán látható beszáradt folytonossági hiánynak sem tudta magyarázatát adni.

Az elért eredmény ezen a vidéken jóidőre elriasztotta az orvvadászokat kártékony tevékenységüktől.

*

Minden nyomozótevékenységnél elengedhetetlen követelmény az alaposság, viszont meg nem tűrhető hiba az alaposság ellentéte: a felületesség. Ennek a tételnek az igazságára jobb példát a leírt esetről keresve sem lehetne találni. Különösen fontos az alaposság a helyszíni szemlénél, mert biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a helyszínen kínálkozó adatok valamennyien napfényre kerülnek. Az első helyszíni szemle felületes volt. Mulasztásait a két nappal később megtartott helyszíni szemle pótolta ugyan, de az is könnyen megtörténhetett volna, hogy az orvvadászok a második éjszakán kilopódnak a helyszínre és a kellemetlen áruló jeleket elűntetik. Ebben az esetben az első hibát többé már nem lehetett volna jóvátenni és az eset — legnagyobb valószínűség szerint — sohasem derült volna ki.

II.

A tévedő szemtanu.

Írta: vitéz NÉMETH PÁL tiszthelyettes
(Balatonújhely).

1920 július hóban a lékai őrsön teljesítettem szolgálatot. Július 6-án reggel 6 órakor Hevesi János hosszúszeghutai lakos, uradalmi erdőőr az őrsön megjelent és az alábbi fejlejtést tette:

Aznap reggel 2 órakor Burger József hosszúszeghutai lakos, uradalmi főerdőőrrel kimentek az úgynevezett „Irottkő” tájékára szarvaslesre. Fél négy óra tájban egy előző évben levágott erdőrészhöz értek, ahol a hajnali szürkületben két ismeretlen orvvadászszal találkozott. Mindkettőnél puska volt. Burger főerdőőr mintegy 30 méternyi távolságból felszólította őket, hogy puskáikat tegyék le és jöjjenek előre. A felszólításra az orvvadászok a közelükben volt őlfarakás mellé ugrottak. Burger főerdőőr újból odakiáltotta az orvvadászoknak, hogy tegyék le fegyvereiket és elmehetnek, nem lesz semmi bántódásuk. Az orvvadászok azonban az őlfarakás mellett puskájukat lövésre emelve, őket, mint erdőőröket szólították fel távozásra. Mivel a helyzet kezdett veszélyessé válni. Hevesi a Mannlicher puskából átalakított golyós puskájával az őlfarakás mellett álló orvvadászokra tüzelni kezdett, Burger pedig a mellettük levő fiatal fenyvesbe ugrott azzal a szándékkal, hogy az orvvadászokat az őlfarakás mellett megkerüli. Amikor Hevesi erdőőr a puskáját a negyedik lövésre vállához emelte, az orvvadászok egyike jobb mutatóujját a sátorvassal együtt ellőtte. Mivel sérülése miatt nem tudott tovább tüzelni, menekülni volt kénytelen. Az orvvadászok többször utána löttek és menekülése közben hallotta Burger jajkiáltását is. Valószínűnek tartja, hogy az orvvadászok Burgert agyonlőtték.

Hevesi erdőőr kijelentette, hogy az orvvadászokat fel fogja ismerni, mert jól megnézte őket.

Dózsa Bálint tiszthelyettes, őrsparancsnok engem és Gacs csendőrt vezényelt ki az ügy nyomozására azzal, hogy majd ő is utánunk jön és a helyszínen találkozni fogunk.

A helyszínre a megsebesült erdőőrt is magammal vittem. A helyszínen Burger főerdőőrt tényleg agyonlőve találtuk. Holttestét megvizsgálva, két lőtt sebet fedeztünk fel. Az egyik a hasán, a másik a szíve táján volt. A boncolás megállapította, hogy mindkét lövés halálos volt. Burger puskáját megvizsgálva, megállapítottuk, hogy a puskából csak egy lövedék hiányzott, tehát csak egy lövést tehetett.

A helyszíni szemle megejtésekor megállapítottuk, hogy az orvvadászoknak is katonai eredetű puskájuk volt, mert az őlfarakás mellett négy darab kilőtt Mannlicher töltényhüvelyt találtunk. Az őlfadarabokon Hevesi erdőőr lövedékeinek nyomait is felfedeztük. A lövések jól célzottak voltak, de az őlfadarabok felfogták a lövedékeket és így az orvvadászok nem sebesültek meg.

Őrsparancsnokom is megérkezett s az ő irányítása mellett a tettesek kinyomozásához fogtunk. A nyomozás

JEGYEZZÜK MEG

Mac Donald volt angol miniszterelnök szavait: A békeszerződések hibásak, ez az egyik oka a világ megfeneklésének...

során, mint ismert orvvadászt, Ziegler János rohonci lakost Hevesi erdőőrrel szembesítettük. Hevesi Ziegler személyében határozottan felismerte az egyik orvvadászt. Őrsparancsnok a felismerés alapján Zieglert elfogta. Ziegler tagadt. Őrsparancsnok az őrsre kísérte.

En kételkedtem Ziegler bűnösségében. Ziegler öreg ember volt s így nem tételeztem fel róla, hogy szembe mert volna szállni az erdőőrrel. Kételkedtem Hevesi felismerésének a megbízhatóságában is, mert Hevesi az orvvadászokat csak szürkületben, izgalmi állapotban és az őlfarakás mellé huzódva látta.

Kételyeimet jelentettem őrsparancsnokomnak, aki hozzájárult ahhoz, hogy más irányban is nyomozhassak. Tervem volt mindazokat a környékbeli lakosokat megállapítani, akikre az orvvadászat gyanuja a legtávolabbról is eshetik és azután ezek közül kirostálni a tetteseket. A nyomozás során megtudtam, hogy Stein József és Haug Mihály rohonci lakosok is ki szoktak járni orvvadászni és azt is megtudtam, hogy július 7-én, vagyis az nap lesz Haug esküvője. Abból a feltevésből indultam ki, hogy Haug és Stein lehetnek a keresett orvvadászok, akik a lakodalomhoz szükséges pecsenyét alkarták biztosítani. Megtudtam, hogy Haug az esküvőjét Szombathelyen tartja és az este 6 órakor érkező vonattal jönnek haza. Stein volt Haug tanuja az esküvőn s így ő is velük volt.

Midőn a vonat érkezési ideje közeledett, kimentünk az állomásra. Haugot és Steint nem ismertem személyesen, ezért egy bizalmi egyént vittünk magunkkal, aki jól ismerte őket. A vonatról leszálló utasok között megmutattattam magamnak őket és megvártam, míg a násznép a reájuk várakozó kocsikba szállt. Haug és felesége, valamint Stein egy kocsira ültek. Ekkor odaléptem és mindkettőjüket felszólítottam, hogy szálljanak le a kocsiról. Méltatlankodva ugyan, de eleget tettek felszólításomnak. A felszólításkor nem akartak magyarázni, habár — mint később megtudtam — mindketten jól beszéltek. En viszont kijelentettem nekik, hogy én meg németül nem tudok. (En is ravaszkodtam, mert tudok németül). Ezután elindultunk gyalog Rohonc felé. A vasútállomás kb. egy kilométerre van a községtől. A beszélgetést nem tiltottam meg nekik s így útközben suttogni kezdtek. Előbbi füllenésemmel meghozta a kamatait. Azt hitték, nem tudok németül s így nem voltak óvatosak. Erősen füleltem. Egyszerre csak hallom, amint Haug azt kérdezte Steintől: — „Wer hat uns verraten? Ki árult el bennünket?”

Most már biztos voltam a dolgomban. Gyanumat megerősítette az is, hogy első méltatlankodásuk óta egyáltalán nem kérdezték, miért vettük őket őrizetbe, ezt egészen természetesnek találták.

A rohonci őrsre érkezve, közöltem velük az őrizetbevétel okát. Tagadtak. Másnap ismét kikérdeztem őket. Stein tagadt, míg Haugból egy árva szót sem tudtam kivenni. Látszott rajta, hogy küzd magával. Ezután a gyanúsítottakat Lékára, az őrsre kísérttem. Midőn jelentkezést végett az őrsirodába beléptem velük, történetesen épen ott volt Hevesi erdőőr is, aki megpillantva őket — elkiáltotta magát:

— Tiszthelyettes úr, ezek voltak!

Erre Haug nyomban beismerte, hogy ők lőtték agyon Burgert.

Haug beismerése után megkerültek a puskák és egyéb bűnjelek is. Haug beismerése szerint tényleg azért mentek ki vadászni, hogy a lakodalomra húst szerezzenek.

Stein mindvégig tagadt, még a főtárgyaláson is. Stein 15, Haug 12 évi fegyházat kapott.

Hevesi erdőőr tehát az első alkalommal a felismerésben tévedett. Haug hasonlított valamennyire Zieglerhez, de Ziegler jóval öregebb volt.

*

A felismerés végett való szembesítés eredményét mindig óvatosan kell fogadni. A gyakorlat mutatja, hogy az ilyen tanúk igen sokszor súlyosan tévednek. Ezért a felismerés végett való szembesítésnél nem az egyes, hanem az úgynevezett választásos szembesítést kell alkalmazni, melynél a felismerendő személyt több más, érdektelen személy közé helyezve kell a szemtanúnak megmutatni. Továbbá követelmény az, hogy a felismerés végett való szembesítést lehetőleg ugyanolyan viszonyok között kell lebonyolítani, mint amilyenek a tanu eredeti észrevétele (megfigyelés) alkalmával fennforogtak. Ebben az esetben tehát a gyanuba vett orvvadászt több személlyel egy csoportba állítva, körülbelül 30 méter távolságról, hajnali szürkületben kellett volna az erdőőrnek bemutatni. Ilyen körülmények között valószínű, hogy az erdőőr Zieglerben egyáltalán nem vélte volna támadójukat felismerni. A felismerés megbízhatósága függ továbbá az eredeti megfigyelés jóságától, ami viszont a megfigyelésre ható külső (megvilágítás, távolság, időtartam) és belső (érdeklődés, izgalom stb.) tényezőktől függ. A nagyfokú izgalom rossz megfigyelést tesz az embert, ezért különösen erőszakos bűncselekmények sértettjeinek megfigyeléseit s így a felismerést is különös óvatossággal kell fogadni.

Mindezek a jóhiszemű tanura vonatkoznak. Ha figyelembe vesszük még azt is, hogy a felismerő tanu hamis tanu is lehet, nem tévesztjük szem elől azt az elvet, hogy a felismerés önmagában nem mindig elegendő adat ahhoz, hogy arra valaki ellen nyomatékos gyanút építsünk.

LEVÉLSZEKRÉNY.

A Csendőrségi Lapok tekintetes Szerkesztőségének

Budapest

I., Bőszörményi-út 21. szám.

A gyomai (Békés m.) csendőrőrs példás cselekedete nyilvánult meg a szt. karácsonyi ünnepen: mint az elmúlt években, úgy most is meleg szívűk nagy szeretetével 12 szegénysorsú elemiiskolás gyermeket láttak vendégül a két ünnepnapon déli és esti étkezésre. Ezen példásan ragyogó irgalmassági cselekedetük és rendes templombajlásuk az egyházközösség híveiből az őszinte tisztelet, szeretet és nagyrabecsülés érzését váltotta ki irántuk, mértis az egyházközösség plébánosa hálás köszönetét fejezte ki a melegszívű, jó példával előjáró csendőrség minden egyes tagjának.

Köszönetem nyilvánításával vagyok a tekintetes Szerkesztőségnek

Gyoma, 1935 december 26.

hazafias tisztelettel
Csernay Géza plébános.

SZIRMAI SÁNDOR

nyomdász, lapunk törde-
löje, december 29-én, 29 éves korában tragikus hirtelenséggel jött szívénulásban meghalt. Évek során át szedte, tördelte s a nyomdatechnika sok eszközével igen szakavatottan csinosította lapunkat s ebben túlment azon a merev vonalon, ameddig általában a munkásemler munkáját fizetése ellenében el szokta végezni. Szirmai Sándor munkatársunk volt a szó nemesebb értelmében is. Szeretettel és lelkesen dolgozott együtt velünk s ha egy-egy számunk elhagyta a sajtót, éppen olyan gonddal és figyelemmel lapozta át, mint mi magunk: hogyan sikerült, mi az, amire ennél a számnál talán nem terjedt ki a figyelmünk s mire kell gondolni a következő számnál. Az ilyen nyomdász munkatárs megbecsülhetetlen segítőtársa a szerkesztőnek, mert a nyomdatechnikai részletek zűrzavarában rendszert, áttekinthetést és következetességet teremteni s fenntartani enélkül nem lehet. Megérdemli tőlünk Szirmai Sándor ezt a néhány emléksort, mert sokkal több időt, energiát és gondot áldozott lapunkra, mint amennyit a szoros kötelesség követelt tőle, meg kell tehát becsülnünk emlékében azt a vonást, amit önzetlenségnek nevezünk. Utolsó munkája is lapunk újévi száma volt. Felesége és ötéves kisleánya gyászolja.

A vitézi bált február 1-én esti 10 órai kezdettel tartják meg a pesti Vigadóban. A bál legfőbb elnökségét a Kormányzó Úr Öfömlétsága és a Fömlétságu Asszony voltak kegyesek vállalni. A Vitézi Rend 15 éves fennállásával kapcsolatban az idej vitézi bált még szerény viszonyaink közepette is kiemelkedővé és emlékeztetéssé kívánja tenni a rendezőség s számít a honvéd, csendőr tisztikar és hozzátartozóinak meleg érdeklődésére. A belépőjegyeket a tisztikar és hozzátartozói részére 40%-os kedvezménnyel adják ki s így a személyjegy 5 P és a 3 személyes családjegy 12 P. Jegyek kaphatók a királyi palota, I. alagsor

SOHA MÁS

MINDIG ÁLDÁS

kávépótlóval igyunk tejeskávét. Nem kell hozzá cikória és szemeskávé.

1/8 KG. 30 FILLÉR

(603-38) IV. ker., Váci-utca 62., földszint 7. (835-77) és VIII., Üllői-út 8., I. e. (345-60). Bálroda: IV., Váci-utca 62., földszint 7. (Táv.: 835-77). Meghívó egyenruhában megjelenő tisztek (hasonállásúak) részére nem szükséges, ismerősök részére igényelhetők a bálrodánál. Asztaligénylés: január 31-ig a bálrodánál.

A debreceni csendőr altiszti olvasóköri 1935 december 22-én tartott Karácsonyfa-ünnepélye alkalmával 15 volt csendőr családját a legszükségesebb ruházattal és lábbelivel, 14 volt csendőrt készpénzadománnyal, 610 in-séges embert élelmiszerekkel segített meg. Az örs közétke-zése pedig 130 embert kávéval és kaláccsal vendégtelt meg. Debreceni bajtársaink karácsonyi emberbaráti adakozása körülbelül 1200 P értéket képvisel. Azt hisz-szük, eddig ez a legtöbb és legszebb, amit csendőrök az in-séget szenvedőkért egy alkalommal tettek.

A budapesti lovas továbbképző tanfolyam vizsgája. A budapesti lovas tanalosztálynál 1935 december 28-án volt a 3 hónapos lovas továbbképző tanfolyam vizsgája. A vizsgá-lóbizottság elnöke Huszár Ágoston alezredes úr volt. A tan-folyamot sikeresen elvégezte 9 fő. Ebből 1 kitűnő, 5 jeles és 3 jó eredményt ért el. Tanfolyamelső lett Kiss Ferenc pécsi IV. kerületbeli őrmester.

Dicséret. A szombathelyi III. kerület parancsnoka dicsé-rő okirattal látta el Hegedűs József őrmestert, mert a Kor-mányzó Úr Öfömlétsága legmagasabb személyének bizton-sága érdekében 1932., 1933. és 1935. évben 2-2 hónapon át teljesített igen felelősségteljes és megerőltető szolgálatot fe-gyelmezetten, fáradságot nem ismerő buzgalommal, kiváló szorgalommal és eredményesen.

Fegyverhasználatok. December 26-án 20 óra 30 perckor a fegyverneki örs állományába tartozó Temesvári István ör-mester és Bakos Lajos csendőrből állott járőrt Fegyverneken, a Bordás-féle kocsmában Hangácsi János ottani lakos meg-támadta. A járőr szuronyt használt a támadó ellen. Hangácsi János könnyebb sérülést szenvedett. A járőr tagjai nem sebe-sültek meg. — December 26-án 21 órakor a polgári örs állo-mányába tartozó Kiss P. őrmester és Süles Sándor csendőrből állott járőrt Polgár községeben, a Földmívelő Népkör ivóhelyi-ségében Szarka József ottani lakos igazoltatás közben meg-támadta. A járőr kijelentette a támadó elfogását és a meg-

A csendőr-levelezőlapok szépek, művésziek. Magunkat becsüljük meg, a magunk népszerűségét és tekintélyét emeljük, ha ízléstelen cífrások helyett a magunk levelezőlapjain üdvözljük roko-nainkat és ismerőseinket.

Hegedű, Harmonika, Tárogató, Gramofon, Rádió

és az összes hangszerek legjobbak itt a magyar gyárban kaphatók

Csendőröknek részletre is

MOGYORÓSSY HANGSZERGYÁRA

Budapest, VIII., Rákóczi-út 71. Árjegyzék ingyen!

Bizalommal vásárolhat a leggyorsabbtól — luxus kivételig

BÚTORT

GLÜCK JÓZSEF bútorecsarnokban
Budapest, VIII., Rákóczi-út 63.
(Magyar Divatcsarnokkal szemben)

A m. kir. csendőrség tagjainak árendérmény és kedvező fizetési feltételek.

BERZÉKI

DEBRECEN

Ferenc József-út 38. szám
(Udvarban) Telefon: 31-35. Főközlöt: „FOTO” Ferenc József-út 16. szám
Amatőrmunkák kidolgozása, nagytitása.

bilincselését is megkísérelte, de ezt a néptömegben Szarka ellenállása miatt végrehajtani nem tudta. A járőr ezután Szarkát karjánál fogva az utcára vezette, miközben Szarka Kiss P. őrmester kardját hüvelyéből észrevétlenül kihúzta s azzal az utcán Szűcs Sándor csendőrt bal alkarján megvágta. Szarkával szemben Kiss P. őrmester szuronyt használt és bal alkarján és baloldalon megszurta. Szarka sérülése súlyos, de nem életveszélyes. A támadótól a járőr a kardot visszavette, és a sérültet orvosi segélyben részesítette, később pedig a lakására szállította, ahol orvosi ápolás alatt áll. Szűcs csendőr sérülése könnyebb természetű. A fegyverhasználatok ügyében kivizsgálás indult.

Megtámadott csendőr. A jászapáti őrs állományába tartozó **Diószegi József** tiszthelyettes december 25-én 24 órai eltávozással Emőd községbe érkezett és 18 órakereséssel együtt a református iskolában tartott műkedvelői előadásra ment. 18—19 óra között anyósa, **Veres Lászlóné**, ottani lakos, Diószegi tiszthelyestest az előadásról kihívta azzal, hogy **Veres Sándor** nevű sógorát meg akarják verni. Diószegi tiszthelyettes kiment s amint az utcára lépett, egy ismeretlen polgári egyén a sötétben karóval fejbesszűrt. Diószegi tiszthelyettes az ütés következtében eszméletét veszítve, összeesett. Apósa lakására szállították és ott részesítették orvosi ápolásban. Sérülése orvosi vélemény szerint 8 napon túl és 14 napon belül gyógyul. Az ügyben kivizsgálás és nyomozás indult.

Foglyok megszökése. **Csörsz Sándor** lopással gyanúsított esztári lakos a pocsjai őrs járőrtől december 25-én 4 órakereséssel megszökött. — A balatonzamárdi különítmény egyik járőre **Komor István**, 24 éves, ottani földműves lakásán engedély nélküli fegyver előkerítése végett január 2-án házkutatást tartott. Házkutatás után a járőr **Komor Istvánt** felszólította, hogy kikerdezése végett jelenjék meg a különítményen. Komor ezt megtagadta és az elővezetésnek is ellenszegült, ezért a járőr elfogta és megbilincselte. Kísérés közben Balatonzamárdi község északi részén levő műúton, 20—21 óra között Komor a járőrtől a bilincslánccal együtt megszökött. — A foglyszökések ügyében kivizsgálás indult.

Csendőrségi Közlöny 1. szám. Személyes ügyek: Kormányzói elhatározások. A Kormányzó Úr Ó Főméltósága legfelsőbb elhatározásával **vitéz Doóry László** ezds-t, a m. kir. belügyminisztérium VI-b. osztályának vezetőjét ezen szolgálati állása alól felmenti és a m. kir. csendőrség felügyelője mellé beosztott tábornok teendőivel ideiglenesen megbízni, **Szűtsy Imre** ezds-t, a m. kir. belügyminisztérium VI-b. osztály vezetőjének helyettesét ezen osztály vezetőjévé kinevezni, valamint elrendelni méltóztatott, hogy **Rutkay Arnold**, debreceni VI. kerületbeli ezrd, a saját kérelmére megejtett felülvizsgálat eredménye alapján állandó nyugállományba helyeztessék. — Miniszteri rendeletek: A *tényleges szolgálati állományba felvétel*: **Györke Lajos** székesfehérvári II. kerületbeli várakozási illetményekkel szabadságolt szv. thts. — *Állandó nyugállományba helyeztetek*: **Szörényi István** pécsi IV. kerületbeli alhdgy., **Török József** II. szombathelyi III. kerületbeli és **Ambrus János** miskolci VII. kerületbeli tht-ek.

— *Várakozási illetményekkel szabadságoltattak*: **Fenekes István** szombathelyi III. és **Ungvári János** miskolci VII. kerületbeli thts-ek. — *Névváltoztatások*: **Kornya Ferenc** thts. család névét „**Jánosfalvi**”-ra, **Vankó Barnabás** prbcső. „**Tó-szegei**”-re és **Nyeste Emil** prbcső. „**Harta**”-ra változtatta belügyminiszteri engedéllyel. — Szabályrendeletek: A mezőgazdasági munkások munkaeje jogszabályon kihasználásának megállításáról szóló 1923:XXV. tc. 2—14. §-ának hatályát a m. kir. minisztérium az 1936., 1937. és 1938. év tartamára kiterjesztette. — A csendőrség tényleges tisztjeinek belépése az Országos Tiszt Kiszabályozás. — Leányügyi zubbonyok derékvarrása. Abrák helyesbítése. — Nyugdíjasok családi pótlék engedélyezésére irányuló kérelmek előterjesztése. — Csendőrség elhelyezési kimutatásának helyesbítése. — A közszolgálati alkalmazottak feláru vasúti menetjegy váltására jogosító arcképes igazolványainak megújítása az 1936. évre. — A „Cs-8.” jelzésű „Irányelvek az örsökön való továbbképzésre” című szolgálati könyv és ehhez tartozó „Foglalkozási jegyzék” helyesbítése. — Kézi gyógyszerárak engedélyezése, felszerelése és vizsgálata. — A legkisebb munkabéreknek egyes iparágakban való megállapítására hivatott munkabérmegállapító bizottságok felállítása és azok működése. — A munkaidőnek az asztalosiparban való szabályozása. — Az 1936. I. évnegyedben használandó közúti adójegyek műszaki leírása. — **Lénárt Áron** thts. részére a szakszói szárnyparancsnokság által múlt év november 4-én kiállított és elvesztett 332. számú szabadságolási igazolványt a miskolci VII. kerületi parancsnokság érvénytelenítette. — Pályázati hirdetmények Baja thj. város közigazgatási személynének normál-státusában üresedésben levő 2 ideiglenes minőségű kisegítő szolgálai (ezidőszertint vámsorompóori beosztású) állásra.

Ki tud róla? **Sallai István**-t, aki mint csendőrmester 1920-ban jött haza román fogságból, keresi volt romániai fogolytársa **Sallai János** egyetemi altiszt és őt vagy azokat, akik tudnak róla, címe közlésére kéri (Budapest, XI., Hegyalja-út 15., I. em. 5.).

Az 1935. évfolyam tartalomjegyzékét mai számunkhoz csatoljuk. A bekötéshez nem szükséges példányok visszajuttatását köszönettel vennők, mert később sokan fogják keresni nálunk.

Eladó: „Torpedó” gyártmányú írógép. Kézpénzért 160, 3 havi részlettel 180 P. Érdeklődni lehet a tulajdonosnál: **Kovács Elek** ny. törzsrőrmesternél (Keszthely, Gróf Tisza István-utca 12. sz.).

SZEMÉLYI HIREK.

Új szakasziparancsnok: a budapesti I. kerületben: **Várnagy Sándor** thts.

Új őrsparancsnokok: a budapesti I. kerületben: **Samu János** és **Antal Ferenc** thts-ek.

Előléptek: a szombathelyi III. kerületben őrmesterre **Orbán István** II. és **László Lajos** cső-ök.

A vidéki csendőrség előnyösen ismert szállítója

SÁNDOR REZSŐ

ÓRÁSMESTER, EKSZERÉSZ

NYIREGYHÁZA TELEFON: 229.

Elsőrendű márkás órák 5 évi jótállással, szebbnél-szebb ékszerek, ébresztő és fali órák, a csendőrség részére részletek is. Választékot pórtómentesen küldök. Javításokat szakszerűen végzek.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

HALÁSZ NÁNDOR

Órás és ékszerész

DEBRECEN • PIAC-UTCA 24

Tízántól legnagyobb óra- és ékszerüzlete — Nagy választék — Olcsó árak — Részletek készp.-árban vásárolhat

„VETO”

Legyen minden csendőrzsebében!

CERVOLIN

(törv. védve)

a tökéletes vízhatlanító
bőrszír, cipőkenőcs

Ellenáll harminc, esővíz, hólé beszívásának. A magyar kir. anyagvizsgáló állomás 1414/1934. sz. bizonylata szerint a bőrre teljesen ártalmatlan. A legvastagabb bőrből készített lábbelit puhára és vízhatlanná teszi. — Készíti:

MISÁN ERNŐ, PISZKE, ESZTERGOM MEGYE

„CERVOLIN” kapható: Budapest: **Skaba és Piskli**, fegyver-, lőszerek és sportüzlet, Vilmos császár-út 33. **Maurer István** sportüzlet, Teréz-kört 2-4. **Sas-cipőház**, Teréz-kört 60. A nyugati p.-u.-ral szemben. Vidéken minden jobb sportüzletben.

Halálozás. Vitéz nemes **Mlinkó Benjamin**, bódvaszilvási őrsbeli törzssörmester v. december 31-én Budapesten, a 8. számú honv. és közr. helyőrségi kórházban meghalt.

Házasságot kötöttek: a budapesti I. kerületben: **Siroki József** t. örm. **Mikolcs Rozáliával** Kunzentmikulóson, **Borsos János** t. örm. v. **Sallay Eszter Juliánával** Ceglédén; a székesfehérvári II. kerületben **Rakó Sándor** t. örm. **Fekete Juliánnával** Szőny községben és **Varga János** t. örm. **Fehér Annával** Siófokon; a szombathelyi III. kerületben **Sárvári János** t. örm. **Beledi Máriával** Zalaegerszegen, **Török Ferenc** t. örm. **Németh Máriával** Alsódörögse községben és **Besenyei József** t. örm. v. **Gusztics Máriával** Újdombovárott; a pécsi IV. kerületben **Szűcs Lajos** t. örm. **Felner Katalinnal** Sárszentmiklóson; a miskolci VII. kerületben **Diószegi József** t. örm. **Veres Erzsébet**tel Emődön.

Családi hírek. Született: a budapesti I. kerületben **Pomázi Mátyás** t. örm.-nek **Miklós** nevű fia, **Könyves Kálmán** t. örm. v.-nak **Mária-Terézia-Margit** leánya; a székesfehérvári II. kerületben **Tóth Géza** II. t. örm.-nek **Géza** fia; a szombathelyi III. kerületben **Tóth László** II. t. örm.-nek **László-Miklós** nevű fia; **Bakai Sándor** t. örm.-nek **Magda** leánya, **Bajsz József** I. t. örm.-nek **József** fia és **Böröcz József** t. örm.-nek **József-Adolf** nevű fia; a pécsi IV. kerületben **Fejes József** I. t. örm.-nek **Béla-József** nevű fia és **Csombók István** t. örm.-nek **Márton-József-Gusztáv** nevű fia; a miskolci VII. kerületben **Legényei József** t. örm.-nek **Aladár-Endre** nevű fia. — **Meghalt:** **Timár József** szombathelyi III. kerületbeli t. örm. **Edit** leánya és **Kolláth Gergely** pécsi IV. kerületbeli szv. t. örm. **László-András** nevű fia.

Olvassa el, mielőtt ír nekünk!

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk, de tizenöt gép- vagy kéziratos hasábnál hosszabbat csak előzetes megegyezés után. A közlemények fogalmazási átciszolásának és ha szükséges, tartalmi módosításának, valamint a törlés és kiegészítés jogát fenntartjuk magunknak. Aki azt akarja, hogy közleményét változtatás nélkül közöljük, írja red a kézirat oldalára piros írónnal: „Szerkesztői közlését kérem!” A kéziratot kérjük a papírnak csak egyik oldalra, félhasábosan, írógéppel kettes sortávolságra, kézírással pedig jól olvashatóan és nem túlsűrű sorokban írni. Olvashatatlan kézirattal nem foglalkozunk. A kéziratokat semmiféle rövidítést nem szabad használni. Kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha a szerző megcímzett és válaszbellyel ellátott borítékot mellékel. Kéziratok sorsáról szerkesztői üzenetben adunk választ. Fényképfelvételek beküldése alkalmával csatolni kell a felvétel készítőjének írásbeli nyilat-

ELŐLEGNÉLKÜLI RÉSZLETFIZETÉSRE

SEZLONOK TAKARÓVAL P 65-től
EBÉDLŐSZÖNYEGEK P 28-tól

Fotelágyak, paplanok, vasbútorok, futószőnyegek, fehérneműváznak, ruhaszövetek. „Baross” Szőnyeg- és Kárpitosüzlet
Budapest, VIII., Baross-utca 74. sz.
A m. kir. csendőrség tagjainak árengedmény!

M. Kir. csendőrség tagjainak leghosszabb részletfizetésre!

Hálószoba Ebédő Egyes bútorok stb.	Sezlon Recamiér Fotelek Matrac Sodrony stb.	Ebédőszőnyeg Futók Összekötők Sezlonfakarók Papanok stb.	Féhrnemű és ágynemű Vásznak Inganyag Ruhaszövet stb.
--	--	---	---

Írjon nekünk és a legkimerítőbb árjegyzékkel szolgálunk
Lakásberendező és Textil Vállalat, Liszt Ferenc-lér 5. T. 271-77

kozatát, hogy a felvételnek a szokásos tiszteletdíj ellenében való közléséhez hozzájárul. A megjelent közleményeket tiszteletdíjban részesítjük, de tulajdonjogunkat fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad másutt közölni, sem pedig utánnyomatni. A nyomdai korrektúrárt mi végezzük, korrektúralevonatot csak kivételes esetben adunk. Szerzőink különnyomataikat közvetlenül a Stádium-nyomda igazgatójától (Budapest, VI., Rózsa-utca 111.) sziveskedjenek megrendelni, amely azt velünk kötött szerződésének árszába szerint köteles elkészíteni. Minden hozzánk intézett levélre válaszolunk, de csak szerkesztői üzenetben; magánlevelet akkor sem írunk, ha a beküldő válaszbélyeget mellékel. Minden levelet teljes névvel és rendfokozattal alá kell írni és az állomáshelyet is fel kell tüntetni. Névtelen levélre nem válaszolunk. Hozzájárulunk intézett levelet szolgálati útra nem terelünk, azok tartalma vagy beküldők küléte felől senkinek sem adunk felvilágosítást. Jellegűleg legcélszerűbb kisebb helység nevét vagy ötjegyű számot választani. Annak, aki jellegt nem jelöl meg, nevének kezdőbetűi és állomáshelye alatt válaszolunk. Közérdekű kérdésekre nem szerkesztői üzenetben, hanem a „Csendőrségre”-rovatban válaszolunk. Előfizetést csak a csendőrség, honvédség és az állami rendőrség, továbbá a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges és nyugállományú tagjaitól fogadunk el, mástól nem. A csendőrség tényleges és nyugállományú legénységi egyénei az előfizetési díj felét fizetik. Előfizetni csak legalább félre lehet. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert felszólítást nem küldünk. A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Csendőrségi Lapok 25.342 számú postatakarékpénztári csekk-számlára befizetni. Szerkesztőségi órák naponta 8—14 óráig. Címünk: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest, I., Böszörményi-út 21. szám.”

B. J. t. örm. Szajol. Örülünk, hogy megbecsüli.

Háborús emlékérem. Ezidőszent mi is csak hírlapi közlemény alapján közölhetjük, hogy az osztrák háborús emlékérem elnyerésére irányuló kérelmeket 1936 év végéig lehet beadni. Az igényjogosultság feltételei nem változtak.

Magyar Mihály t. örm. Banciau Sabin volt 44. gy.-e.-beli számos címe nyilvántartásban nem szerepel, tartózkodási helye ismeretlen.

Honfi. Tárgyalják. Még nem lehet tudni, lesz-e változás.

Igényjogosultsági igazolvány, Remény, Lovasörs. Az igazolvány elnyerésének egyik alapfeltétele a jó összműveltség. Ez még akkor is szabály, ha az igazolványt szolgálati időre tekintet nélkül nyerné el, azaz a szolgálat teljesítése közben szenvedett sérülés folytán előállott szolgálatképtelenség esetén. A „C” mintájú igazolvány elnyeréséhez a betöltött 12 évi tényleges szolgálat a követelmény és nem a felemlen számítható 12 évi szolgálat.

R. R. R. R. R. Addig nem számíthat a rendőrséghez való átlépésre, míg első kötelezőjével vállalt szolgálati ideje le nem telik.

Ipoly 1908. Lexikonban felelünk.

TELEPES ÉS HÁLÓZATI RÁDIÓK GRAMOFONGÉPEK ÉS LEMEZEK CSILLÁROK

Részletre is legolcsóbban. Csereakció.

Reich Miklós cégnél

Budapest, VI., Vilmos császár-út 45. szám. Nagymező-utca sarok.
Kérje a legújabb árjegyzéket!

A m. kir. csendőrség és rendőrség tagjainak árengedmény.

ÍRÓGÉP HUNGÁRIA és RHEINMETALL

hordozható írógépek tökéletes kivitelben, messzemenő jótállással

FORBÁTH és RÉVÉSZ

Budapest, V., Bálvány-u. 26. — Tel.: 10-2-19

A m. kir. csendőrség tagjainak árengedmény és kedvező fizetési feltételek

Kéziratok.

Amatőr. Szívesen közlönök, de már készül a cikksorozat, amelyik ezt a tárgykört teljesen felöleli.

O. G., Székesfehérvár. A téma jó, a mi szemünk azonban más szempontokat lát benne. Inkább azt lehetett volna kiemelni belőle, hogy a városi közönség mennyire felfigyel, ha néha csendőrköröket lát s aztán az egyes típusokban milyen hatást kelt a kakastollas, szuronyos csendőrökből kisugárzó tömör — nem egy városi ember szeme és idegzete számára talán túltömör — erő. Nem közölhetjük. A jókívánságokat köszönjük s hasonlókkal viszonzozzuk.

F. A. tthts, Tóváros. Mindkettő sorra kerül.

Gombás gazda esetei. Részletes levélben adtunk útmutatást, hogyan kell ebből a figurából a humort kicsíholni. Az első két bekezdés szövegét is megadtuk, amit aztán ön szó szerint lemásolt. Ez még rendjén volna, de az már legalábbis szerénység, hogy a kézírata elejére odairta: „Szó szerinti közlését kérem.” Aki ilyen biztos a dolgában, ne fogadjon el idegen szöveget, ha pedig elfogadja, köszönje meg a támogatást és ne hozakodjék elő a „szó szerinti” közléssel, mert nevéssé teszi magát. Nem szívesen veszünk észre ilyesféleket, ön azonban túlmént a határon a mostani levelében, sértődötten jelentve be, hogy a további írást beszünteti. Mi szívesen fészülünk, átdolgozunk kéziratokat, nem sajnálunk időt és fáradságot, ha valahol valami használható gondolatot látunk, hanem megadjuk neki azt a ruhát, amire szüksége van. Senkitől nem várunk ezért köszönetet — öntől sem kaptunk az útmutatásunkért —, mert nem személyeknek, hanem a lapnak dolgozunk, ha azonban köszönet helyett szerénytelen okvetetlenkedést látunk, az már bosszantó. Kritikát különben Herceg Ferenc is elfogad, pedig ő azon felül, hogy elég jól ír, még azt is tudja, hogy a levelet nem géppel, hanem kézzel szokás aláírni. Kéziratát elolvasás után megsemmisítettük, mert a visszaküldését nem kívánta, most pedig már elkésett vele. A 40 f. bélyeget lapunk javára bevételkéntük.

Kolozskara. A vers nem üti meg a mértéket.

S. F. Pécs. Érdekes, jó a megírás is, de távolesik a témakörünktől. Esetleg alkalmasszerűen felhasználjuk.

Arany. Elég, amit az utasítás mond erről.

Mint közlegény a vérmezőkön.

(Regény.)

(2.)

írta: SÓLYOMVÁRI MIHÁLY.

Dagadó kebelrel marsoltam én is a többi bajtársammal. Mert most minden szem reánk nézett. A szemek mind szeretettel simogatnak, még ha nem is ismernek. Most mindenki ismerős, mindenki bizalommal tekint reánk. Büszkén néznek reánk, hogy a szakadó esőben is dalolva jövünk. De még hogyan! Úgy fűjtük, hogy harsogott.

A közönség önfeláldozóan éljenzt bennünket. Örültek és büszkéek voltak ránk. Biztak bennünk. Talán nem is csalatkoztak? Most már tudom. De ők még akkor nem tudták. Én sem tudtam és ők mégis bíztak mibennünk és mi önmagunkban. Biztunk, hogy az ellenséget nem engedjük be a határokon.

Idehaza a laktanyában már mindenkinek az ágyán ott volt az új ruhája és szerelvénye. Szép csukaszürke ruha. Azonnal leszórtuk rólunk az átázott ruhát és beöltöztünk a jó száraz háborús ruhába. Egész más képet kapott a szobánk, a sok kék baka helyett csupa szürke lett.

Augusztus 1-ig csupa tervezgetések, megbeszélések folytak közöttünk, hogy és miként lesz odakünn. Már a város telve van rezervistákkal (tartalékosokkal). A századok is nagyobbak lettek. Hisz előbb, ha suszter, szabó is kivonult, alig voltunk százan. De most kétszázötvennégyet jelent a főhadnagy úr a századparancsnok úrnak.

Augusztus elején hivatnak az irodába. A százados úr azt mondja:

— Stanitz, maga elmegy a déli vasútra szakácsnak, mert maga kitűnő szakács.

Na, gondoltam, még szakács leszek. Bizony, én mint szakács, háborúba nem megyek. Hogy én jó szakács vagyok, azt honnét tudta a százados úr? Ezt is elmondom. Ugyanis az ezredünk megünnevelte a custozzai ütközet napját. Én előző napon ugrás közben bokarándulást kaptam és megdagaadt lábbal nem rukkoltam. Maródi voltam pár napig. A század ilyenkor ünnepélyesen fogadta a még élő öreg 76-osokat ebédre. Minden század egynéhányat. Jó ebédet

MAXIM

petrol-gázlámpa

Sokezren használják.

a falu barátja

estéit kellemessé teszi, olcsó üzem.

2 fillér 1 órára.

Kerje
35. számú
árlégyvél-
künköt

Ardó József

szaküzlet,
Budapest,
VI., Vilmos
császárt-út 43
Telefon: 21-6-34.

HÁLÓK EBÉDLŐK ÚRISZOBÁK

KOMBINÁLT
BERENDEZÉSEK

BUDAPESTI BÚTORSZALONBAN

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 21. SZ.

Nagy választék.

Kedvező részletfizetésre!

Ha órára, ékszerre, alpakka evőkészletre van szüksége, kérjen költségmentes bemutatást. Óráimért, ékszereimért legmeszszőbbmenő jóállást vállalom.

Alapított:
1875.

NEUBART SÁNDOR

órás és ékszerész. Oklevéllel kitüntetett órásmester

SZÉKESFEHÉRVÁR/NÁDOR-U. 23.

3

IGAZ SZÓ

ROYAL BÚTOR JÓ

RÉSZLETRE IS OLCSÓ

BAROSS-UTCA 34 és 36.

kellett ilyenkor főzni. Mivel én úgyis maródi voltam, a szakácsok mellé rendelt az őrmester úr.

A század kivonult a lőtérré, éleslövészetre. Én meg jelentkeztem a századszakácsnál, segítségnek. Ezek szegények törték a fejüket, mit főzzenek és hogyan legyen a terítés a folyosón, mert ma ott lesz az ebéd és a tiszt urak is velünk esznek. Mivel hamar felismertem, hogy ezek nem sokat tudnak, hát én proponáltam, hogy mit főzzenek. El is fogadták. Így lett az ebéd húsleves cifra kockával, kapros káposzta disznósülttel és diós metélt. Ital egy hordó sör. Az étel az én ízlelésem szerint lett fűszerezve és terítve. A hosszú asztalokat a folyosón felállítottuk. Fehér terítővel leterítettük és virággal díszítettük. Úgy, hogy mire a század megjött, összehordtunk mindent, hogy ünnepélyes hangulat legyen.

Az ebéd fényesen sikerült.

Még a tiszt urak is dicsérték az ebédet és a szakácsokat, akik szerényen nekem tulajdonították a sikert. Így lettem én szakács a déli vasúton. Ezért rendelt ki engem a századparancsnok. Tehát hiába is ellenkeztem volna, hogy nem tudok főzni. Harminchatan jöttünk össze a kaszárnya udvarán. Itt a szakácsparancsnokságot reám ruházták. Az állomáson a bejárat melletti raktárban volt felhalmozva a sok háborús kondér, amit még aznap délután üzemképes állapotba helyeztünk.

Ment itt a munka. A nyolc kondér mellé nyolc ügyes embert vettem magamhoz. Többet is vettem, edényeket tisztogatni és fát vágni. A mészárosokat és henteseket húst aprítani és marhát vágni osztottam fel. Már másodikkán három ezer porció volt rendelve az átutazó osztrák csapatok részére, de csak kétezer jött. Fejenként 40 deka hús járt. Ezerkétszáz kiló finom hús illata párologott a déli vasúton. Kinek ne csiklandozta volna az orrát ez? Pláne, még ha ehett is belőle.

Az átvonuló katonaságtól mindig dicséretet kaptunk a rendért és tisztaságért, de mégis kértük, hogy váltsanak le bennünket. Augusztus 5-én az ezred is megérkezett és utána Kereszturra ment. Végre megjöttek a felváltók a népfelkelőkből, mi meg bevonultunk, ki-ki a századához.

Ekkor már Sopron tele volt katonával. Még az utcán is aludtak. Minden csárda tömve. Mindenfelé a boros nótázók. Ment az evészet-ivászat pár napig, míg elfogyott a készlet. Ilyen tömegre nem voltak felkészülve a kocsmák, a pékek és hentesek. Így jutottak el énhozzám is pár százán mindennap a vasútra, egy kis maradékra, ami bizony néha ezer porció is volt, mert a bejelentett csapatok nem jöttek. A gulyást pedig a meleg időben nem lehetett eltenni másnapra.

Hatodikán már újból a századomnál voltam, ahol most a sok öreg rezervista közt kellett ismeretséget kötni, ami sikerült is. Hísz a 76-osok mind egytestvérek voltak, kisebb súrlódásoktól eltekintve, ami még a jó családoknál is előfordul. Földieim is lettek. Balogh János és Bausz István, akikkel egy „doppelreint” (kettős sort) alkottunk. A napok készülődéssel teltek. Nyolcadikkán a Harkai-síkon eskütétel. Kilencedikkén este általános tüntető felvonulás a Deák-téren. Várkerületen vissza zenével és fáklyával. A civilek óriási tömege éljenzett bennünket. Ügyszólván ott volt egész Sopron. Ez volt a búcsúest.

Ki a harcra.

Másnap, 10-én délután három órakor kivonulás a győri vasúti indóházhoz, a Várkerületen végig. Gyönyörű, meleg, napos időben, a virágos, tölgyfaleveles sapkás 76-osok dübörgő ütemes léptetői kitarultak az összes ablakok. Virág-

hullás és kendődobogtatás, búcsú, üdvözlés minden oldalról. A tömeg éltetése közt intettek búcsút a 76-osok a jó soproniaknak és a vidékről idesereglett hozzátartozóknak.

Este 6 órakor már útrakészen a vagonokban vártuk az indulást, ami 8 órakor meg is történt. Felejtethetetlen pillanatot. Az egész Sopron rivalgása, éljenzése, kendődobogtatása, a trombiták harsogása és az ezredzenekar hangjai közt indult el két pöffögő mozdonyval az 50 kocsiából álló vonatunk, ahol ezernél több 76-os szíve dobbant ezen pillanatban, hogy mi is vár reájuk a sötét ismeretlenben. Visszajönnek-e és kik, azt csak a jó Isten tudja. A jó soproni poncichter bortól, amelyben nem volt hiány, mámorosan fújtuk a harci dalokat.

Utazásunk iránya Pozsony, a Vág völgye. Egész éjjel nem aludtunk semmit. Hangos volt a vidék, amerre vonatunk gördült egész másnap estig, a határállomásig, Sziklaszorosig. Ideérkeztünk este fél tízkor.

Az első váltóknál a magyar határkö. Felzendül a Himnusz: Isten áldd meg a magyart!

Utána mindig csendesebb lesz vonatunk. A hosszú út, izgalmas készülődés és búcsúzkodás kimerítette a legénységet és a kocsiokban egymásra borulva, egymásnak dülve almodozott a jövőről. Egész úton az ajtóban ültünk, én Bausz István és Balogh János földiekkel együtt és lábainkat kilógattuk. Ezek most már elmentek mellem aludni. Nem várták meg az indulást. Én még megvártam. Éjfélhez közeledett már az idő, amikorra vonatunk Sziklaszorosról elindult, mert itt vacsoráztunk. Már vagy három kilométert haladt vonatunk, amikorra én is megúntam egyedül a sötétségbe való bálulást és a szemem is már kívánta a pihenést. Felálltam, hogy az egymásnak borult bajtársaim között megkeressem azt a helyet, amelyet a beszálláskor elfoglaltam. Alig hogy felálltam, hatalmas lökés röpített fejjel az alsó bajtársak felett a koci oldalának. Kábulás környékezett az ütdöstől. Azonban, úgy látszik, a fejem keményebb volt, mint a deszka, mert az több helyen is megrepedt, de a fejem csak megdagadt. Nagy riadalom lett a hirtelen lökéstől, recsegés-ropogástól. Senki sem tudta, mi baj van. Nagy kiabálás lőn. Riadót fúvattak. Mindenki a fegyverét kereste. Nagy kiabálás a koromsötét éjben. Mindenki azt hitte, hogy nyakunkon a muszka. Én azt gondoltam, hogy kisiklás, vagy összeütközés történt, amit az ellenségnek tulajdonítottam én is. Feltűzött szuronyok, mindenfelé izgatott hangok. Aztán jött egy nyugodt parancs: nincs semmi baj, csak a vonatunk összeütközött egy másikkal. Végigmentem a kocsi mellett és megnéztem az elejét is. A két mozdony összepréselve, az elejük felállva, dültek egymásba, mintha bírokra keltek volna egymással. Egyik sem győzött. Tönkremenve zárták el az utat a harcra vonuló csapatok előtt. Az első hat koci összetörve. Egyik lozsi földim, a Torma szakaszvezető is ott feküdt, a lábának esett baja. A batalion összeszedte magát és visszament Sziklaszoros állomásra, hogy ott várja meg, míg a vonalat megtisztítják a romoktól.

Másnap délig itt vártunk. Már a másik két zászlóaljunk is elért bennünket. Hallomás szerint árulás műve volt a karambol, épp azon a helyen, ahol jobbról-balról mély, 25

Országos Ruházati Intézet Rt.

Budapest, V., Eötvös-tér 1.

Telefon: 84-8-32, 84-8-31.

Mint a honvéd jóléti alaphoz tartozó vállalat, szállít 12 havi (dolmányt 24 havi) sz. levonás mellett: egyenruhát, polgári ruhát, fehérneműt és minden felszerelést.

Vidéki megbízottak!

BÚTOR

tartós, modern kivitelben, kényelmes részlet-fizetésre kapható:

KISIPARI TERMÉKEK BÚTORCSARNOKA RT.

Budapest, VII., Dohány-utca 66. sz.

Fióküzlet: VII., Péterffy Sándor-u. 40. Hernád-u. sarok.

Pollák Rezső

Kedvező fizetési feltételek.

„ALBA” cipőárúháza
Székesfehérvár

Bőr- és lakk-síma zugszipők,
csizmák, női és gyermekcipők
legjobb beszerzési forrása.
Kérjen képes árjegyzéket

FERKÓ OLAJ

lőszerszámot, csizmat, bakancsot puhít, feketít és tartóssá tesz

Egyéb gyártmányok: Bórlakk, nyeregzsappan, bőrszír szerszám- és cipőpaszta, fénymáz (Schuhwachs)

Gyártja: Müller és Társa Ipari Segédanyagok Gyára

Budapest, X V., Gizella-út 53-55.

Telefon: 97-0-61.

méteres üresség tátongett. Értésülesem szerint az árulók megkapták megérdemelt büntetésüket.

Tizenharmadikán este érkezünk meg Brezovba. Kicsi városka, ahol éjjel marsoltunk a város szélén elterülő hatalmas méretű laktanyába, amelynek második emeletére került az én harmadik századom.

Már reggel 8 órakor újra tovább mentünk, de most már gyalog Gornóra, egy erdő közepén lévő községbe. Ehesen, szomjasan érkezünk meg már estefelé. A trének már egész sötétben érkeztek be, amidőn enni kaptunk.

Megérkezés az orosz határterre.

Itt már szigorú parancsot kaptunk. Mindig élesre töltött fegyverrel álltunk őrséget. Most már nem kellett háromszor kiabálni: halt verda, hanem csak kétszer és már löni lehetett. Ez már veszélyes volt az éjjeli mászkálókra, mert hamar durrant a puska. Durrogott is, különösen éjjel, amikor az árulók, kémek mászkáltak. Bele is haraptak sokan a fűbe.

14-től útjavítás az orosz határ felé, a homokos talajon. Ahol laposabb volt a vidék, ott egymásmellette fektetett fenyőkből építettünk utakat a tűzértség és a trén részére, hogy a süppedékes vidéken haladni tudjanak a gyalogsággal.

Augusztus 18-án már hajnalban útrakeltünk vagy huszan önként jelentkezők hadnagy úr Puhattával, hogy az orosz határra menjünk felderítő szolgálatra, amely még tizennyolc kilométerre húzódott. Erős marsolással, mindentől az erdőségekben, három községet kutattunk át, míg nem reggel 8 órakor egy teljesen a határ mellett levő községbe értünk. Itt már nagyon elővigyázatosan haladtunk. Mindenki ellenőrzést láttunk. A községben gyorsan reggeliztünk és a pár száz méterre fekvő határvonalra léptünk, ahol a végtelen erdőségből kiérve, egy hatalmas síkságra, mezőségre értünk. A kilátás körülbelül csak egy kilométerre elterülő magaslat csúcspontjáig terjedt. A hadnagy úr összehívott bennünket az erdő szélén, a fák között megbeszélésre. Épp ki akartunk menni, hogy az orosz földön húzódó magaslatig előre nyomuljunk és azon végig haladjunk a kijelölt hosszú, tíz kilométeres sávon, midőn megjelent a magaslat tetején egy lovas, aki még előttünk ismeretlen katoná volt.

Ez volt az első kozák lovas, akit láttam. Szinte lélekzetfojtva lestük, hogy majd többen is jönnek az erdő felé és mi lövéstől mehetünk tova. Alig vártuk, hogy összecsapassunk velük. Sokáig nézegett a lovas kutatólag az erdő felé, ahol mi megbújva figyeltük. Csak egy sortűz és talán ott is marad. Azonban a hadnagy úr ezt nem engedte, mert nem tudta, hogy mi van a magaslat túlsó oldalán. És mi szívesebben közelebb szeretnénk volna őket eresztetni. A terv az volt, hogy egész közel eresztjük őket.

De körülbelül tíz percnél nézegetés után megfordította lovát és elvágtatott vissza. Most már mi mentünk fel a magaslatra, ahonnan látni lehetett, amint egy kozák járőr igyekezett egy távoli község felé, amely vagy tíz kilométerre feküdt tőlünk. Már délután öt óra felé járt az idő, amidőn hazafelé indultunk Gornóra, a legnagyobb bosszúságunkra, hogy nem sikerült kozákokat fogni.

Már sötét este lett, amidőn századunkhoz értünk. Előfáradtam, pedig a menetelést igen jól bírtam. De ötvenhatvan kilométer gyalog nem kis séta. Különösen, amikor 120 élel és a többi szerelvényt kell cipelni. El is feküdtem a polyák pajtában, mint nyáron a nyúl a répában. Másnap pihenőt kaptunk.

(Folytatjuk.)

A szorgalom jutalma

címen a múltévi 23. számunkban hirdetett pályázat első díját Enyedi András őrmester (Kúnágota), a második díjat Bala-

ton József törzsőrmester (Szombathely), a harmadik díjat pedig Patakfalvy József tiszthelyettes (Nyírad) nyerte. Természetesen csak azokat jutalmazhattuk, akik az eddigi pályázataik során még nem nyertek, mert ez volt a cél. A jutalmakat — 1. asztali óra, 2. és 3. bekeretezett csendőrtárgyú művészeti festmény — postán elküldöttük.

Az én lovam.

(Pályázat.)

Egy lovas bajtársunkat megkértük, írja le, milyen a lova. Mik voltak a jó és rossz tulajdonságai, mikor a lovat megkapta s mennyit sikerült javítani, faragni rajta azóta. Mikor a leírást megkaptuk, örömmel láttuk, milyen jól ismeri ez a bajtársunk a lovát, de azt a felfogásunkat is igazolva láttuk, hogy minden ló éppen úgy egyéniség, mint akár az ember. A lovas tehát csak akkor veszi teljes hasznát a lovának, ha az egyéniségét ismeri és annak megfelelően is bánik vele. Ennek pedig alapfeltétele, hogy ne csak a szolgálati eszközt lássa a lovában, hanem társának tekintse, vagyis egyszerűen szólva: szeresse.

Pályázatot hirdetünk lovas bajtársaink részére lovuk leírására, amely egy oldalnál (az is félhasábosan írva) nagyobb ne legyen. A három külemtanilag is legtalálhatóbb és általában legjellemzőbb leírást emléktárggyal jutalmazzuk. Határidő: február 15., a pályázat eredményét a március 1-i számunkban közöljük. A jó leírásokat külön cikk keretében a nevek feltüntetésével közölni fogjuk.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

MOHACSY LAJOS százados.

Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság, Budapest, VI.,

Rózsa-u. 111. — Felelős üzemvezető: Györy Aladár.

A legnagyobb csendőrségi szolgálati könyv-, nyomtatvány-, írószer- és felszerelési cikkek raktára:

PALLADIS RT.

BUDAPEST, V., AKADÉMIA-UTCA 20. SZÁM.

A csendőrséget érdeklő új cikkek forgalombahozatalát külön körlevelekkel hirdetjük.